

รายงานประจำปี ๒๕๖๑

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

Saraburi Inland Aquaculture Research and Development Center

กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
กรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Inland Aquaculture Research and Development Division
Department of Fisheries
Ministry of Agriculture and Cooperatives

บันทึกของผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

รายงานประจำปี ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนโครงการต่างๆ ในความรับผิดชอบของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสระบุรี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในงานต่างๆ ได้แก่ งานด้านบริหาร งานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ งานตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าประมง และงานเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งข้อมูลที่สรุปไว้อาจเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนผู้สนใจทั่วไปในการค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานและโครงการต่างๆ ของศูนย์ฯ

การปฏิบัติหน้าที่และภารกิจต่างๆ ของศูนย์ฯ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกประการ ข้าพเจ้าในนามของผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านทั้งยังให้ความสนับสนุนและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความร่วมมือใจเสียสละ อุทิศ แรงกาย แรงใจ ของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างทุกท่าน

นางสาวจินตนา โตชนะโกคา
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

สารบัญ

	หน้าที่
จังหวัดสระบุรี	1
ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระบุรี	2
ข้อมูลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดของจังหวัดสระบุรี	5
สถานที่ตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	7
แผนที่เส้นทางศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	8
ประวัติศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	8
วัตถุประสงค์ในการก่อสร้างศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	9
ภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ	9
รายนามผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสระบุรี/ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	9
อัตรากำลัง	10
แผนงาน/งบประมาณ	11
ปลาประจำหน่วยงาน	12
กิจกรรมวิจัยและพัฒนาการประมง	20
งานผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืด	63
งานตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมง	67
กิจกรรมเกษตรกรปราดเปรื่อง	75
กิจกรรมเกษตรกรแปลงใหญ่	78
กิจกรรมสัตว์น้ำควบคุม	81
กิจกรรมการตรวจรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ	83
งานเงินทุนหมุนเวียน	85
งานอำนวยการ	86
กิจกรรมพิเศษของศูนย์และพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	89

จังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์จังหวัดสระบุรี

หมายถึง สถานที่อันเป็นที่เคารพบูชาสูงสุดของชาวจังหวัดสระบุรีและชาวไทยทั้งประเทศ เป็นรูปมณฑป ปลุกครอบรอยพระพุทธรูปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งอยู่ที่วัดพระพุทธรูปทรงเครื่องมหามหาวิหาร ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี

อักษรย่อของจังหวัดสระบุรี

"สบ"

คำขวัญของจังหวัดสระบุรี

"พระพุทธรูปสูงค่า เชื้อนป้าสักชลสิทธิ์ ฐานผลิตอุตสาหกรรม เกษตรนำล้ำแหล่งเที่ยว หนึ่งเดียวกะหรีปีบนมดี ประเพณีตักบาตรดอกไม้งาม เหลืองอร่ามทุ่งทานตะวัน ลือลั่นเมืองชุมทาง "

ดอกไม้ประจำจังหวัดสระบุรี

ดอกสุพรรณิการ์

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Cochlospermum regium* เป็นไม้ผลัดใบที่มีถิ่นกำเนิดในแถบทุ่งหญ้าเขตร้อนแสรดา (Cerrado) ในทวีปอเมริกาใต้ (บริเวณประเทศบราซิล, โบลิเวีย, ปารากวัย) แต่ปัจจุบันพบได้ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน สุพรรณิการ์มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ใกล้เคียงกับฝ้ายคำมาก ข้อแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งคือ ฝ้ายคำจะออกดอกเพียงชั้นเดียว มี 5 กลีบ และบานทีละดอก ในขณะที่สุพรรณิการ์จะมีทั้งชนิดที่ออกดอกชั้นเดียวและชนิดที่ออกดอกซ้อนกัน เป็นกระจุกแน่น โดยบานพร้อม ๆ กันในประเทศไทยนิยมปลูกสุพรรณิการ์เป็นไม้ประดับ โดยได้รับการกำหนดให้เป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดนครนายก และเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก สระบุรี บุรีรัมย์ สุพรรณบุรี และอุทัยธานี

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ตะแบกนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lagerstroemia floribunda* Jack

ลักษณะทั่วไป เป็นไม้ยืนต้นผลัดใบสูง 15-30 เมตร เปลือกเรียบสีเทาอมขาว แตกล่อนเป็นหลุมตื้น ใบเป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปหอก ปลายใบเป็นติ่งแหลม โคนใบสอบ ดอกสีม่วงอมชมพู ออกรวมกันเป็นช่อตามปลายกิ่ง ออกดอกช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ ผลรูปรี เมล็ดมีปีก

ขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

สภาพที่เหมาะสม ดินร่วนซุย ไม้กลางแจ้ง ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง

ดินร่วนซุย ไม้กลางแจ้ง ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระบุรี

ที่ตั้ง เนื้อที่ และอาณาเขต

จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ละติจูดที่ 14 องศา 31 ลิปดา 43.59439 พิลิปดาเหนือ กับลองจิจูดที่ 100 องศา 54 ลิปดา 35.58478 พิลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ระยะทางประมาณ 108 กิโลเมตร (อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ-ศาลากลางจังหวัด) และตามทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะทางประมาณ 113 กิโลเมตร และตามแม่น้ำเจ้าพระยาแยกเข้าแม่น้ำป่าสักประมาณ 165 กิโลเมตร เนื้อที่จังหวัดสระบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด 3,576,486 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 2,235,304 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของพื้นที่ประเทศ อาณาเขตจังหวัดสระบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอชัยบาดาล และ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี และอำเภอวังน้อย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอภาชี อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดสระบุรีเป็นส่วนหนึ่งของบริเวณลุ่มน้ำที่ราบลุ่มภาคกลางรวมกับอีกส่วนหนึ่งของทิวเขาดงพญาเย็น สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด 3 ลักษณะ คือ บริเวณที่ราบลุ่ม บริเวณเขาหยาบหรือเขาเตี้ย และบริเวณเขาสูง

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่มีลักษณะอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะซึ่งลักษณะภูมิอากาศแบบนี้จะมีฝนน้อยแห้งแล้งในฤดูหนาว และอุณหภูมิค่อนข้างสูงในฤดูร้อนและค่อนข้างจะหนาวเย็นในฤดูหนาว และมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

อุณหภูมิ

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดในภาคกลาง และอยู่ลึกเข้ามาในแผ่นดินปกติมีอุณหภูมิต่ำค่อนข้างสูง จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ส่วนในฤดูหนาวไม่หนาวจัด โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25-29 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33-34 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23-24 องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดที่สุดในรอบปี ส่วนฤดูหนาวอากาศจะหนาวที่สุดในเดือนมกราคม

การปกครอง

จังหวัดสระบุรีแบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 13 อำเภอ 111 ตำบล 973 หมู่บ้าน 28 เทศบาล 80 องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรรวม 617,384 คน

1. อำเภอเมืองสระบุรี	8. อำเภอหนองโดน
2. อำเภอแก่งคอย	9. อำเภอพระพุทธบาท
3. อำเภอหนองแค	10. อำเภอเสาไห้
4. อำเภอวิหารแดง	11. อำเภอมวกเหล็ก
5. อำเภอหนองแซง	12. อำเภอวังม่วง
6. อำเภอบ้านหมอ	13. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
7. อำเภอดอนพุด	

ประชากรและศาสนา

มีประชากรรวมทั้งสิ้น 643,114 คน เป็นชาย 316,489 คน เป็นหญิง 325,551 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คืออำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวน 46,254 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอแก่งคอย มีจำนวน 69,257 คน และอำเภอหนองแค มีจำนวน 66,267 คน โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา

ข้อมูล : ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดสระบุรี ณ 30 กันยายน 2561

แม่น้ำสายสำคัญ

แม่น้ำป่าสัก เป็นแม่น้ำที่มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย แม่น้ำป่าสักไหลผ่าน 5 จังหวัด คือจังหวัดเลย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรีไหลไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดสระบุรีเป็นแหล่งของหินปูนและหินอ่อนที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีการผลิตหินอ่อนเป็นอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีการผลิตหินปูนทั้งในลักษณะหินก่อสร้างโดยตรงและผลิตปูนซีเมนต์ หินปูนที่เรียกว่าดินมาร์ลใช้ผสมทำแป้งหอม แป้งกะจะ เป็นสีรองพื้น แก้วดินเปรี้ยว ผสมทำยาสีฟัน ผสมทำรูป หินดินดานใช้ผสมกับหินปูนทำปูนซีเมนต์ หินลัมมีดจากหินโรโอไลท์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีการผลิตครกและซากจากหินแอนดีไซต์ ตลอดจนการขุดเจาะดินลูกรัง เพื่อกิจการถมที่และก่อสร้างต่าง ๆ ปัจจุบันสระบุรียังเป็นแหล่งผลิตแร่อีกโคต (หินสบู่) หรือไฟโรไฟลท์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ใช้ผสมทำวัสดุทนไฟ ทำกระเบื้องพื้นบุผนัง ผสมทำซีเมนต์ขาว ทำหินตกแต่ง

การประกอบอาชีพ

สำหรับผู้มีงานทำ 381,300 คน พบว่าทำงานในภาคเกษตรกรรม 38,333 คน (ร้อยละ 10.05) ของผู้มีงานทำทั้งหมด ส่วนผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 305,961 คน (ร้อยละ 89.95) โดยกลุ่มผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมจะทำงานในสาขาการผลิตมากที่สุดมี 152,283 คน (ร้อยละ 39.94) ของผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมทั้งหมด รองลงมาสาขาการขนส่ง การขายปลีก 57,058 คน (ร้อยละ 18.68) กิจกรรมโรงแรมและอาหาร 26,311 คน (ร้อยละ 8.62) การขนส่งที่เก็บสินค้า 16,611 คน (ร้อยละ 5.44) และการก่อสร้าง 15,556 คน (ร้อยละ 5.09)

การศึกษา

จังหวัดสระบุรีเป็นที่ตั้งสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงมากมาย เช่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก (เดิมชื่อ วิทยาลัยมิชชั่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์การศึกษาสระบุรีวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาทวิทยาลัยเทคนิค สระบุรีวิทยาลัยอาชีวศึกษา สระบุรีวิทยาลัยชั้นชมไทย-เยอรมัน สระบุรี เป็นต้น

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

อุทยานแห่งชาติพระพุทธฉาย บริเวณพื้นที่หมู่ 1 บ้านพระพุทธฉาย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเมืองสระบุรี ประกอบด้วยเขาน้อยใหญ่มีที่ราบในหุบเขา ป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง สัตว์ป่าที่อาศัยอยู่เป็นสัตว์ขนาดเล็ก เช่น ไก่ฟ้า ไก่ป่า ลิง หมูป่า และนกนานาชนิดที่สำคัญได้แก่ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรในบริเวณอุทยานแห่งชาติ มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกสามหลั่น น้ำตกโพธิ์หินดาด และน้ำตกโตนรากไทร เป็นต้น

สวนรุกขชาติมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก อยู่ห่างจากจังหวัดสระบุรีประมาณ 37 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 357 ไร่ อยู่กึ่งกลางระหว่างอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี กับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีลำธารซึ่งมาจากต้นน้ำในป่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไหลลงสู่แม่น้ำป่าสัก มีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ และไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงามมากมาย

สวนพฤกษศาสตร์ภาคกลาง (พุแค) ห่างจากจังหวัด 16 กิโลเมตร อยู่ริมถนนพหลโยธิน ตำบลพุแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นสวนพฤกษศาสตร์ขนาดใหญ่ มีต้นไม้และพันธุ์ไม้ต่าง ๆ รมรื่น เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจชื่นชมธรรมชาติ และเป็นแหล่งศึกษาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เป็นต้น

วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหารและรอยพระพุทธบาท ตั้งอยู่ที่ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท มีปูชนียสถานที่สำคัญคือ “รอยพระพุทธบาท” ที่ประทับไว้บนหินเหนือไหล่เขาสุวรรณบรรพตหรือเขาสัจจพันธคีรี เป็นรอยพระพุทธบาทเบื้องซ้าย ค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรม เมื่อประมาณ 350 ปีมาแล้ว เป็นที่รู้จักและสักการบูชาของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

น้ำตกเจ็ดสาวน้อย อยู่ที่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก เส้นทางเดียวกับสวนรุกขชาติมวกเหล็ก เป็นน้ำตกที่มีหลายชั้น ธรรมชาติงดงาม มีบริเวณเล่นน้ำที่กว้างขวางและร่มรื่นมาก

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดของจังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรีมีฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 2,196 ราย พื้นที่การเลี้ยง 3,945.68 ไร่ จากสถิติผลผลิตสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ ในปี พ.ศ. 2555 พบว่ามีปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้จากธรรมชาติ จำนวนทั้งสิ้น 2,970,974.00 ตัน คิดเป็นมูลค่า 94,871,168.00 บาท (ที่มา:-ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี ปี 2555, สำนักงานประมงจังหวัดสระบุรี) มีรูปแบบการเลี้ยง 4 แบบ คือ (1) การเลี้ยงในกระชังซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 142 ราย พื้นที่การเลี้ยง 85.209 ไร่ (2) การเลี้ยงในบ่อซีเมนต์หรือบ่อพลาสติกซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 2 ราย พื้นที่การเลี้ยง 2.13 ไร่ (3) การเลี้ยงในบ่อดินซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 1,911 ราย พื้นที่การเลี้ยง 3,361.24 ไร่ และ (5) การเลี้ยงในร่องสวนซึ่งมีจำนวนเกษตรกร 28 ราย พื้นที่การ 78.13 ไร่ สัตว์น้ำที่เลี้ยง ได้แก่ ปลา กาด ปลา กาดคัง ปลา กาดราย ปลา กาดระเม็ดน้ำจืด ปลา กาด ปลา ช่อน ปลา ชะโด ปลา ดุก ปลา ดุกปักก้อย ปลา ตะเพียน ปลานวลจันทร์เทศ ปลานิล ปลา ทับทิม ปลา บึก ปลา ยี่สกเทศ ปลา ยี่สกไทย ปลา แรด ปลา สลิด ปลา สวาย ปลา หมอไทย ปลาน้ำจืดอื่น ๆ กบ จระเข้ ตะพาบน้ำ และ สัตว์น้ำอื่น ๆ กระจายอยู่ใน 13 อำเภอ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ (ทบ1) ปี 2561

อำเภอ	จำนวน ผู้ประกอบการ (ราย)	เนื้อที่เลี้ยงรวมทั้งหมด (ไร่)
แก่งคอย	370	371.25
เฉลิมพระเกียรติ	106	93.00
ดอนพุด	119	180.48
บ้านหมอ	297	362.88
พระพุทธบาท	161	391.26
มวกเหล็ก	156	217.93
เมือง	100	100.61
วังม่วง	75	112.19
วิหารแดง	91	439.89
เสาไห้	161	132.00
หนองแซง	56	41.50
หนองโดน	311	645.66
หนองแค	193	855.03
รวม	2,196	3,943.68

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสระบุรี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

ที่มา : www.pointasia.com

102 หมู่ 7 ต.บ้านหมอ อ.บ้านหมอ

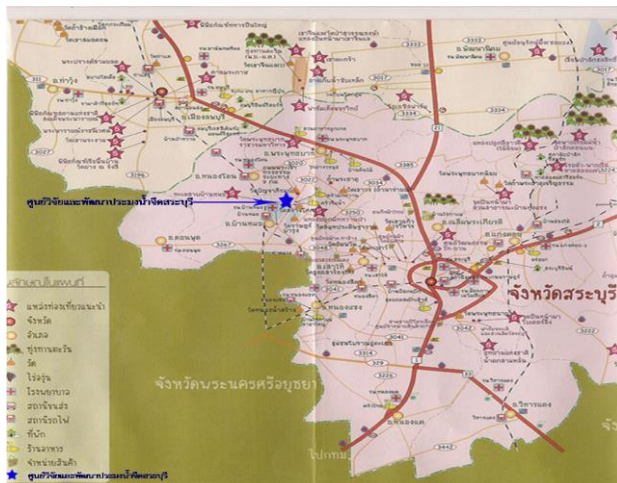
จ.สระบุรี 18130

โทรศัพท์ 036202736 - 7

โทรสาร 036202737

E-mail : saraburifs@yahoo.com

แผนที่เส้นทางศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

ที่มา : www.fisheries.go.th/sf-saraburi

ประวัติศูนย์วิจัยและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2532 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้กรมชลประทานศึกษาความเหมาะสม โครงการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำป่าสักอย่างจริงจัง และเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่เพาะปลูกในลุ่มแม่น้ำป่าสัก อีกทั้งยังช่วยบรรเทาอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำในเขตลุ่มน้ำป่าสัก จนเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2537 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติให้เปิดโครงการก่อสร้างโครงการเขื่อนเก็บกักน้ำป่าสัก และเมื่อเขื่อนป่าสักได้ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี

ดังนั้นสำนักงานประมงจังหวัดสระบุรี จึงได้จัดทำโครงการจัดตั้งสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสระบุรีขึ้นเพื่อเป็นการรองรับโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยมีความประสงค์ขอให้กรมประมงดำเนินการก่อสร้างสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสระบุรีในเขตท้องที่ทะเลบ้านหมอ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่เลขที่ 102 หมู่ 7 ต.บ้านหมอ อ.บ้านหมอ จ.สระบุรี ก่อสร้างบนเนื้อที่ 30 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา ด้วยงบประมาณ ปี2543 จำนวนเงิน 20,950,000 บาท ด้านทิศตะวันออกติดกับสำนักงานขนส่งจังหวัดสระบุรี ทิศตะวันตก ทิศเหนือ และทิศใต้ติดกับทะเลสาบบ้านหมอ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านหมอ 3 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดสระบุรีเป็นระยะทาง 25 กิโลเมตร ซึ่งการก่อสร้างดังกล่าวได้เสร็จสิ้นลงเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2544

วัตถุประสงค์ในการก่อสร้างศูนย์วิจัยและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

1. เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2542
2. เพื่อเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจำหน่ายให้กับราษฎรผู้สนใจเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
3. เป็นศูนย์ทางวิชาการ เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แก่ราษฎรผู้สนใจโดยทั่วไป
4. เป็นแหล่งทางวิชาการ เพื่อทำการทดลองค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการเพาะเลี้ยงปลาไทยชนิดต่าง ๆ
5. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อปล่อยในแหล่งน้ำในเขตท้องที่จังหวัดสระบุรี
6. เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กับเกษตรกร และเป็นการยกฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรให้ดีขึ้นในอนาคตต่อไป
7. เพื่อเป็นการฟื้นฟูอนุรักษ์พันธุ์ปลาไทย
8. เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่โครงการให้เป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่มีความอุดมสมบูรณ์

ภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบ

มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษา ค้นคว้า ทดสอบ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและทรัพยากรประมงน้ำจืด โดยเน้นงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับสถาบันต่างๆ ของสำนักฯ เพื่อนำเทคโนโลยีมาทดสอบขยายผล ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่จริง วิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและพันธุ์สัตว์น้ำหายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ของแต่ละท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ และการวิจัยพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อพัฒนาให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจ วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลชีววิทยาแหล่งน้ำ ทรัพยากรประมง และสังคมเศรษฐกิจชาวประมง เพื่อประเมินสถานภาพแนวโน้มของการประมงในแหล่งน้ำ และนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำ ติดตาม เฝ้าระวัง การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ตรวจสอบ ติดตาม และรับรองฟาร์มเพาะเลี้ยงน้ำผลิตและขยายพันธุ์สัตว์น้ำและพืชน้ำจืดที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำโดยเน้นชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมกับแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตประมงและดำรงความอุดมสมบูรณ์ในแหล่งน้ำ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งน้ำ ให้บริการทางวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และให้การสนับสนุนทางวิชาการกับหน่วยงานส่วนภูมิภาคในเรื่องการกำกับดูแลด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและทำการประมง

รายนามผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดสระบุรี/ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

1. นายชุตินงค์ ว่องส่งสาร	22	ตุลาคม	2544	-	10	กุมภาพันธ์	2546
2. นายชลธิศศักดิ์ ชาวปากน้ำ	11	กุมภาพันธ์	2546	-	6	มีนาคม	2551
3. นายสุริยัน เสมอ	7	มีนาคม	2551	-	18	กรกฎาคม	2554
4. นายวีระ วัชรกรโยธิน	19	กรกฎาคม	2554	-	1	มกราคม	2556
5. นางสาวจินตนา โตธนะโกศา	2	มกราคม	2556	-		ปัจจุบัน	

อัตรากำลัง

อัตรากำลังข้าราชการ

1. นางสาวจินตนา โตธนะโกศา	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี
2. นางสาวจวรรณ จดชัยภูมิ	นักวิชาการประมงปฏิบัติการ
3. นางสาวพวงทอง วันมงคล	นักวิชาการประมงปฏิบัติการ
4. นายสมชาย สุธรรมย์	เจ้าพนักงานประมงปฏิบัติงาน
5. นางสาวอัมพร จันทร์ดี	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

อัตรากำลังพนักงานราชการ

1. นายบัญชา คาบสมุทร	นักวิชาการประมง
2. นายวีรยุทธ ปานผึ้ง	นักวิชาการประมง
3. นางสาวศิริพร ชอบเจริญ	นักวิชาการประมง
4. นางสาวมานิกา สุขคล้าย	เจ้าพนักงานประมง
5. นางสาวจุฬาลักษณ์ หลิมพิพัฒน์	เจ้าพนักงานประมง
6. นางธนภรณ์ แผลกวงษ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ
7. นางสาวอุบล สอนโส	พนักงานผู้ช่วยประมง
8. นางมัทนา ศรีเรือนงาม	พนักงานผู้ช่วยประมง
9. นายธราเทพ บุญเย็น	พนักงานผู้ช่วยประมง
10. นายวิโรจน์ หรีไร	พนักงานผู้ช่วยประมง
11. นายรุ่งทิวา อันโสภา	พนักงานผู้ช่วยประมง
12. นายวิทยา มงคลชัย	พนักงานผู้ช่วยประมง
13. นายประจวบ บุตรศรี	พนักงานผู้ช่วยประมง
14. นายเทวัญ ทิพย์จ้อย	พนักงานผู้ช่วยประมง
15. นายบุญเลิศ ทองกรุง	พนักงานผู้ช่วยประมง
16. นายดนุสรณ์ ม่วงกล่อม	พนักงานผู้ช่วยประมง
17. นายธีรพร คั่นเคย	พนักงานผู้ช่วยประมง
18. นายพงศ์ทวี สุนิมิต	พนักงานผู้ช่วยประมง

อัตรากำลังจ้างเหมาบริการ

1. นายสุชาติ วังเวงจิตร	พนักงานรักษาความปลอดภัย
2. นายสมชาย ดิสิงห์	พนักงานรักษาความปลอดภัย

แผนงาน / งบประมาณ

แผนงาน/โครงการ	งบประมาณที่ได้รับ
2.แผนงาน : พื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	
ผลิต: พัฒนาศักยภาพด้านการประมง	
-กิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้แก่เกษตรกร	3,264,015.00
-กิจกรรมพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ	586,800.00
3.แผนงาน : บุรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร	
โครงการ: พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน	
- กิจกรรมตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมง	400,640.00
โครงการ: พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	
- กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรสู่ (Smart Farmer)	156,400.00
โครงการ: จัดระเบียบการประมงให้เป็นมาตรฐาน	
-กิจกรรมจัดระเบียบการประมงให้เป็นไปตามมาตรฐาน	89,250.00
โครงการ : ส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	
-กิจกรรมส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	194,500.00
โครงการ: ส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่	
-กิจกรรมสนับสนุนโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ด้านการประมง	228,400.00
4.แผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
โครงการ: ส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	
-กิจกรรมสนับสนุนโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	50,000.00
5.แผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม	
โครงการ: วิจัยและพัฒนาการประมง	
กิจกรรมวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างหรือสะสมองค์ความรู้	77,200.00
รวมทั้งสิ้น	5,047,205.00

ปลาประจำหน่วยงาน

ด้วยกรมประมง โดยสำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหนึ่งในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงในแหล่งน้ำทั่วประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและเพื่อเป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำของไทยเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำของไทยให้คงความหลากหลายในธรรมชาติและยั่งยืนมากที่สุด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีได้รับมอบหมายให้ศึกษาและเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดและปลาแขยงข้างลายโดยกำหนดให้เป็นปลาประจำหน่วยงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสระบุรี ซึ่งศูนย์ฯ ได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าวิจัยสัตว์น้ำทั้ง 2 ชนิด เพื่อเพาะพันธุ์ จนสามารถเพาะพันธุ์ปลาแขยงข้างลายปล่อยลงในแหล่งน้ำได้ตั้งแต่ปี 2554 ถึงปัจจุบันประมาณ 975,000 ตัว และในปี 2561 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีสามารถเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดท้องคมได้สำเร็จและปล่อยลงในแหล่งน้ำได้ประมาณ 102,200 ตัว

การเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดท้องคมของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีปี 2561

จินตนา ไตรนะโกคา พวงทอง วันมงคล รจวรรณ จดชัยภูมิ และสมชาย สุธรรมย์

ปลาสังกะวาดท้องคม

ชื่อไทย : ปลาสังกะวาดท้องคม

ชื่อท้องถิ่น : ยอนท้องคม ยอนหลังเขียว ยอนปีก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pseudolaia pleurotaenia* (Sauvage, 1878)

ลักษณะทั่วไป :

ปลาสังกะวาดท้องคมเป็นปลาไม่มีเกล็ด ลำตัวเพรียวยาว มุมปากกว้างกว่า 90 องศา แผ่นกระดูกปิดคอดคอสันทับกัน ตาโต สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากด้านล่างของหัว หลังคลุมตาเปิดเป็นช่องกลมที่ขอบตาลักษณะคล้ายเยื่อไขมัน ส่วนหัวกลมมนแบนข้าง หนวดที่ได้คางมีขนาดเล็ก สัน ครีบไขมันมีขนาดเล็ก ขอบด้านหลังก้านครีบแข็งของครีบออกเป็นซี่จึก ส่วนปลายแหลมคม ครีบท้องตั้งอยู่หลังแนวครีบหลัง และอยู่สูงกว่าแนวสันท้อง หัวและลำตัวด้านบนสีคล้ำเหลือบเขียวหรือเหลือง ข้างลำตัวครีบก้างมีแถบสีคล้ำตามยาวตั้งแต่บริเวณโคนครีบอก ท้องสีจางครีบบางสีเหลือง

อ่อนขอบคล้ำ แพนหางลึกแหลมคล้ายส้อมมีลักษณะเด่น ท้องเป็นสันคมตลอดแนวจากส่วนอกถึงช่องทวารมีขนาด 2 คู่นวดที่มุมปากสั้น ยาวถึงขอบหลังตา ครีบท้องตั้งอยู่สูงกว่าแนวสันท้องหัวแบนข้างกว่าชนิดอื่น ตาโต จะงอยปากสั้น แฉกฟันบนเพดาน 1 คู่ แยกจากกัน แต่ส่วนปลายเรียวลงด้านล่าง (อนุพงษ์ และคณะ, 2548) มีขนาดความยาวสูงสุด 35 เซนติเมตร (FishBase, 2018)

การแพร่กระจาย : แม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยา และอ่างเก็บน้ำตาปี (FishBase, 2018)

อาหาร : แมลงขนาดเล็ก ซากสัตว์ และพืชน้ำ (FishBase, 2018)

ฤดูวางไข่ : ช่วงเดือนมีนาคม-กันยายน ลักษณะของไข่ปลาทรงกลม สีเหลืองใส เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.7 – 1.1 มิลลิเมตร เป็นไข่จมติดวัสดุ ความตกไข่มีปริมาณไข่เฉลี่ย 19,000 – 20,000 ฟอง/ตัว (วรัญญู และคณะ, 2549; สมบัติและอรณพ, 2550)

ลักษณะเพศ : ปลาสังกะวาดท้องคมเพศผู้จะมีขนาดเล็ก และรูปร่างเรียวยาวกว่าเพศเมียเล็กน้อย (ภาพที่ 1)

เพศเมีย

เพศผู้

ภาพที่ 1 ความแตกต่างระหว่างเพศของปลาสังกะวาดท้องคม

การเพาะพันธุ์ :

การเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดท้องคมของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีสามารถทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีผสมเทียมโดยด้วยวิธีแห้งดัดแปลง (modified dry method)
2. วิธีปล่อยรัดเลียนแบบธรรมชาติ

การคัดเลือกและเตรียมพ่อแม่พันธุ์

คัดพ่อแม่พันธุ์ที่สมบูรณ์เพศ อายุพ่อแม่พันธุ์ปลาที่เหมาะสมตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ปลาสังกะวาดท้องคมระยะโตเต็มวัยตั้งแต่ขนาด 15 – 30 เซนติเมตร น้ำหนักตั้งแต่ 50 กรัมขึ้นไป โดยปลาสังกะวาดท้องคมเพศเมียที่สมบูรณ์เพศจะมีลักษณะท้องอูม เมื่อมองด้านข้างจะช่องท้องจะเป็นพูไข่ (ภาพที่ 2) ตีงเพศสีแดงระเรื่อ (ภาพที่ 3ก) ส่วนปลาเพศผู้ที่สมบูรณ์เพศเมื่อกดเบาๆที่บริเวณท้องจะมีน้ำเชื้อสีขาวพุ่งไหลออกมา (ภาพที่ 3 ข)

เนื่องจากปลาสังกะวาท้องคมเป็นปลาที่ตื่นตกใจง่าย และมีครีบออกแข็งที่แหลมคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งทำให้ปลาเครียด บอบช้ำ และสูญเสียพ่อแม่พันธุ์ได้ง่าย ดังนั้นจึงควรใช้ยาสลบเพื่อลดการบอบช้ำของพ่อแม่พันธุ์ปลา และสะดวกต่อผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้มันกานพลูละลายใน 95% เอทานอล อัตราส่วน 1:9 เก็บสารละลายไว้ในขวดสีชา จากนั้นใช้สารละลายยาสลบกานพลู 2 มิลลิลิตรต่อน้ำ 10 ลิตร และเตรียมถังใส่น้ำพร้อมให้อากาศอย่างเพียงพอ สำหรับพื้นปลาจากยาสลบ ซึ่งในการสลบปลาควรทยอยทำควบคู่กับการฉีดฮอร์โมนเพื่อไม่ให้ปลาสลบนานเกินไปอาจทำให้ปลาตายได้

ภาพที่ 2 ปลาสังกะวาท้องคม เพศเมีย ที่สมบูรณ์เพศมีลักษณะท้องอูม

(ก) เพศเมีย ตีงเพศสีแดงระเรื่อ

(ข) เพศผู้ น้ำเชื้อมีสีขาวขุ่น

ภาพที่ 3 ลักษณะตึงเพศของปลาสังกะวาท้องคมที่สมบูรณ์เพศ

วิธีผสมเทียมโดยวิธีแห้งดัดแปลง (modified dry method)

เมื่อคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลาแล้ว จึงฉีดกระตุ้นการตกไข่ด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์ buserelin acetate ความเข้มข้น 30 ไมโครกรัม ร่วมกับยาเสริมฤทธิ์ domperidone ความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักแม่ปลา 1 กิโลกรัม และฉีด buserelin acetate ความเข้มข้น 10 ไมโครกรัม ร่วมกับ domperidone ความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักพ่อปลา 1 กิโลกรัม บริเวณกล้ามเนื้อเหนือเส้นข้างลำตัวปลา (ภาพที่ 4) หลังจากฉีดฮอร์โมนสังเคราะห์เพื่อกระตุ้นการตกไข่ แยกพ่อแม่พันธุ์ปลาซึ่งในคอกพลาสติก หลังฉีดฮอร์โมน 10 – 12 ชั่วโมง ตรวจสอบการตกไข่ของแม่ปลา หากแม่ปลาพร้อมแล้วให้รีดไข่ใส่ภาชนะผิวเรียบที่แห้งและสะอาด จากนั้นรีดน้ำเชื้อเพศผู้ลงตาม เติมน้ำเกลือ 0.89 เปอร์เซ็นต์ พร้อมทั้งใช้ขนไก่คนผสมไข่กับเชื้อให้เข้ากัน นำไข่ที่ผสมกับน้ำเชื้อแล้วเติมน้ำโคลนละเอียด (ดินเหนียว 1 กิโลกรัม/น้ำ 0.5 ลิตร) เพื่อลดสารเหนียวของเปลือกไข่ และล้างดินโคลนออกจากไข่ให้สะอาดก่อนนำไปฟักในกรวยฟักไข่ไฟเบอร์กลาสใส ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 18 เซนติเมตร สูง 32 เซนติเมตร ระดับน้ำสูง 26 เซนติเมตร ระบบน้ำไหลผ่านตลอดเวลา โดยต่อท่อพีวีซีเป็นท่อน้ำล้น ให้ลูกปลาไหลลงสู่บ่อหรือถังไฟเบอร์กลาส ระดับภายในบ่อประมาณ 50 เซนติเมตร ควบคุมระดับน้ำด้วยท่อพีวีซีที่มีกรวยผ้าโอลอนแก้วป้องกันลูกปลาลอกให้อากาศผ่านหัวทรายทั่วถึงทั้งบ่อ ไข่จะฟักตัว 25 – 28 ชั่วโมงหลังผสมพันธุ์ ที่อุณหภูมิ 25 – 28 องศาเซลเซียส ถึงแม้การเพาะพันธุ์ด้วยวิธีนี้จะทำให้ทราบจำนวนไข่ และการปฏิสนธิของลูกปลาได้ แต่พบว่าการสูญเสียพ่อแม่พันธุ์ปลาทุกครั้งซึ่งในระหว่างที่รีดไข่และน้ำเชื้อ หากผู้ปฏิบัติไม่มีความชำนาญหรือปลายังไม่ถึงระยะตกไข่ที่สมบูรณ์ อาจรัดโดนอวัยวะภายในของปลา ทำให้ปลาบอบช้ำและตายในที่สุด

ภาพที่ 4 การฉีดฮอร์โมน ตำแหน่งการฉีดบริเวณใต้ครีบหลังเหนือเส้นข้างลำตัว

วิธีการฉีดฮอร์โมนกระตุ้นการวางไข่

ปัจจุบันศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี ได้ประสบความสำเร็จในการเพาะพันธุ์ปลา สังกะวาดทองคมด้วยวิธีปล่อยรัดเลียนแบบธรรมชาติ เพื่อลดการสูญเสีย และบอบซ้ำของพ่อแม่พันธุ์ปลา อีกทั้งยัง สะดวกต่อการเพาะพันธุ์และอนุบาลลูกปลา ซึ่งมีขั้นตอนการเพาะพันธุ์ดังนี้ เตรียมถังไฟเบอร์กลาสขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เมตร วางวนตาขนาด 2.5 นิ้ว เพื่อสะดวกต่อการแยกพ่อแม่พันธุ์หลังการเพาะพันธุ์ ขนาดของถัง ไฟเบอร์กลาสสามารถรองรับพ่อแม่พันธุ์ปลาประมาณ 60 ตัว อัตราส่วนเพศเมียต่อเพศผู้เท่ากับ 1:2 ใส่ฟู่พลาสติก สำหรับให้แม่ปลาวางไข่ และสามารถย้ายฟู่ไข่หลังผสมพันธุ์ไปฟัก และอนุบาลที่อื่นได้ (ภาพที่ 6ก) เติมน้ำระดับความลึก ประมาณ 80 เซนติเมตร พร้อมทั้งให้อากาศและมีระบบน้ำไหลผ่านตลอดเวลา (ภาพที่ 6ข) และคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ปลา ตามวิธีที่กล่าวข้างต้นนั้น จากนั้นฉีดกระตุ้นการตกไข่ด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์ buserelin acetate ความเข้มข้น 30 ไมโครกรัม ร่วมกับยาเสริมฤทธิ์ domperidone ความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักแม่ปลา 1 กิโลกรัม และฉีด buserelin acetate ความเข้มข้น 10 ไมโครกรัม ร่วมกับ domperidone ความเข้มข้น 10 มิลลิกรัมต่อน้ำหนักพ่อปลา 1 กิโลกรัม บริเวณกล้ามเนื้อเหนือเส้นข้างลำตัวปลา

(ก)

(ข)

ภาพที่ 6 การเตรียมถังไฟเบอร์กลาสสำหรับเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดทองคม

หลังจากนั้นปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาลงในถังไฟเบอร์ที่เตรียมไว้ (ภาพที่ 7) ระยะเวลาประมาณ 10 – 12 ชั่วโมง หลังฉีดกระตุ้นด้วยฮอร์โมนกระตุ้นการตกไข่ พ่อแม่พันธุ์ปลาจะเข้ารัดผสมพันธุ์กันเอง ไข่จะฟักตัว 25 – 28 ชั่วโมง หลังผสมพันธุ์ ที่อุณหภูมิ 25 – 28 องศาเซลเซียส

ภาพที่ 7 ปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาลงถังหลังฉีดกระตุ้นด้วยฮอร์โมน

การอนุบาลลูกปลาสังกะวาดท้องคม

หลังจากลูกปลาฟักเป็นตัวอายุ 3 วัน ฝูงไข่แดงจะยุบ ลูกปลาจะเริ่มกินอาหาร ในช่วง 3 – 7 วันแรกให้ไข่เป็นอาหาร สาดวันละ 4 ครั้ง ควบคู่กับไรแดงกรองขนาดเล็ก เมื่อลูกปลาอายุ 7 – 10 วัน ให้ไรแดงเป็นอาหาร จนกระทั่งลูกปลาอายุได้ 21 วัน จึงเริ่มให้อาหารสำเร็จรูปชนิดผง และเม็ดตามขนาดของลูกปลา ลูกปลาอายุ 60 วันจะมีขนาดประมาณ 5 เซนติเมตร เป็นขนาดที่เกษตรกรนิยมนำไปเลี้ยงต่อในกระชัง

(ก) อายุ 9 วัน ขนาด 10 มิลลิเมตร

(ข) อายุ 30 วัน ขนาด 10 มิลลิเมตร

(ค) อายุ 30 วัน ขนาด 35.42 มิลลิเมตร

(ง) อายุ 60 วัน ขนาด 53.55 มิลลิเมตร

ภาพที่ 8 ลูกปลาสังกะวาดท้องคม

เอกสารอ้างอิง

วรัณยู ขุนเจริญ, โสภิต ไชยยาว และเรณู สิริมงคลถาวร. 2549. การเพาะพันธุ์ปลาสังกะวาดท้องคม.

เอกสารวิชาการฉบับที่ 70/2549. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด. กรมประมง. 27 หน้า

อนุพงษ์ สนิทชน, ประภาส โฉลกพันธุ์รัตน์ และวิรัช จิวแหยม. 2548. ลักษณะภายนอกและภายในที่ใช้จำแนกปลาสวายและปลาสังกะวาด ที่พบในแม่น้ำโขงเขตจังหวัดหนองคายและนครพนม.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น 5(2) : 53-62.

สมบัติ สิงห์สี และอรรณพ อิมศิลป์. 2550. ผลของฮอร์โมนต่างชนิดต่อการวางไข่ปลายอนหลังเขียว.

เอกสารวิชาการฉบับที่ 3/2550. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด, กรมประมง. 41 หน้า.

FishBase. 2018. Species Summary: *Pangasius pleurotaenia*. <http://www.fishBase.org>

ปลาแขยงข้างลาย

ชื่อไทย : ปลาแขยงข้างลาย

ชื่อสามัญ : Blue-striped catfish, Iridescent catfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mystus mysticetus* Roberts, 1992

ลักษณะทั่วไป : ปลาแขยงข้างลายมีรูปร่างค่อนข้างเป็นทรงกระบอก แต่ลำตัวแบนข้างเล็กน้อย ส่วนหัวเล็กตาโต อยู่ค่อนข้างต่ำทางด้านล่างของหัว ปากเล็ก หนวดยาว ครีบหลังไม่ยกสูง ครีบไขมันสั้น ครีบหางเว้าลึก ครีบกัน ครีบท้องเล็ก ครีบหลังและครีบอกเป็นก้านแข็ง ตัวมีสีคล้ำหรือดำ มีแถบขาวหรือเงินยาวพาดตามยาวลำตัวถึงโคนหาง 1-2 แถบ (ศิริ และคณะ, 2543)

ขนาดความยาวสูงสุด (maximum size) : ความยาวเฉลี่ย 10-15 เซนติเมตร แต่ขนาดใหญ่ที่สุดที่เคยพบยาวถึง 21 เซนติเมตร (สุรศักดิ์, 2540) ปลาแขยงข้างลายเพศผู้ในระยะแรกเริ่มเจริญพันธุ์ มีขนาดความยาวเฉลี่ย 11.3 เซนติเมตร น้ำหนัก 11.01 กรัม ปลาแขยงข้างลายเพศเมียในระยะแรกเริ่มเจริญพันธุ์ มีขนาดความยาวเฉลี่ย 12.3 เซนติเมตร น้ำหนัก 15.60 กรัม (สมเกียรติ และคณะ, 2545)

การแพร่กระจาย : แม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำแม่กลอง (กษิติศ, 2556; FishBase, 2013)

ที่อยู่อาศัย : พบได้โดยทั่วไปในแม่น้ำ และหนองบึงของไทย ในแม่น้ำมักพบอยู่รวมกันเป็นฝูง (ศิริ และคณะ, 2543)

อาหารธรรมชาติ : กินทั้งพืชและสัตว์เป็นอาหาร (กษิติศ, 2556)

ฤดูกาลไข : อยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ไข่ปลาเมื่อแก่เต็มที่มีลักษณะเป็นเม็ดกลมสีเหลืองอ่อน เป็นไขจมน้ำ มีสารเหนียว เพื่อใช้ยึดติดกับวัตถุ (สมเกียรติ และคณะ, 2545)

อัตราส่วนเพศ : สัดส่วนเพศในธรรมชาติระหว่างปลาเพศผู้ต่อปลาเพศเมีย เท่ากับ 1.0:1.2 (สมเกียรติ และคณะ, 2545)

ลักษณะเพศ : ลักษณะความแตกต่างระหว่างเพศภายนอก พบว่าปลาเพศผู้มีขนาดลำตัวเล็กกว่าเพศเมีย น้ำหนักประมาณ 10-15 กรัม ความยาวประมาณ 10-11 เซนติเมตร และมีอวัยวะแสดงเพศเรียกว่า genital papillae ซึ่ง มีลักษณะเรียวยาว และแหลมตอนปลาย ขณะที่ปลาเพศเมียมีขนาดใหญ่กว่าเพศผู้ น้ำหนักประมาณ 20-30 กรัม ความยาวประมาณ 11-14 เซนติเมตร อวัยวะเพศมีลักษณะค่อนข้างกลมและสั้นกว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน และเมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์พบว่าเพศเมียจะมีท้องอูมเป่งนูนและผนังท้องบางกว่าเพศผู้ (สมเกียรติ และคณะ, 2545)

ความตกไข่ : ปลาแขยงข้างลายเพศเมียมีปริมาณไข่เฉลี่ย 15,685 ฟอง/ตัว (สมเกียรติ และคณะ, 2545)

การเพาะเลี้ยง : คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่สมบูรณ์เพศ สัดส่วนเพศผู้ : เพศเมีย เท่ากับ 2:1 ปลาเพศเมียฉีดด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์ (suprefact) ความเข้มข้น 30 ไมโครกรัม/น้ำหนักปลา 1 กิโลกรัม เว้นระยะห่าง 6 ชั่วโมง จึงฉีดปลาเพศผู้ด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์ (suprefact) ความเข้มข้น 10 ไมโครกรัม/น้ำหนักปลา 1 กิโลกรัม ร่วมกับยาเสริมฤทธิ์ (motilium) 10 มิลลิกรัม/น้ำหนักปลา 1 กิโลกรัม ทั้งเพศผู้และเพศเมีย หลังจากฉีดฮอร์โมนเสร็จแล้วนำพ่อแม่พันธุ์ใส่ลงในบ่อซีเมนต์ที่เตรียมไว้ (ขนาด 2x2 เมตร น้ำลึก 20 เซนติเมตร) ภายในบ่อมีการเตรียมวัสดุให้ไข่ยึดติดโดยใช้ฟูกอแก้ววางกระจายไว้ในบ่อ หลังจากนั้นพ่อแม่พันธุ์จะเริ่มรัดกันเองและวางไข่ โดยไข่จะเกาะติดกับวัสดุที่เตรียมไว้ แยกพ่อแม่พันธุ์ออกในตอนเช้า พร้อมติดตั้งระบบออกซิเจนโดยวางหัวทรายกระจายทั่วบ่อ 6 จุด หลังจากนั้นประมาณ 22 ชั่วโมงลูกปลาจะเริ่มฟักเป็นตัว

การอนุบาล : เมื่อลูกปลาฟักเป็นตัวหมดแล้วจึงเก็บรังไข่ออกจากบ่อ เติมน้ำให้ได้ระดับ 20 เซนติเมตร โดยหลังจากลูกปลาฟักเป็นตัวแล้ว 2 วัน อนุบาลด้วยไข่แดงต้มสุกนำมาขยี้ผ่านผ้ากรองผสมกับน้ำสะอาดให้ทั่วบ่อ ร่วมกับไรแดงขนาดเล็กวันละ 2 มื้อ เช้า และเย็น เปลี่ยนถ่ายน้ำร้อยละ 50 ทุกวัน เมื่ออายุ 7 วัน ให้ไรแดงเป็นอาหาร เมื่ออายุ 13 วัน ลูกปลามีความยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร ให้ไรแดงร่วมกับอาหารปลาคุณภาพเป็นก้อน เมื่ออายุ 19 วัน จึงเปลี่ยนจากไรแดงเป็นอาหารเม็ดลอยน้ำระดับโปรตีนร้อยละ 35 วันละ 2 ครั้ง เวลา 8.30 และ 16.00 น. โดยให้กินจนอิ่ม ขณะให้อาหารควรหยุดให้อากาศเพื่อไม่ให้อาหารกระจาย ทำการดูดตะกอนของเสียทุกสัปดาห์ แล้วเติมน้ำให้เท่าระดับเดิมทุกครั้ง ที่ดูดตะกอน เมื่อลูกปลามีความยาวเฉลี่ย 5 เซนติเมตร (อายุ 48 วัน) จึงคัดเลือกปลาที่มีขนาดใกล้เคียงกันเพื่อนำไปเลี้ยงในกระชังต่อไป

การเลี้ยง : คัดเลือกปลาแขยงข้างลายที่ได้จากการเพาะพันธุ์รุ่นเดียวกัน ขนาดความยาวเฉลี่ย 5 เซนติเมตร ปล่อยลงเลี้ยงในกระชังในล่อนขนาด 1.0x1.0x1.2 เมตร ที่ติดตั้งในบ่อซีเมนต์ขนาด 5x10 เมตร ที่ระดับความหนาแน่น 600 ตัว/ลูกบาศก์เมตร ให้อาหารที่มีระดับโปรตีนร้อยละ 35 วันละ 2 ครั้ง

การทำการประมงโดยทั่วไป : ต้ม มอญ ลอบ เบ็ดคัน กัด สะดุ้ง โต้่ง (เครือข่ายนักวิจัยไต้หวัน, 2548)

ราคาปลาสด : กิโลกรัมละ 20-25 บาท (เครือข่ายนักวิจัยไต้หวัน, 2548)

การใช้ประโยชน์ : นิยมเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม เนื้อใช้ปรุงเป็นอาหารได้ (กรมประมง, 255)

สภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2550

ชลธิศศักดิ์ ชาวปากน้ำ^{๑*} เกษศิณีย์ แท่นนิล^๒

^๑กลุ่มวิชาการ สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด

^๒ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาสภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2550 ได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามชาวประมงและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จำนวน 262 ราย ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549–เดือนกันยายน พ.ศ. 2550 ซึ่งชาวประมงส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ โดยมีอายุเฉลี่ย 48 ปี จากการศึกษาดังกล่าว พบว่าชาวประมงบางกลุ่มประสบปัญหาเรื่องของพื้นที่ที่อยู่อาศัยและ/หรือพื้นที่ทำกิน ซึ่งนอกจากทำการประมงน้ำจืดเป็นอาชีพหลักแล้ว ชาวประมงบางส่วนประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งทะเล และอาชีพรับจ้าง ได้แก่ รับจ้างทั่วไป รับจ้างภาคการเกษตรและรับจ้างภาคอุตสาหกรรม ทำการเกษตร และค้าขาย ทั้งนี้ จากการศึกษา พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยการจับสัตว์น้ำในทุ่งสามร้อยยอดเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 38.5 ทำการประมงเป็นอาชีพรอง (อาชีพเสริม) คิดเป็นร้อยละ 43.1 และร้อยละ 7.25 ทำการประมงเป็นอาชีพหลักแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพรอง ซึ่งมีรายได้ประมาณ 2,000-100,000 บาทต่อปี อย่างไรก็ตามชาวประมงร้อยละ 52.3 มีหนี้สินจากการประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งทะเล และร้อยละ 18 ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องของปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

จากการศึกษาสภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2550 พบว่ามีเครื่องมือทำการประมงจำนวน 7 ชนิด ซึ่งเครื่องมือลอบถือเป็นเครื่องมือประมงที่นิยมใช้มากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 80.1 ซึ่งปลาที่จับได้จะเป็นปลาช่อนและปลานิลเป็นส่วนใหญ่ โดยปลาช่อนมีชีวิตเป็นปลาที่มีราคาสูง นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาหลักของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดคือ ไม่สามารถทำการประมงได้ในช่วงฤดูแล้งเนื่องจากน้ำแห้ง และปัญหาน้ำเน่าเสียในทุ่งฯทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงจากการสำรวจดังกล่าว ยังพบว่า ชาวประมงร้อยละ 21.4 มีรายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเงินเหลือเก็บ

สำหรับการสำรวจแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรประมง พบว่า ร้อยละ 76 เห็นด้วยมากที่สุดกับแนวทางการให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง ในขณะที่ร้อยละ 70.9 ชาวประมงไม่เห็นด้วยกับแนวทางการควบคุมจำนวนชาวประมง และร้อยละ 72.9 ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง ชาวประมงมีความคาดหวังในแนวทางการจัดการทรัพยากรระดับปานกลาง ร้อยละ 59.9 โดยข้อเสนอแนะของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดได้แก่ การขุดลอกคลอง การขุดลอกคลอง การจัดสร้างฝายกั้นน้ำ การปล่อยพันธุ์ปลาสดและปลาดุกอุย/ดุกด้าน การส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ การให้ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การเข้มงวดต่อผู้กระทำความผิดมาตรการ การดูแลเรื่องราคาสัตว์น้ำและการขยายตลาดสัตว์น้ำ โดยเฉพาะสัตว์น้ำจืด และการเปิดโอกาสให้ชาวประมงได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด

คำสำคัญ: เศรษฐกิจสังคมชาวประมง ทุ่งสามร้อยยอด พื้นที่ชุ่มน้ำ

*ผู้รับผิดชอบ : กลุ่มวิชาการ สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร. ๐ ๒๕๖๒ ๐๖๐๐-๑๕ ต่อ ๕๑๒๐ e-mail : choltisak@hotmail.com

Socio–economics of Fishers in Thung Sam Roi Yot Swamp, Prachuap Khiri Khan Province, 2007.

Choltisak Chawpaknum^{1*} Kessinee Tannil²

¹Technical group Inland Fisheries Research and Development Bureau

²Phatchaburi Inland Fisheries Research and Development Center

ABSTRACTS

The study of Socio–Economics of Fishermen in Sam Roi Yot Swamp, Prachuap Khiri Khan Province, 2007 was conducted by using the questionnaire and also observation of local fishers' social participation. The information of this study was gathered from 262 local fishermen with the average age of 48 years. According to the study, some of them do the freshwater operation and aquaculture particularly in marine shrimp culture. In addition to make a living, some are agriculturists, farmers, harvester, retailers, factory workers, and handymen etc. However, we also found that some fishermen still have the problems of their habitation and land use. The study shows that there are 38.5% of fishermen doing the fishing as first or routine job whereas 43.1 % as the part-time job. Indeed, only 7.25% of fishermen do fishing only to earn their living. In fact, they are able to earn 2,000-100,000 Baht per year. But from this study, we found that 52.3% of local fishermen remain the debt which they took to investment of marine shrimp culture and 18% of fishers still need help from the government in term of basic factors for their better living.

As we studied the social economics of local fishermen in Sam Roi Yot Swamp, we found that seven fishing gears are favorite fishing equipments for these fishers and the most favorite one is fish trap calculated as 80.1%. In this regard, we also know that mostly the fishers catch snake-head fish and Nile tilapia which have the good price for live snake-head fish. For the fishermen's problems, the major problem is that they are unable to do fishing during summer time due to the waste water which causes the higher rate of aquatic animal decrease. To earn their living, it is 21.4% of fisher having much more income and being able to save money.

Regarding the strategy of fisheries management, the study shows 76% of fishermen totally agreed with the strategy of fishermen's social participation whereas 70.9% of fishermen totally disagreed with the control of the number of fishermen and 59.9% were neutral with fisheries management. Moreover, there are 72.9% of fishermen who would like to have the social participation in their communities.

In this regard, the local fishermen also give us the recommendation to dredge up the canal, to construct the embankment, release the fingerlings (snake skin gourami, white spot catfish, and/or walking catfish), to support them the alternative occupation for earning more income, to provide them knowledge, to be strict with lawbreaker, to handle the price and fish market including to extend the market share of freshwater fish products and give the fishermen chances to participate in fisheries management as well.

Key words: socio–economics of fishers, Thung Sam Roi Yot Swamp, wetland

*Corresponding author : Technical Group, Inland Fisheries Research and Development Bureau, Department of Fisheries Kasetklang Chatuchek Bangkok 10900 Tel. 0 2562 0600-15 Ext 5120
e-mail : choltisak@hotmail.com

คำนำ

ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่กึ่งอำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเนื้อที่ 43,260 ไร่ เป็นพื้นที่ส่วนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติประมาณ 23,000 ไร่ มีคลองเขาแดงเป็นเส้นทางน้ำที่มีความสำคัญที่สุดที่ระบายน้ำออกจากทุ่งสามร้อยยอด และรับน้ำทะเลแพร่เข้ามาในทุ่งสามร้อยยอด คลองเขาแดง จะอยู่ทางตอนใต้สุดของทุ่งสามร้อยยอด ชาวบ้านจะใช้ประโยชน์โดยตรงจากลำคลองนี้เพื่อการประมง ในภาพรวมทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งทำการประมงน้ำจืดที่สำคัญยิ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเป็นแหล่งทำมาหากินที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนจำนวนมากที่อาศัยอยู่โดยรอบ

ในสภาวะปัจจุบันของทุ่งสามร้อยยอด ทั้งๆที่มีคุณค่าและความสำคัญอย่างใหญ่หลวงกลับถูกคุกคาม และเผชิญกับปัญหามากมายเนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ทำลายสภาพธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงเป็นไปอย่าง ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ถูกต้อง และไม่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติไปเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การระบายน้ำออกจากพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม การชักน้ำเค็มเข้ามาในแผ่นดินเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขุดถมพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรม การขยายเมือง การพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุทกวิทยาและการเปลี่ยนแปลงเส้นทางน้ำ เช่นการสร้างถนน ตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยว มิได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศรวมทั้งระบบ ที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนในท้องถิ่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำ

ปัญหาการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งๆที่มีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากมาย แต่สังคม ซึ่งหมายรวมถึงองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปทั้งในเมืองและชนบทยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพียงพอในคุณลักษณะทางธรรมชาติของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และขาดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ คุณค่าและคุณประโยชน์ที่ครบถ้วนแท้จริงของพื้นที่ชุ่มน้ำ จึงเป็นผลให้ขาดความระมัดระวังและใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างไม่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนั้นยังมีความไม่สอดคล้องขาดการประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานในการจัดการพื้นที่ และในหลายกรณีกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้องไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้และไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

เนื่องจากขาดข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานทางครอบครัว การประกอบอาชีพ รายได้ หนี้สินของชาวประมงในการทำประมงในทุ่งสามร้อยยอดที่ถูกต้องแม่นยำ เพื่อตอบคำถามและประกอบในการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด ส่งผลให้ปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างล้าหลัง ผลการประมงผิดกฎหมาย ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้ทรัพยากรด้วยกันเองและกับเจ้าหน้าที่ ปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน ยังปรากฏอยู่และยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจส่งผลกระทบทำให้จำนวนและชนิดพันธุ์สัตว์น้ำลดลงเรื่อย ๆ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของชาวประมงในที่สุด ดังนั้นการวิจัยสภาวะเศรษฐกิจและสังคมเป็นงานวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจ วางแผน กำหนดนโยบายและดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอดอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสร้างความสมดุลกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อทราบสภาวะเศรษฐกิจสังคม ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรประมงและความต้องการของชาวประมงที่อาศัยอยู่บริเวณทุ่งสามร้อยยอดในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมง

วิธีดำเนินการศึกษา

การวางแผนการวิจัย

แบบการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) หน่วยวิเคราะห์ คือ ผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง ได้แก่ ชาวประมงที่ทำการประมงอยู่บริเวณทุ่งสามร้อยยอด ทั้งตอนบน ตอนกลางและตอนล่าง โดยเก็บข้อมูลการทำการประมง จำนวนชาวประมง เครื่องมือทำการประมง สภาพเศรษฐกิจสังคมของชาวประมง ปัญหาเกี่ยวกับการทำการประมงและปัญหาอื่นๆ โดยใช้แบบสอบถาม โดยวิธีบอกต่อ (snow ball) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาวประมง

1. ขั้นตอนและวิธีเก็บข้อมูล

1.1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวประมงที่อาศัยและทำการประมงบริเวณทุ่งสามร้อยยอด ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550 โดยใช้แบบสอบถาม ตามกลุ่มของชาวประมง จำนวน 262 ราย จากจำนวนชาวประมงทั้งหมด 780 ราย จากทั้งหมดจำนวน 3 อำเภอ (อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี) จำนวนทั้งหมด 24 ตำบล (ที่อยู่บริเวณทุ่งสามร้อยยอดและบริเวณใกล้เคียง) โดยคำนวณจำนวนชาวประมงที่ตอบแบบสอบถามโดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane, 1967 ดังนี้

$$n = N/1 + Ne^2$$

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างในที่นี้กำหนดให้มีความ
คลาดเคลื่อนไม่เกิน 10%
ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

N = ขนาดประชากร

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 สัมภาษณ์กับผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการทำการประมงการทำการประมง จำนวนชาวประมง เครื่องมือทำการประมง แหล่งทำการประมง สภาพเศรษฐกิจสังคมของชาวประมง ตลอดจนทั้งความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรประมงบริเวณทุ่งสามร้อยยอด โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด (ภาคผนวก) ซึ่งแบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา สถานภาพทางครอบครัว สถานภาพสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภูมิลำเนาเดิม อาชีพเดิม ลักษณะการประกอบอาชีพประมงในทุ่งสามร้อยยอด ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการทำการประมงของกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะการทำการประมง ชนิดของเครื่องมือ ขนาด จำนวน แหล่งทำการประมง เหตุผลในการทำการประมง ระยะเวลาในการทำการประมงและเหตุผลรายได้จากการทำการประมง เปรียบเทียบรายได้ในรอบปี ปัจจุบันที่มีผลต่อการจับสัตว์น้ำ การเปรียบเทียบรายได้ระหว่างปีที่ทำการประมง ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง สำหรับคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจับสัตว์น้ำ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการทรัพยากรประมง เป็นคำถามที่วัดความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากร โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการประมง โอกาสความเป็นไปได้ และความต้องการเข้าร่วมในการจัดการประมง เกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในแนวทางของการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 7 ข้อ โดยถ้าตอบเข้าร่วม ให้คะแนน 1 ถ้าตอบไม่เข้าร่วม ให้คะแนน 0

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเชิงพรรณนาและหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ ความถี่ของข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะการประกอบอาชีพทำการประมง ความคิดเห็นต่อแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมง

2.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำการประมง ความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอดและความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมของแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมง ดังนี้

เกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนแบบสัมภาษณ์ความตระหนักต่อแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด โดยพิจารณาจากช่วงค่าพิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสามารถแบ่งระดับความคาดหวังได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความตระหนักต่ำ คะแนน 0-8
2. ความตระหนักปานกลาง คะแนน 9-16
3. ความตระหนักสูง คะแนน 17-24

เกณฑ์การจัดกลุ่มคะแนนแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงจากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เป็นเกณฑ์กำหนดคะแนนของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการประมง และสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การเข้าร่วมต่ำ คะแนน 0-2
2. การเข้าร่วมปานกลาง คะแนน 3-5
3. การเข้าร่วมสูง คะแนน 6-7

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของชาวประมง

1. ข้อมูลปัจเจกบุคคล

จากการสอบถามชาวประมงจำนวน 262 ราย ที่ทำการประมงทั้งในและโดยรอบบริเวณทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบเป็นเพศชายเฉลี่ยร้อยละ 87.3 เพศหญิงเฉลี่ย ร้อยละ 12.7 ชาวประมงเพศชายพบกระจายอยู่บริเวณตอนกลางของทุ่งสามร้อยยอดมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 91.6 ส่วนชาวประมงเพศหญิงพบกระจายบริเวณตอนล่างมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 16.2 ชาวประมงมีอายุเฉลี่ย 48 ± 12 ปี พบอายุน้อยที่สุด 19 ปีและอายุสูงสุด 80 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.9 ของชาวประมงทั้งหมด รองลงมา คือ อายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.7 และชาวประมงที่มีอายุระหว่าง 21-35 ปี และอายุมากกว่า 60 ปี พบในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 16.9 และ 15.1 ตามลำดับ ชาวประมงส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 คิดเป็น ร้อยละ 58.0 รองลงมา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 24.0 และพบชาวประมงที่ไม่ได้จบการศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 3.3 ชาวประมงทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธและมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็น ร้อยละ 81.1 ครอบครัวส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน คิดเป็น ร้อยละ 90.4 จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ย 5 ± 1.8 คนต่อครัวเรือน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกจำนวน 4 คนต่อครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดพบจำนวน 1 คนต่อครัวเรือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุดพบจำนวน 11 คนต่อครัวเรือน สำหรับสมาชิกเพศชายในครัวเรือน พบเฉลี่ยจำนวน 2 ± 1.4 คนต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่พบสมาชิกเพศชายจำนวน 2 คนต่อครัวเรือน ครัวเรือนที่มีเพศชายมากที่สุด พบจำนวน 7 คนต่อครัวเรือน และสมาชิกเพศหญิงเฉลี่ยพบจำนวน 2 ± 1.3 คนต่อครัวเรือน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกเพศหญิงจำนวน 2 คนต่อครัวเรือน สำหรับครัวเรือนที่มีเพศหญิงมากที่สุด พบจำนวน 6 คนต่อครัวเรือน

ชาวประมงบริเวณทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพทางสังคม กล่าวคือ มีสถานภาพเป็นเพียงราษฎรคิดเป็นร้อยละ 67.5 และพบชาวประมงที่มีสถานภาพทางสังคม ร้อยละ 32.5 สำหรับสถานภาพทางสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/ชมรมต่างๆ ในหมู่บ้าน คิดเป็น ร้อยละ 15.1 เป็นกรรมการวัดหรือกรรมการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.16 เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 2.76 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 1.1 และพบชาวประมงที่เป็นประมงอาสา ร้อยละ 1.63 และกระจายอยู่ทั้ง 3 บริเวณของทุ่งสามร้อยยอด รายละเอียดดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชาวประมงที่ทำการประมงบริเวณทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน
ตุลาคม 2549- กันยายน 2550

ข้อมูลทั่วไป	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		รวม/เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ								
-ชาย	64	86.5	76	91.6	88	83.8	228	87.3
-หญิง	10	13.5	7	8.4	17	16.2	34	12.7
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
อายุ								
-น้อยกว่า 20 ปี	-	-	1	1.2	-	-	1	7.4
-อายุ 21-35 ปี	12	16.2	20	24.1	11	10.5	43	16.9
-อายุ 36-45 ปี	21	28.4	25	30.1	26	3.7	72	20.7
-อายุ 46-60 ปี	26	35.1	33	39.8	47	44.8	106	39.9
-มากกว่า 60 ปี	15	20.3	4	4.8	21	20.0	40	15.1
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ระดับการศึกษา								
-ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.7	2	2.4	5	4.8	9	3.3
-ประถมศึกษาปีที่ 1-4	43	58.1	44	53.0	66	62.9	153	58.0
-ประถมศึกษาปีที่ 6	12	16.2	33	39.8	17	16.2	62	24.1
-มัธยมศึกษาตอนต้น	10	13.5	2	2.4	5	4.8	17	6.9
-มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช	6	8.1	2	2.4	6	5.7	14	5.4
-อื่นๆ	1	1.4	-	-	6	5.7	7	2.3
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ศาสนา								
-พุทธ	74	100	83	100	105	100	262	100
-อิสลาม	-	-	-	-	-	-	-	-
-คริสต์	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของชาวประมงที่ทำการประมงบริเวณทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549- กันยายน 2550

ข้อมูลทั่วไป	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		รวม/เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพครอบครัว								
-หัวหน้าครอบครัว	57	77.1	70	84.3	86	82.1	213	81.3
-สามี/ภรรยา	9	12.2	5	6.0	16	15.2	30	11.5
-บุตร/ญาติพี่น้อง	4	5.4	5	6.0	3	2.9	12	4.6
-อื่นๆ	4	5.4	3	3.6	-	-	7	2.7
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
สถานภาพสมรส								
-โสด	4	5.4	7	8.4	2	1.9	13	5.0
-สมรสและอยู่ด้วยกัน	67	90.6	70	84.3	101	96.2	238	90.9
-สมรสและแยกกันอยู่	-	-	1	1.2	1	1.0	2	0.8
-ม่าย	1	1.4	4	4.8	1	1.0	6	2.3
-หย่าร้าง	2	2.7	1	1.2	-	-	3	1.2
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
สถานภาพทางสังคม								
-ไม่มีสถานภาพทางสังคม	49	66.3	60	72.3	77	73.4	186	71.0
-มีสถานภาพทางสังคม	25	33.7	23	27.8	28	26.7	76	29.0
1.ผู้นำ/กำนัน/	1	1.4	2	2.4	7	6.7	10	0.4
ผญบ.								
สมาชิก อบต.								
2. กรรมการวัด/รร.	6	8.1	8	9.7	4	3.8	18	6.9
3. สมาชิกกลุ่ม/	16	21.7	10	12.1	12	11.5	38	14.5
ชมรม								
4. ประมงอาสา	2	2.8	1	1.2	1	1.0	4	1.6
5. มากกว่า 2	-	-	2	2.4	4	3.8	6	2.3
สถานภาพ								
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ระหว่างเดือนตุลาคม 2549- กันยายน 2550

สมาชิกในครัวเรือน	เฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่านิยาม
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน(คน)					
-ตอนบน	4.1	1	10	1.78	3
-ตอนกลาง	4.2	1	9	1.66	4
-ตอนล่าง	5.1	2	11	1.96	4,5
เฉลี่ย	4.5	1.3	10	1.80	4
จำนวนสมาชิกชายในครัวเรือน(คน)					
-ตอนบน	2.1	0	7	1.44	1
-ตอนกลาง	2.2	1	9	1.47	2
-ตอนล่าง	2.3	1	7	1.23	2
เฉลี่ย	2.2	0.7	7.7	1.38	2
จำนวนสมาชิกหญิงในครัวเรือน(คน)					
-ตอนบน	2.0	0	5	1.10	2
-ตอนกลาง	2.1	0	9	1.52	2
-ตอนล่าง	2.6	1	6	1.25	2
เฉลี่ย	2.2	0.3	6.7	1.29	2
	3.35	1.0	8.83	1.59	3

ลักษณะที่อยู่อาศัย

ลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยมี 2 ลักษณะ คือ เป็นบ้านไม้และบ้านปูน บ้านไม้จะเป็นบ้านรุ่นเก่า กล่าวคือ ลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูง ใต้ถุนบ้านพบมีการเลี้ยงวัวบ้างเป็นบางหลังคาเรือน พบกระจายทั้งสามบริเวณ สำหรับบ้านปูนจะมีลักษณะเป็นบ้านที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่ในระยะ 10-15 ปี ก่อนหน้านี้(เดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550) บ้านปูนส่วนใหญ่จะเป็นบ้านชั้นเดียว มีอุปกรณ์ประเภทไม้ปะปนอยู่บ้าง บางบ้านมีการปูพื้นด้วยกระเบื้องเคลือบและบางบ้านก็เป็นพื้นซีเมนต์ปกติ และพบบ้านที่มีลักษณะเป็นกระท่อม ทำด้วยไม้ไผ่หรือสังกะสีหรือมุงหลังคาด้วยจาก (พืชตระกูลปาล์มน้ำมันขึ้นบริเวณปากแม่น้ำตติริมทะเล) พบจำนวน 5 ครัวเรือน สำหรับครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างดี ลักษณะที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้าน 2 ชั้น กล่าวคือ ชั้นล่างเป็นปูนและชั้นบนเป็นไม้ หรือไม่ก็เป็นบ้านปูน 2 ชั้น ซึ่งพบค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 3 ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		รวม/เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะที่อยู่อาศัย								
-บ้านไม้ยกสูงมีใต้ถุนบ้าน	20	27.1	29	35.0	25	23.8	74	28.3
-บ้านปูนชั้นเดียว	34	46	39	47.0	60	72.3	133	50.8
-บ้านสองชั้น(ปูน+ไม้)	16	21.7	11	13.3	18	21.7	45	17.2
-กระท่อม	4	5.4	4	4.9	2	1.9	10	3.9
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

ภาพที่ 1 ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

การถือครองที่ดินที่อยู่อาศัย

ชาวประมงที่อาศัยอยู่ในทุ่งสามร้อยยอด ส่วนใหญ่ลักษณะพื้นที่ที่ถือครองเป็นโฉนด คิดเป็นร้อยละ 71.4 และพบชาวประมงจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.5 ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่อาศัยอยู่ โดยพบจำนวน 18 ราย หรือร้อยละ 21.7 กระจายบริเวณตอนกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การถือครองที่ดินที่อยู่อาศัยของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549- กันยายน 2550

	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		รวม/เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน								
-โฉนด	59	79.8	46	55.4	82	78.1	187	71.4
-นส 3 ก	3	4.1	1	1.2	9	8.6	13	5.0
-นส 3	1	1.4	3	3.6	5	4.8	9	3.5
-ภบท5	7	9.5	15	18.1	1	1.0	23	8.8
-ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน	4	5.4	18	21.7	8	7.7	30	11.5
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ภูมิลำเนาเดิม								
-เป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่	69	93.3	80	96.4	103	98.1	252	96.2
-ย้ายมาจากที่อื่น	5	6.8	3	3.6	2	1.9	10	3.9
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
อาชีพเดิม								
-ทำการประมง	33	44.7	44	53	59	56.2	136	51.9
-ทำการเกษตร	20	27.1	15	18.1	23	21.9	58	22.2
-รับจ้าง	12	16.2	14	16.9	13	12.4	39	14.9
-ค้าขาย	2	2.7	3	3.6	-	0	5	1.9
-อื่นๆ	7	9.5	7	8.4	10	9.6	24	9.2
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

ภูมิลำเนาและอาชีพเดิม

ชาวประมงที่ทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่ร้อยละ 98.1 เป็นคนในพื้นที่หรือละแวกใกล้เคียงและอาศัยในพื้นที่นี้มานานกว่า 10 เดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550 พบชาวประมงจำนวน 5 ราย (ร้อยละ 1.9) ที่ย้ายมาจากที่อื่น ได้แก่จังหวัด นครปฐม อุดรธานี เพชรบุรี สมุทรปราการ และกำแพงเพชร โดยชาวประมงเหล่านี้ส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ทำการประมงโดยจับสัตว์น้ำในทุ่งสามร้อยยอดเป็นอาชีพเดิม ทั้งที่เป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพรองหรือยังชีพ คิดเป็นร้อยละ 51.5 สำหรับชาวประมงที่ไม่ได้ทำการประมงมาก่อนหน้านี้ ก็ทำอาชีพรับจ้าง โดยรับจ้างทั้งในภาคการเกษตร ได้แก่ รับจ้างทำไร่ ทำสวน ทำนา รับจ้างจับกุ้ง และรับจ้างภาคอุตสาหกรรม เช่น โรงงาน นอกจากนี้ยังมีการรับจ้างทั่วไป เช่นรับจ้างก่อสร้าง ดังตารางที่ 5

ลักษณะของการประกอบอาชีพต่างๆ ในทุ่งสามร้อยยอด

อาชีพและรายได้ในปัจจุบัน

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 262 ราย พบว่าชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดมีอาชีพต่างๆ ทั้งหมด ดังนี้

1. อาชีพประมง โดยแบ่งเป็น

1.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ได้แก่ การ

เลี้ยงปลากระชัง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่ การเลี้ยงกุ้งขาว ซึ่งเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ คือมีการปล่อยพันธุ์กุ้งอย่างเดียวยังไม่มีการให้อาหาร หรือการเลี้ยงปูทะเลผสมผสานกับนากุ้ง การเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อ/กระชัง ซึ่งเป็นบ่อที่เคยเลี้ยงกุ้งทะเลมาก่อน จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 57 ราย (ร้อยละ 21.75) รายได้จากอาชีพนี้อยู่ในช่วง 1,000-1,000,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 100,000 บาทต่อปี (จำนวน 10 ราย หรือ ร้อยละ 3.8) และพบจำนวน 7 ราย (ร้อยละ 2.67) ที่ทำอาชีพนี้แล้วขาดทุนเนื่องจากสัตว์น้ำที่เลี้ยงตายก่อนถึงเวลาจับขาย

1.2 การทำการประมง แบ่งเป็น

1.2.1. การจับสัตว์น้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอด พบชาวประมงมีการใช้เครื่องมือ 6 ชนิดในการทำการประมง ได้แก่ เครื่องมือลอบ เครื่องมือข่าย เครื่องมือเบ็ด เครื่องมือฉมวก เครื่องมือลัน และเครื่องมือแห โดยเฉลี่ยในช่วงระยะเวลา 1 เดือน ชาวประมงจะทำการประมงในช่วง 10-25 วัน มีรายได้ประมาณ 200-300 บาทต่อวัน และมากที่สุดประมาณ วันละ 500 บาท โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน สามารถจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่มาก สำหรับการทำการประมงด้วยเครื่องมือลอบ ชาวประมงจะทำการกู้ลอบ 2-3 วัน/ครั้ง หรือทุกวัน สำหรับการกู้ลอบจะมีรายได้ประมาณ 150-200 บาท/ครั้ง/กู้ และมีรายได้สูงสุดถึง 500 บาท/ครั้ง จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 233 ราย (ร้อยละ 88.93) รายได้จากอาชีพนี้อยู่ในช่วง 2,000-100,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 10,000 บาทต่อปี (จำนวน 25 ราย)

1.2.2. การจับสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่ การจับปูทะเล และการทำการประมงด้วยเครื่องมือประเภทซึ่งในบริเวณคลองเขาแดง ซึ่งเป็นบริเวณตอนกลางต่อบริเวณตอนล่างของทุ่งสามร้อยยอด สำหรับเรื่องของรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นกับปริมาณและชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ แต่รายได้เฉลี่ยประมาณ 200 บาทต่อวันที่ทำการประมง ซึ่งในการทำการประมงชาวประมงบางรายจะทำการประมงทุกวันและบางรายทำการประมง 10 วันต่อเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณของสัตว์น้ำในธรรมชาติ โดยการสังเกต

1.2.3. การจับสัตว์น้ำทะเล ได้แก่ การทำการประมงหมึก โดยเรือโดหมึก ซึ่งทำการประมงในบริเวณ 3000 เมตรจากชายฝั่งทะเล

2. อาชีพรับจ้าง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

2.1 รับจ้างทั่วไป ได้แก่ รับเหมาก่อสร้างบ้านหรืออาคาร ค่าจ้างอยู่ในช่วงประมาณ 200-280 บาท ต่อวัน ส่วนใหญ่จะทำอาชีพประเภทนี้ประมาณ 15 วัน/เดือน การรับจ้างแกะสลักหินอ่อน เป็นรูปต่างๆ หรือรูปพระพุทธรูป ทั้งขนาดเล็กขนาดใหญ่ และรับจ้างอื่นๆ ทั่วไป จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 33 ราย (ร้อยละ 12.59) รายได้จากอาชีพนี้อยู่ในช่วง 1,000-100,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 10,000 บาทต่อปี พบจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 1.14) และรายได้ 20,000 บาทต่อปี จำนวน 3 ราย และ 360,000 บาทต่อปี (จำนวน 3 ราย)

2.2. รับจ้างภาคการเกษตร ได้แก่ รับจ้างทำนา ทำไร่ ได้แก่ ไร่มะม่วง ไร่สับปะรด โดยการรับเหมาเป็นรายเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550 หรือรายวัน (ถางหญ้า) รายได้ประมาณวันละ 120 บาท เดือนละ 20 วัน นอกจากนี้ยังรับจ้างจับกุ้งทะเลและคัดแยกขนาด รับจ้างแปรรูปสับปะรด (สับสับปะรด) จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 40 ราย (ร้อยละ 15.26) รายได้จากอาชีพนี้อยู่ในช่วง 700-200,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 36,000 บาทต่อปี (จำนวน 6 ราย)

2.3. รับจ้างภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสับปะรด ได้แก่ รับจ้างทำงานในโรงงานสับปะรด รายได้วันละ 150 บาท เดือนละ 22 วัน หรือขับรถส่งคนงานโรงงาน-

สับปะรด จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 8.39) รายได้จากอาชีพนี้อยู่ในช่วง 3,000-100,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 30,000 บาทต่อปี (จำนวน 3 ราย)

ภาพที่ 2 อาชีพรับจ้างแกะสลักหินอ่อนและการปลูกมะเขือเทศในบริเวณทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

3. ทำการเกษตร แบ่งเป็น

3.1 ปลูกพืช แบ่งเป็น ทำไร่ ทำสวน และทำนา

3.1.1. ทำไร่ ส่วนมากทำไร่สับปะรด ไร่มะเขือเทศและไร่มะม่วง หรือมีการปลูกพืชล้มลุกแซม ได้แก่ แตงโม จากแบบสอบถามพบทำไร่ จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 8.39) มีรายได้จากการทำไร่ในช่วง 3,000-500,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 20,000 บาทต่อปี (จำนวน 4 ราย)

3.1.2. ทำสวน ได้แก่ สวนมะพร้าว สวนกล้วย จากแบบสอบถามพบอาชีพทำสวน จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 4.19) มีรายได้ในช่วง 1,000-100,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 10,000 บาทต่อปี และ 10,000 บาทต่อปี

3.1.3. ทำนา พบพื้นที่ 5-50ไร่ เป็นทั้งที่ของตัวเองและที่เช่า ปริมาณผลผลิตที่ได้ 30 เกวียน/พื้นที่ 50ไร่ ราคาข้าวเกวียนละ 5,000 บาท และปัญหาของการทำนาคือการขาดน้ำ จากแบบสอบถามพบอาชีพทำนา จำนวน 77 ราย (ร้อยละ 29.38) มีรายได้ในช่วง 2,000-200,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 20,000 บาทต่อปี (จำนวน 20 ราย) และพบว่าทำอาชีพนี้แล้วขาดทุน จำนวน 1 ราย

3.2. เลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ วัวและหมู จากแบบสอบถามพบอาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน 42 ราย (ร้อยละ 16.03) มีรายได้ในช่วง 4,000-200,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 20,000 บาทต่อปี (จำนวน 9 ราย) และพบว่าทำอาชีพนี้แล้วขาดทุน จำนวน 1 ราย

ภาพที่ 3 ที่ทำการสหกรณ์ชาวไร่สับปะรดสามร้อยยอด จำกัด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549- กันยายน 2550

4. **ค้าขาย** จากแบบสอบถามพบอาชีพนี้ จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 5.34) มีรายได้จากการค้าขายในช่วง 5,000-1,000,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้ 100,000 บาทต่อปี (จำนวน 3 ราย) แบ่งอาชีพนี้เป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1. ค้าขายสัตว์น้ำ หมายถึงการรับซื้อสัตว์น้ำในทุ่งฯ (สัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำกร่อย) จากชาวประมง และขายสัตว์น้ำไปยังแม่ค้ารายย่อยหรือผู้บริโภค

4.2. ค้าขายอื่นๆ ได้แก่ ขายของชำ/อื่นๆ

5. **รับราชการและลูกจ้าง** ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ภารโรง ประปาหมู่บ้าน ยาม และเจ้าหน้าที่ของอุทยาน จากแบบสอบถามพบผู้ประกอบการอาชีพนี้ จำนวน 7 ราย (ร้อยละ 2.67) มีรายได้อยู่ในช่วง 8,400-150,000 บาทต่อปี

ภาพที่ 4 การค้าขายสัตว์น้ำของชาวประมงบริเวณตอนบนของทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549- กันยายน 2550

ตารางที่ 5 ลักษณะอาชีพของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549- กันยายน 2550

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของอาชีพ								
อาชีพทำไร่	11	6.5	6	3.5	9	3.8	8.7	4.6
อาชีพทำนา	28	16.6	18	10.4	36	15.0	27.4	14.0
อาชีพทำสวน	5	3.0	2	1.2	4	1.7	3.7	2.0
อาชีพเลี้ยงสัตว์	19	11.3	10	5.8	17	7.1	15.4	8.2
อาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	5	3.0	27	15.6	30	12.5	20.7	10.4
อาชีพค้าขาย	8	4.8	3	1.8	4	1.7	5.0	5.0
รับราชการ/พนักงานของ	2	1.2	-	0	5	2.1	2.4	1.1
รัฐ								
รับจ้างภาคการเกษตร	7	4.2	11	6.4	24	10.0	14.0	6.9
รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	8	4.8	6	3.5	9	3.8	7.7	4.1
อาชีพทำการประมง	66	39.1	74	42.8	93	38.6	77.7	40.2
อาชีพล่าสัตว์/หาของป่า	2	1.2	1	0.6	1	0.5	1.4	0.8
อาชีพอื่นๆ	8	4.8	15	8.7	9	3.8	10.7	10.7
รวม	169	100	173	100	241	100		

6. **ล่าสัตว์และหาของป่า** มีการหาผึ้งตามป่า (แนวเขาแดงที่อยู่ตรงกลางของทุ่งสามร้อยยอด) และการหาไหลบัว (บริเวณส่วนกลางของทุ่งสามร้อยยอดจะมีบึงบัวและมีพืชประเภทบัวหลวงหนาแน่น) จากแบบสอบถามพบผู้ประกอบอาชีพนี้ จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 1.14) มีรายได้อยู่ในช่วง 6,200-24,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 6 ประมาณการรายได้ต่อปีแต่ละอาชีพของชาวประมงบริเวณตอนบนของทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550

อาชีพ	รายได้ต่อปี(บาท)	จำนวน(ราย)	ค่าฐานนิยม(บาท)
การทำประมง			
-การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,000-10,000	5	-
-การทำประมง	3,000-40,000	66	10,000
รับจ้าง			
-รับจ้างทั่วไป	1,000-100,000	33	10,000 20,000 36,000
-รับจ้างภาคการเกษตร	25,000-40,000	7	36,000
-รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	15,000-100,000	8	30,000
ทำการเกษตร			
-ทำไร่	5,000-500,000	11	10,000
-ทำสวน	1,000-5,000	5	-
-ทำนา	3,000-200,000	28	30,000
-เลี้ยงสัตว์	4,000-200,000	19	5,000, 10,000
ค้าขาย	5,000-100,000	8	100,000
รับราชการ/ลูกจ้าง/.....	8,400-88,200	2	-
ล่าสัตว์/หาของป่า	24,000	2	-

อาชีพหลักและอาชีพรอง

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 262 ราย พบผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.5 (จำนวน 101 ราย) มีอาชีพหลักคือทำการประมง โดยการจับสัตว์น้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอด รองลงมา คือ ทำนา ร้อยละ 14.1 (จำนวน 37 ราย) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 13.7 (จำนวน 36 ราย) และอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 8.4 (จำนวน 22 ราย) นอกจากนี้พบอาชีพหลักอื่นๆ ได้แก่ รับจ้างภาคอุตสาหกรรมจำนวน 12 ราย รับจ้างภาคการเกษตรจำนวน 11 ราย ค้าขายจำนวน 11 ราย ทำไร่จำนวน 9 ราย รับราชการจำนวน 7 ราย เลี้ยงสัตว์จำนวน 7 ราย ทำสวนจำนวน 4 ราย หาปลาทะเลจำนวน 4 ราย และหาปลาน้ำกร่อยจำนวน 1 ราย

สำหรับอาชีพรองพบว่าจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 262 ราย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.1 (จำนวน 113 ราย) ทำการประมงโดยการจับสัตว์น้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอดเป็นอาชีพรอง รองลงมาคืออาชีพทำนา จำนวน 28 ราย (ร้อยละ 10.6) เลี้ยงสัตว์ จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 8.7) รับจ้างภาคการเกษตร จำนวน 17 ราย (ร้อยละ 6.4) รับจ้างทั่วไป จำนวน 15 ราย (ร้อยละ 5.7) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 5.3) นอกจากนี้พบเป็นอาชีพอื่นๆ เช่น ทำไร่ ทำสวน รับจ้างภาคอุตสาหกรรม รับราชการ ล่าสัตว์ และหาของป่า

ตารางที่ 7 ประมาณการรายได้ต่อปีแต่ละอาชีพของชาวประมงบริเวณตอนกลางของทุ่งสามร้อยย จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550

อาชีพ	รายได้ต่อปี(บาท)	จำนวน(ราย)	ค่าฐานนิยม(บาท)
การทำการประมง			
-การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	5,000-1,000,000	27	100,000
-การทำการประมง	2,000-100,000	74	30,000
รับจ้าง			
-รับจ้างทั่วไป	1,000-100,000	33	10,000 20,000 36,000
-รับจ้างภาคการเกษตร	700-200,000	40	36,000
-รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	20,000-100,000	6	-
ทำการเกษตร			
-ทำไร่	6,000-50,000	6	20,000
-ทำสวน	10,000-15,000	2	-
-ทำนา	6,000-80,000	18	20,000
-เลี้ยงสัตว์	6,000-30,000	10	15,000, 20,000, 30,000
ค้าขาย	70,000-200,000	3	-
รับราชการ/ลูกจ้าง/.....	10,000-50,000	11	15,000, 30,000
ล่าสัตว์/หาของป่า	6,200	1	-

จากอาชีพหลักและอาชีพรองของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 262 ราย พบว่า การทำการประมงโดยการจับสัตว์น้ำในทุ่งสามร้อยยอดเป็นอาชีพหลักคิดเป็นร้อยละ 38.5 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และขณะเดียวกันอาชีพนี้ถือเป็นอาชีพรองของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 113 ราย (ร้อยละ 43.1) และพบจำนวน 19 ราย (ร้อยละ 7.25) ที่ทำอาชีพการทำการประมงเป็นอาชีพหลักแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพรอง

ตารางที่ 8 ประมาณการรายได้ต่อปีแต่ละอาชีพของชาวประมงบริเวณตอนล่างของทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550

อาชีพ	รายได้ต่อปี(บาท)	จำนวน(ราย)	ค่าฐานนิยม(บาท)
การทำการประมง			
-การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,500-300,000	30	100,000
-การทำการประมง	2,000-500,000	93	10,000
รับจ้าง			
-รับจ้างทั่วไป	1,000-100,000	33	10,000 20,000 36,000
-รับจ้างภาคการเกษตร	700-200,000	24	20,000
-รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	3,000-100,000	9	3,000, 100,00
ทำการเกษตร			
-ทำไร่	3,000-100,000	9	100,000
-ทำสวน	1,200-100,000	4	-
-ทำนา	2,000-100,000	36	30,000
-เลี้ยงสัตว์	4,800-60,000	17	5,000, 20,000, 25,000
ค้าขาย	30,000-1,000,000	4	-
รับราชการ/ลูกจ้าง/.....	30,000-150,000	5	-
ล่าสัตว์/หาของป่า	7,000	1	-

ตารางที่ 9 อาชีพหลักของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549 กันยายน 2550

อาชีพหลัก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ทำการประมงสัตว์น้ำจืด	101	38.5
ทำการประมงสัตว์น้ำกร่อย	1	0.38
ทำการประมงสัตว์น้ำทะเล	4	1.53
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	36	13.7
ทำนา	37	14.1
ทำไร่	9	3.4
ทำสวน	4	1.53
เลี้ยงสัตว์	7	2.67
รับจ้างทั่วไป	22	8.4
รับจ้างภาคการเกษตร	11	4.2
รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	12	4.6
ค้าขาย	11	4.2
รับราชการ/ลูกจ้าง	7	2.67
ล่าสัตว์/หาของป่า	1	0.38
รวม	262	100

การย้ายถิ่น

เนื่องจากในบริเวณทุ่งสามร้อยยอดหรือละแวกใกล้เคียงประกอบไปด้วยทรัพยากรหลากหลาย ดังนั้นอาชีพต่างๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตามจากการสอบถามชาวประมงทั้งหมดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นออกไปจากพื้นที่นี้ ชาวประมงส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมที่นี่และไม่คิดจะย้ายไปไหน รวมทั้งหมด 253 ราย พบเพียง 9 ราย (ร้อยละ 3.4) ที่คิดจะย้ายจากพื้นที่นี้ โดยพบว่า จำนวน 1 ราย จะกลับภูมิลำเนาเดิมและอีกจำนวน 8 ราย ยังไม่แน่ใจหรือไปหาที่ทำกินใหม่

ตารางที่ 10 ความต้องการการย้ายถิ่นของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		เฉลี่ย/รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการย้ายถิ่น								
- ไม่คิดจะย้าย	73	98.6	78	94.0	102	97.2	253	96.6
- คิดจะย้าย	1	1.4	5	6.0	3	2.9	9	3.5
- ไม่แน่ใจขึ้นกับ	-	-	-	-	-	-		
สถานการณ์								
รวม	74	100	83	100	105	262	262	100
ย้ายถิ่นไปที่								
- ไม่คิดจะย้าย	72	97.3	78	93.9	104	99.1	254	97.0
- กลับภูมิลำเนาเดิม	1	1.4	1	1.2	-	-	2	0.8
- ไม่แน่ใจ หาที่ทำกินใหม่	1	1.4	4	4.8	1	1.0	6	2.3
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

3. ภาวะทางการเงิน

จากการสอบถามเรื่องภาวะทางการเงินในภาพรวมของทั้งเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550 ชาวประมงส่วนใหญ่มีภาวะทางการเงินพอใช้จ่าย ร้อยละ 66.8 (จำนวน 175 ราย) และไม่พอใช้ ร้อยละ 17.9 (จำนวน 47 ราย) และพบจำนวน 40 ราย (ร้อยละ 15.2) ที่มีเงินเหลือเก็บ อย่างไรก็ตามภาวะทางการเงินของชาวประมงในช่วงหนึ่งปีมีความไม่แน่นอน เนื่องจากมีปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และในบางครั้งชาวประมงบางรายในบางช่วงเดือนมักประสบปัญหาทางการเงิน สำหรับในช่วงที่ประสบปัญหาทางการเงินชาวประมงร้อยละ 32.1 จะแก้ปัญหาทางการเงินด้วยการกู้ยืมองค์กร และร้อยละ 29.7 อดออมใช้เท่าที่จำเป็น พบชาวประมงร้อยละ 6.1 ใช้วิธีกู้ยืมจากแพปลาหรือเจ้าของร้านค้าเครื่องมือประมงหรือนายทุนนอกระบบ และพบชาวประมงร้อยละ 32.1 ไม่ตอบคำถามนี้ รายละเอียด ดังตารางที่ 8 และ 9

ตารางที่ 11 สถานภาพทางการเงินของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

สถานภาพทางการเงิน	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		เฉลี่ย/รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะทางการเงิน								
-ไม่พอใช้	9	12.2	13	15.7	25	23.9	47	18
- พอใช้	53	71.6	57	68.7	65	62.0	175	66.8
- มีเงินเหลือเก็บ	12	16.3	13	15.7	15	14.3	40	14.3
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ถ้าไม่พอใช้								
- อดออมใช้เท่าที่จำเป็น	22	29.7	31	37.3	26	24.8	79	30.2
- กู้ยืมองค์กร	25	33.8	18	21.7	39	37.1	82	31.3
- กู้ยืมนายทุนนอกระบบ	3	4.1	3	3.6	11	10.5	17	6.5
- พอใช้	24	32.4	31	37.3	29	27.6	84	32.1
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ภาวะหนี้สิน								
- ไม่มีหนี้สิน	31	41.9	40	48.2	42	40.0	113	43.2
- มีหนี้สิน	43	58.1	43	51.8	63	60.0	149	56.9
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
เงินลงทุนในการประกอบอาชีพ								
การประมง								
- ไม่เพียงพอ	11	14.9	15	18.1	16	15.3	42	16.1
- เพียงพอ	60	81.1	64	77.1	85	81.0	209	79.8
- ต้องการเพิ่ม	3	4.1	4	4.9	4	3.8	11	4.2
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
การใช้สินเชื่อเพื่อทำการประมง								
- ไม่ใช้	67	90.6	69	83.2	82	78.1	219	83.6
- ใช้	7	9.5	14	16.9	23	21.9	43	16.5
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100
ภาวะการออม								
- ไม่มีการออม	35	47.3	35	42.2	58	55.3	128	48.9
- มีการออม	39	52.7	48	57.9	47	44.8	134	51.2
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

3.1 ภาวะหนี้สิน

อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามชาวประมงเรื่องภาวะหนี้สิน ชาวประมงทั้งหมด (จำนวน 262 ราย) ร้อยละ 47.7 (จำนวน 125 ราย) ไม่มีหนี้สินหรือไม่ตอบคำถามนี้ ส่วนอีกร้อยละ 52.3 (จำนวน 137 ราย) มีหนี้สิน โดยชาวประมงมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ จำนวน 107 ราย หรือร้อยละ 78.1 ของชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด มีหนี้สินเรื่องการใช้จ่ายในครอบครัว จำนวน 18 ราย หรือ ร้อยละ 13.1 ของชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมีหนี้สินในช่วง 1,000-34,000 บาท มีหนี้สินจากเรื่องของการที่อยู่อาศัย จำนวน 10 ราย หรือ ร้อยละ 7.3 ของชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมีหนี้สินในช่วง 30,000-700,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ 400,000 บาท มีหนี้สินที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำนวน 2 ราย หรือร้อยละ 1.5 ของชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท

ในการมีหนี้สินเพื่อนำมาซึ่งการประกอบอาชีพ (จำนวน 107 ราย) แบ่งเป็นการประกอบอาชีพต่างๆ ดังรายละเอียด (ตารางที่ 10)

1. อาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พบชาวประมงมีหนี้สินเนื่องจากอาชีพนี้ จำนวน 47 ราย หรือร้อยละ 43.9 ของผู้ที่มีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีหนี้สินเรื่องของการเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน 41 ราย (ร้อยละ 87.2) ของการมีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีหนี้สินในช่วง 85,000-900,000 บาท แต่ส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ 100,000 บาท สำหรับชาวประมงรายที่เลี้ยงกุ้งทะเลและเลี้ยงปลากะพงขาว จำนวน 3 ราย มีหนี้สินในช่วง 10,000-100,000 บาท ชาวประมงที่เลี้ยงปลาน้ำจืด จำนวน 2 ราย มีหนี้สินในช่วง 13,000-50,000 บาท และเลี้ยงปลากะพงขาว จำนวน 1 ราย มีหนี้สินประมาณ 50,000 บาท
2. อาชีพทำการประมง พบชาวประมงมีหนี้สินเนื่องจากอาชีพนี้ จำนวน 17 ราย หรือ ร้อยละ 15.8 ของผู้ที่มีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเป็นชาวประมงที่อาศัยบริเวณตอนบน จำนวน 5 ราย ตอนกลาง จำนวน 5 ราย และตอนล่าง จำนวน 7 ราย (น้ำจืด จำนวน 5 ราย ทะเล จำนวน 2 ราย) โดยมีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท แต่ส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ 100,000 บาท
3. อาชีพการทำนา/ทำไร่ จำนวน 22 ราย หรือร้อยละ 20.6 ของผู้ที่มีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีหนี้สินในช่วง 70,000-300,000 บาท แต่ส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ 10,000 บาท
4. อาชีพการเลี้ยงสัตว์ จำนวน 15 ราย หรือ ร้อยละ 14 ของผู้ที่มีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีหนี้สินในช่วง 15,000-200,000 บาท
5. อาชีพค้าขาย จำนวน 2 ราย หรือร้อยละ 1.9 ของผู้ที่มีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพ โดยมีหนี้สินทั้งหมดประมาณ 100,000 บาท
6. ซื้อที่ดินทำกิน จำนวน 2 ราย และอื่นๆ จำนวน 2 ราย โดยมีหนี้สินในช่วง 100,000-120,000 บาท และ 5,000-900,000 บาท

ตารางที่ 12 การนำหนี้สินมาใช้ประโยชน์ของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่าง เดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

หนี้สินในเรื่อง	จำนวนหนี้สิน(บาท)	จำนวน(ราย)	ค่างานนิยม(บาท)
การประกอบอาชีพ		107	
ทำการประมง	5,000-100,000	17	100,000
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	8,500-900,000	47	100,000
เลี้ยงกุ้ง	8,500-900,000	41	100,000
เลี้ยงกุ้ง/ปลากะพงขาว	10,000-100,000	3	
เลี้ยงปลาน้ำจืด	13,000-50,000	2	
เลี้ยงปลากะพงขาว	50,000	1	
ปลูกพืช	7,000-300,000	22	
ทำนา	70,000-300,000		10,000
ทำไร่	7,000-100,000		
ทำนา/ทำไร่	70,000-100,000		100,000 และ 20,000
เลี้ยงสัตว์	15,000-200,000	15	
เลี้ยงวัว	18,000-200,000		
เลี้ยงหมู	15,000		
เลี้ยงวัว/หมู	65,000		
ไร่นาสวนผสม	5,000-900,000		
ซื้อหาที่ทำกิน	100,000-120,000	2	
ค้าขาย	100,000	2	
การศึกษาของบุตร	5,000-100,000	2	
ใช้จ่ายในครัวเรือน	1,000-34,000	18	
จัดสร้างที่อยู่อาศัย	30,000-700,000	10	400,000
รวม		137	

แหล่งสินเชื่อของชาวประมง

จากการสอบถามเรื่องแหล่งของสินเชื่อ พบชาวประมง จำนวน 95 ราย ที่มีภาระหนี้สินและไม่ตอบคำถามนี้ คิดเป็นร้อยละ 69.3 ของชาวประมงทั้งหมดที่มีภาระหนี้สิน (จำนวน 137 ราย) สำหรับชาวประมงที่มีภาระหนี้สินและบอกถึงแหล่งของสินเชื่อ (จำนวน 42 ราย) พบว่าชาวประมงส่วนใหญ่นิยมใช้แหล่งสินเชื่อคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (จำนวน 18 ราย หรือร้อยละ 42.8 ของจำนวนชาวประมงทั้งหมดที่มีภาระหนี้สินและบอกแหล่งสินเชื่อ) รองลงมาเป็นแหล่งสินเชื่อจากแพปลา จำนวน 8 ราย (ร้อยละ 19.0) แหล่งสินเชื่อจากร้านค้า เครือญาติและนอกระบบ ร้อยละ 9.5 7.1 และ 4.7 ตามลำดับ

ชาวประมงจะอาศัยแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ชาวประมงจะใช้บริการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์บริเวณใกล้กับทุ่งสามร้อยยอด ได้แก่ สาขาปราณบุรีและสาขากุยบุรี โดยสินเชื่อที่ได้จะนำมาใช้ในเรื่องของการประกอบอาชีพ ได้แก่ การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ได้แก่ กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำ จำนวน 13 ราย หรือ ร้อยละ 30.9 ของจำนวนชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด รองลงมา ร้อยละ 2.4 ใช้เพื่อลงทุนทำการประมง (จับปลาทะเล) / ใช้เพื่อจัดสร้างที่อยู่อาศัย / เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน / เลี้ยงปลากะพงขาว
2. เครือญาติหรือเพื่อนฝูง จำนวน 3 ราย หรือร้อยละ 7.14 ของจำนวนชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยนำสินเชื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพ จำนวน 2 ราย และใช้จ่ายในครอบครัว จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.76 และ 2.38 ตามลำดับ
3. นอกระบบ จำนวน 2 ราย หรือร้อยละ 4.76 ของจำนวนชาวประมงที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยนำสินเชื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพ ได้แก่เลี้ยงกุ้ง/เลี้ยงวัว จำนวนละ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.38

4. แพลลา ชาวประมงจะใช้บริการแพลลา ซึ่งอยู่บริเวณละแวกเดียวกันและแพลลานั้นจะเป็นคนรับซื้อสัตว์น้ำที่ได้จากการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด พบชาวประมงอาศัยสินเชื่อกับแพลลาจำนวน 8 รายหรือร้อยละ 19.04 โดยนำมาจัดซื้อเครื่องมือทำการประมง/แพลลาเป็นคนจัดหาซื้อมาให้ จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 14.28) และจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 4.76) นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยมีการเบิกเงินมาใช้จ่ายล่วงหน้า เมื่อหาปลาได้ก็ให้แพลลาหักค่าใช้จ่ายย้อนหลัง

5. ร้านค้า ซึ่งมักจะเป็นร้านค้าขายเครื่องมือ/อุปกรณ์ทำการประมงในละแวกอำเภอบางพลีและอำเภอสามร้อยยอด พบชาวประมงอาศัยสินเชื่อกับร้านค้านี้จำนวน 4 รายหรือร้อยละ 9.52 โดยลักษณะของการนำอุปกรณ์/เครื่องมือมาก่อนโดยไม่ต้องชำระเงิน แล้วเมื่อจับสัตว์น้ำได้ค่อยนำเงินไปชำระ

จากจำนวนชาวประมงที่มีภาระหนี้สินทั้งหมด (จำนวน 137 ราย) พบจำนวนชาวประมง จำนวน 95 ราย ที่ไม่ได้บอกหรือระบุถึงแหล่งที่มาของหนี้สิน อย่างไรก็ตามหนี้สินได้ถูกนำมาใช้ในเรื่องต่างๆ กล่าวคือ การลงทุนในการประกอบอาชีพ จำนวน 77 ราย การศึกษาบุตร จำนวน 2 ราย ใช้จ่ายในครัวเรือน จัดสร้างที่อยู่อาศัย จำนวน 8 ราย สำหรับรายละเอียดของหนี้สินที่นำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ ดังนี้

สรุปว่าการลงทุนในการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด จำนวน 27 ราย หรือร้อยละ 35.0 ของจำนวนรายที่มีภาระหนี้สินและนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพทั้งหมด โดยการเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน 22 ราย เลี้ยงกุ้งและปลากะพงขาวรวมกัน จำนวน 3 ราย และเลี้ยงปลาน้ำจืด 2 ราย รองลงมา ได้แก่ ลงทุนในการประกอบอาชีพปลูกพืช จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 27.2) ได้แก่ ทำนา จำนวน 10 ราย ทำไร่ จำนวน 9 ราย ทำไร่และทำนารวมกัน จำนวน 2 ราย) จัดหาอุปกรณ์ในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 9 ราย (ร้อยละ 11.7) (ชาวประมงบริเวณตอนบนจำนวน 3 ราย ตอนกลาง จำนวน 3 ราย และตอนล่าง จำนวน 3 ราย) ลงทุนในการประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 2.6) ลงทุนเลี้ยงสัตว์ จำนวน 9 ราย (ร้อยละ 11.7) (เลี้ยงหมู จำนวน 2 ราย เลี้ยงวัว จำนวน 6 ราย เลี้ยงหมูและเลี้ยงวัว 1 ราย) ไร่สวนผสม จำนวน 6 ราย (ทำนาและเลี้ยงหมู 1 ราย ไร่สวนผสม 1 ราย เลี้ยงสัตว์และทำไร่ 1 ราย เลี้ยงสัตว์เลี้ยงปลาและทำไร่ 1 ราย) นอกจากนี้พบลงทุนในการซื้อรถเพื่อรับส่งคนงานไปยังโรงงานสับปะรด จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 1.3) และลงทุนซื้อที่ดินทำกิน จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 2.6)

3.2 ภาวะการออม

เมื่อสอบถามถึงการออม พบชาวประมงร้อยละ 47.7 มีการออมและร้อยละ 48.9 ไม่มีการออม ส่วนอีกร้อยละ 3.4 ไม่ตอบคำถามนี้ สำหรับรูปแบบการออม มีการออมทรัพย์กับกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน (กองทุนหมู่บ้าน) ออมทรัพย์กับธนาคารพาณิชย์ทั้งของรัฐบาลและของเอกชนในบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ อ. บางพลี อ. สามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น

3.3 เงินทุนในการประกอบอาชีพการทำการประมง

เมื่อสอบถามถึงความเพียงพอของเงินทุนในการประกอบอาชีพการประมง ชาวประมงมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือจำนวน 194 ราย หรือร้อยละ 74.0 บอกว่าเพียงพอ และร้อยละ 15.6 หรือจำนวน 41 ราย บอกว่าไม่เพียงพอ และร้อยละ 4.2 มีความเห็นว่าการให้เงินลงทุนในการประกอบอาชีพการประมง และพบร้อยละ 5.7 ที่ไม่ให้คำตอบ ดังตารางที่ 12

การใช้สินเชื่อกับธนาคารประมง พบชาวประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.5 ไม่ใช้สินเชื่อกับธนาคารประมง พบชาวประมงเพียงร้อยละ 16 ที่ใช้สินเชื่อกับธนาคารประมง รายละเอียด ดังตารางที่ 15

4. ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ

จากการสอบถามเรื่องปัญหาต่างๆไปในการดำรงชีวิตของชาวประมงในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด พบว่าชาวประมงเกินกว่าครึ่ง (จำนวน 158 ราย) หรือร้อยละ 62.3 ไม่มีปัญหาในการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่นี้ สำหรับกลุ่มชาวประมงที่มีปัญหาในพื้นที่ พบร้อยละ 37.7 (จำนวน 99 ราย) ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสุขภาพเป็นอันดับหนึ่ง (จำนวนทั้งหมด 45 ราย) ได้แก่ ชาวประมงบริเวณตอนล่างจำนวน 24 ราย บริเวณตอนกลาง จำนวน 11 ราย และบริเวณตอนบน จำนวน 10 ราย โดยเฉพาะโรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน โรคปวดข้อและกระดูกซึ่งเป็นไปตามอายุชั้ย อาการปวดท้องหรือโรคกระเพาะอาหาร โดยเฉพาะชาวประมงที่อาศัยบริเวณตอนล่างจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพมากกว่าชาวประมงที่อาศัยบริเวณตอนบนและตอนกลาง รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขในพื้นที่ย (จำนวนทั้งหมด 38 ราย) ได้แก่ ชาวประมงบริเวณตอนล่างจำนวน 6 ราย บริเวณตอนกลาง จำนวน 19 ราย และบริเวณตอนบนจำนวน 13 ราย) ได้แก่ ความไม่สะดวกของเส้นทางคมนาคมในหรือระหว่างหมู่บ้าน การขาดแคลนของระบบน้ำประปาในหมู่บ้านหรือปัญหาความไม่มีคุณภาพของน้ำประปาในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่่มักจะเป็นประปาหมู่บ้านไม่ใช้การประปาส่วนภูมิภาค และในบางครั้งมีการขาดแคลนมากถึงขั้นจะต้องซื้อหาน้ำกินน้ำใช้ นอกจากนี้พบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเกิดภาวะน้ำแห้งในช่วงหน้าแล้งของทุ่งสามร้อยยอด เรื่องการขโมยสัตว์น้ำในลอบโดยที่ไม่ได้เป็นเจ้าของหรือเรื่องของการทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ซึ่งเป็นปัญหาทางสังคมในพื้นที่นี้ ปัญหาเรื่องของการราคาสินค้าเกษตรตกต่ำในขณะที่ราคาของปัจจัยการผลิตค่อนข้างสูง ปัญหาเรื่องการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานต่างๆ ในละแวกใกล้เคียงไหลลงสู่ทุ่งฯ เรื่องของภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมหรือไฟป่า เรื่องการศึกษาของบุตร เป็นต้น

เมื่อสอบถามถึงความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ พบชาวประมงจำนวน 31 ราย (ร้อยละ 11.8) ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องของปัจจัยพื้นฐาน รองลงมาเป็นเรื่องของที่ทำกิน จำนวน 21 ราย (ร้อยละ 8.0) และร้อยละ 27.9 ต้องการความช่วยเหลือในทุกๆ เรื่อง อย่างไรก็ตามร้อยละ 52.3 ไม่ตอบคำถามนี้

ตารางที่ 13 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง		เฉลี่ย/รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ								
-ทำกิน	4	5.4	5	6.0	17	16.2	26	10.0
-ปัจจัยพื้นฐาน	12	16.3	14	16.9	12	11.5	38	14.5
-อื่นๆ (ทางด้านเศรษฐกิจ, การศึกษา)	20	27.1	18	21.7	39	37.2	77	29.4
-ไม่แสดงความคิดเห็น	38	51.4	46	55.5	37	35.3	121	46.2
รวม	74	100	83	100	105	100	262	100

การทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด

1. ลักษณะการประกอบอาชีพการทำการประมง

จากการสัมภาษณ์ลักษณะการประกอบอาชีพการประมงของกลุ่มชาวประมง ชาวประมงส่วนใหญ่จับสัตว์น้ำอย่างเดียว ร้อยละ 77 รองลงมาจับสัตว์น้ำร่วมกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเดียว จับสัตว์น้ำและจำหน่ายสัตว์น้ำที่จับได้เอง และเป็นทั้งผู้จับสัตว์น้ำเองขายสู่ผู้บริโภคเองและมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย ร้อยละ 14.9 4.6 3.1 และ 0.4 ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด พบชาวประมงทั้งหมดทำการประมงไม่ตลอดทั้งปี โดยจะหยุดทำการประมงในช่วงฤดูร้อน หรือช่วงหน้าแล้ง เนื่องจากน้ำแห้งเกือบตลอดทั้งทุ่งสามร้อยยอด พบมีการหากินบ้างเฉพาะในครัวเรือนเท่านั้นและในช่วงที่ทำการประมง ชาวประมงจะหยุดทำการประมงในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ เทศกาลวันสงกรานต์ เป็นต้น

ตารางที่ 14 ลักษณะการประกอบอาชีพทำการประมงของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

ลักษณะการประกอบอาชีพทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การทำประมงในทุ่งสามร้อยยอด		
-จับสัตว์น้ำ	202	77
-จับสัตว์น้ำและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	39	14.9
-เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	12	4.6
-จับสัตว์น้ำและจำหน่ายสู่ผู้บริโภคเอง	8	3.1
-จับสัตว์น้ำและจำหน่ายสู่ผู้บริโภคเองและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1	0.4
รวม	262	100

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำการประมง ส่วนใหญ่พบชาวประมงทำการประมงเพียงคนเดียว โดยเป็นสมาชิกเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 77.9 และเป็นสมาชิกเพศหญิง ร้อยละ 25.6 สำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกช่วยกันทำการประมง จำนวน 2 ราย พบเป็นเพศชายทั้ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.4 และเป็นสมาชิกเพศหญิงทั้ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.9 พบสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการประมง และเป็นเพศชายจำนวนมากที่สุด คือ 4 รายต่อครัวเรือน (พบเพียงครัวเรือนเดียวเท่านั้น) สำหรับสมาชิกที่เป็นเพศชายและทำการประมง มักจะเป็นหัวหน้าครอบครัว สำหรับกิจกรรมในการทำการประมง สมาชิกเพศชาย ร้อยละ 21.4 จะทำหน้าที่ในการขายสัตว์น้ำ ด้วยและร้อยละ 3.4 จะช่วยตัดแต่งสัตว์น้ำที่จับได้ พบร้อยละ 1.9 ที่ช่วยแปรรูปสัตว์น้ำ สำหรับสมาชิกเพศหญิง พบร้อยละ 15.3 ช่วยจับสัตว์น้ำ และร้อยละ 10.7 ช่วยขายสัตว์น้ำ ร้อยละ 6.5 ช่วยตัดแต่งและร้อยละ 5.3 ช่วยแปรรูป การตัดแต่งสัตว์น้ำหมายถึงการนำสัตว์น้ำที่จับได้ (หมายถึงสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็ก และมีความสดลดลง) มักจะเป็นปลาชนิด ปลาตะเพียนและปลาเกล็ดทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะจับได้ด้วยเครื่องมือข่าย ทำการขอดเกล็ด ผ่าท้องนำเอาอวัยวะภายในทิ้งทั้งหมด และทำความสะอาด)

2. เครื่องมือทำการประมงและสัตว์น้ำที่จับได้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวประมง พบชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดใช้เครื่องมือทำการประมง 7 ชนิด คือ ข่าย ลอบ เบ็ด ลันปลาไหล ฦวมก แหและซั้ง โดยชาวประมงนิยมใช้เครื่องมือลอบมากที่สุด พบจำนวน 210 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.1 รองลงมา คือเครื่องมือข่าย จำนวน 122 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 46.5 และเครื่องมือเบ็ด ลันปลาไหล และซั้ง ร้อยละ 9.2 8.3 และ 7.3 ตามลำดับ พบชาวประมงที่มีเครื่องมือประเภทลอบแต่เพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 41.6 ของชาวประมงทั้งหมด (จำนวน 109 ราย) กระจายอยู่บริเวณตอนบนจำนวน 30 ราย บริเวณตอนกลางและตอนล่าง จำนวน 36 และ 43 ราย ตามลำดับ นอกจากนี้พบชาวประมงที่มีเครื่องมือข่ายอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 9.1 ของชาวประมงทั้งหมด (จำนวน 24 ราย) สำหรับการใช้อุปกรณ์ 2 ประเภท ในการทำการประมง พบว่าชาวประมงนิยมใช้เครื่องมือลอบและข่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.9 ของชาวประมงทั้งหมด พบชาวประมงใช้เครื่องมือในการทำการประมง 3 ประเภท (ลอบ ข่ายและเบ็ด) คิดเป็นร้อยละ 4.19 (ตารางที่ 15 16 17 และ 18)

ตารางที่ 15 เครื่องมือทำการประมงที่พบจากการสำรวจชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เครื่องมือประเภทข่าย	122	46.5
เครื่องมือประเภทลอบ	210	80.1
เครื่องมือประเภทเบ็ด	24	9.2
เครื่องมือลันปลาไหล	22	8.3
เครื่องมือฦวมก	13	4.9
เครื่องมือแห	13	4.9
เครื่องมือซั้ง	19	7.3

ตารางที่ 16 ลักษณะการใช้เครื่องมือทำการประมงที่พบในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เครื่องมือทำการประมงชนิดเดียว	136	51.9
เครื่องมือทำการประมงร่วมกัน 2 ชนิด	99	37.7
เครื่องมือทำการประมงร่วมกัน 3 ชนิด	11	4.19
เครื่องมือทำการประมงร่วมกัน 4 ชนิด	5	1.95
เครื่องมือทำการประมงร่วมกัน 5 ชนิด	1	0.3

ตารางที่ 17 การใช้เครื่องมือทำการประมงร่วมกัน 2 ชนิดที่พบในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ลอบและข่าย	89	33.9
ลอบและเบ็ด	8	3.0
ข่ายและเบ็ด	2	0.7

ตารางที่ 18 การใช้เครื่องมือทำการประมงชนิดเดียวของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ลอบ	109	41.6
ข่าย	24	9.1
เบ็ด	3	1.1

เครื่องมือข่าย

-ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือข่ายที่ใช้ในพื้นที่นี้มีขนาดช่องตาตั้งแต่ 4.0, 5.0, 7.0, 7.5, 8.0, 8.5, 9.0, 10.0 และ 12.0 ซม. ความยาวของข่ายมีหลายขนาดขึ้นอยู่กับบริเวณที่วางข่าย ถ้าบริเวณดังกล่าวมีวัชพืชหนาแน่นมาก ก็จะลดความยาวของข่าย โดยมีความยาวตั้งแต่ 2-5 เมตร และถ้าบริเวณที่วางข่ายเป็นพื้นที่โล่งหรือเป็นร่องน้ำ ความยาวของข่ายประมาณ 10-20 เมตร และขนาดของข่ายที่ยาวมากที่สุดคือ 180-200 เมตร สำหรับความลึกของข่ายอยู่ที่ 60 ซม. ในบางพื้นที่ชาวประมงใช้วิธีล้อมข่ายและใช้ไม้ต้นทำให้เกิดเสียงดังเพื่อไล่ให้ปลาเข้ามาติดข่าย

ภาพที่ 5 ลักษณะเครื่องมือข่ายของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

ชาวประมงมีเครื่องมือข่ายตั้งแต่ 4-5 ผืน 10 ผืน หรือ 100 ผืนต่อราย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดความยาว เช่น ถ้าข่ายมีขนาดความยาวน้อยกว่า 10 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมี อยู่ในช่วง 2-60 ผืน แต่ส่วนใหญ่จะมี 5 ผืน ถ้าข่ายมีขนาดความยาว 20-50 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมี อยู่ในช่วง 1-10 ผืน แต่ส่วนใหญ่จะมี 2 ผืน ถ้าข่ายมีขนาดความยาว 80-150 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมี อยู่ในช่วง 1-30 ผืน แต่ส่วนใหญ่จะมี 2 ผืน ถ้าข่ายมีขนาดความยาว 200 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมี อยู่ในช่วง 1-30 ผืน แต่ส่วนใหญ่จะมี 3 ผืน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับขนาดของตาข่ายและลักษณะพื้นที่ที่ทำการวางเครื่องมือ เช่น ถ้าใช้ข่ายขนาดช่องตา 4.5 ซม. และถ้าวางในพื้นที่ที่รกด้วยพงหญ้าหรือธูปฤๅษี ความยาวของข่ายจะอยู่ในช่วง 3-6 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมีจะมีจำนวนมากถึง 200 ผืน แต่ถ้าวางข่ายในบริเวณที่โล่งว่าง ความยาวข่ายก็จะยาวถึง 100 เมตร จำนวนข่ายที่ชาวประมงมี อยู่ในช่วง 1-3 ผืน

พบชาวประมง จำนวน 122 ราย (ร้อยละ 46.5) ที่ใช้เครื่องมือข่ายทำการประมง โดยชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 (จำนวน 103 ราย) นิยมใช้ข่ายขนาดช่องตา 5-8 ซม. รองลงมา โดยใช้ข่ายขนาดช่องตา 7.0 ซม. และ 8.0 ซม. คิดเป็นร้อยละ 13.7 (จำนวน 36 ราย) และ ร้อยละ 8.7 (จำนวน 23 ราย) ตามลำดับ และร้อยละ 7.6 (จำนวน 20) ใช้ข่ายขนาดช่องตา 6.0 ซม. นอกจากนี้พบชาวประมง จำนวน 11 ราย (ร้อยละ 4.1) ที่ใช้ข่ายขนาดช่องตามากกว่า 9 ซม. (ส่วนใหญ่ใช้ข่ายขนาดช่องตา 9.0 ซม.) และพบชาวประมงจำนวน 6 ราย (ร้อยละ 2.3) ที่ใช้ข่ายขนาดช่องตาน้อยกว่า 4.5 ซม. (ส่วนใหญ่ใช้ข่ายที่ขนาดช่องตา 4.0 ซม.) และพบข่ายขนาดช่องตา 2.5 ซม. และ 12.0 ซม. เพียง 1 ราย)

ตารางที่ 19 เครื่องมือข่ายแต่ละประเภทที่พบในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือข่าย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ขนาดช่องตาน้อยกว่า 4.5 ซม.	9	3.4
ขนาดช่องตา 5-8 ซม.	103	39.3
ขนาดช่องตามากกว่า 9 ซม.	11	4.19

-ช่วงเวลาทำการประมง

ชาวประมงมักจะนิยมวางข่ายในช่วงน้ำขึ้น โดยใช้เวลาวางข่ายในหลายเวลา เช่น วางข่ายตอนเช้าและเก็บในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น หรือวางข่ายตอนเช้าแล้วไปเก็บสัตว์น้ำในตอนเย็น (เวลา 16.00 น. และ 21.00 น. และไปเก็บข่ายกลับในตอนเช้าของอีกวันหนึ่ง (06.00 น.) และในบางครั้งก็ไปลงเครื่องมือตอนเช้า (07.00 น.) และรอเก็บสัตว์น้ำเป็นระยะๆ และเก็บข่ายกลับในตอนเย็น (16.00 น.) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 9 ชั่วโมง

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ

ชาวประมงเลือกที่จะวางข่ายบริเวณที่โล่ง ที่มีระดับน้ำลึกทุกระดับ ตั้งแต่ 0.50 เมตร จนถึงระดับ 2.0 เมตรหรือไม่ก็ตาม ชอกพงหญ้าในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด ซึ่งเป็นบริเวณหน้าบ้านตนเองหรือบริเวณที่เป็นหน้าบ้านของหมู่บ้านอื่นหรือละแวกใกล้เคียง และในบางพื้นที่อาจวางข่ายบริเวณลำคลองในหมู่บ้าน

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้

เครื่องมือข่ายจับสัตว์น้ำได้ทุกประเภท ได้แก่ ปลาสด ปลาหมอ (ข่ายขนาดช่องตา 6.5 –7.0 ซม.) ปลาสร้อย ปลาไน (ข่ายขนาดช่องตา 8.0 ซม. ขึ้นไป) ปลาหมอเทศ ปลาตุ๊ก ปลาหมอไทย ปลาตะเพียน ปลาสร้อยนกเขา ปลาน้ำ (ขนาดความยาว 10.0 ซม.) ปลานวลจันทร์ (ซึ่งส่วนใหญ่มักจะปล่อยเนื่องจาก ขยายไม่ได้) ปลาสร้อย ปลาช่อน ปลาหมอช้างเหยียบ สำหรับในพื้นที่ตอนล่าง บางครั้งก็จับได้ปลากระบอก ปลาน้ำดอกไม้ ปลาหมอเทศ (ขนาดเล็กราคา กก.ละ 6-8 บาท ขนาดตัวใหญ่ราคา กก.ละ 10 บาท)

-ฤดูทำการประมง

ชาวประมงจะใช้เครื่องมือข่ายทำการประมงทั้งปี และนิยมใช้เครื่องมือนี้มากที่สุดในช่วงหน้าฝน (เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม) และช่วงหน้าน้ำหลาก (เดือนตุลาคม พฤศจิกายนและเดือนธันวาคม) ส่วนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ชาวประมงไม่นิยมวางข่าย เนื่องจากน้ำในทุ่งสามร้อยยอดจะแห้ง

-ต้นทุนในการทำเครื่องมือ

ข่ายขนาดช่องตาต่างๆ มีต้นทุนไม่แตกต่างกัน ลักษณะของการได้มาซึ่งเครื่องมือมี 2 ลักษณะ กล่าวคือ ซื้อจากร้านค้าทั่วไปหรือแปปลาเป็นคนจัดหาให้เป็นแบบสำเร็จรูปและมีหลายขนาดความยาว ราคาตั้งแต่ 80-200 บาทต่อผืนขึ้นอยู่กับความยาวของข่าย และอีกรูปแบบหนึ่งคือ จัดหาซื้ออุปกรณ์เองตามร้านค้าทั่วไปแล้วนำมาประกอบเป็นผืนตาข่ายตามความยาวที่ต้องการ โดยเนื้อข่ายทุกขนาดช่องตา ราคาอยู่ในช่วงประมาณ 180-220 บาท ความยาวของเนื้อข่ายประมาณ 200 เมตร นำมาตัดเป็นท่อนๆ ตามแต่วัตถุประสงค์ในการใช้งาน ส่วนใหญ่ชาวประมงจะตัดจำนวน 10 ท่อน นอกจากนั้นยังต้องประกอบด้วยลูกตะกั่ว (ราคา กิโลกรัมละ 60 บาท และเชือกคร่าว (ราคาม้วนละ 10 บาท) ในช่วงฤดูที่มีน้ำมากจะซื้อบ่อยมาก ประมาณเดือนละ 3 ครั้ง รวมค่าใช้จ่ายประมาณ 1,000 บาท

เครื่องมือลอบ ลอบนอน, ลอบประกอบซั้ง

- ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือลอบมีลักษณะเป็นทรงกลมยาว ประกอบด้วยโครงไม้ไผ่ (โขง) หรือไม้ไผ่รวก หรือโครงเหล็ก จำนวน 6-8 ซี่ ถ้าเป็นโครงไม้ไผ่จะใช้เถาวัลย์เป็นเชือกผูกยึดกัน ลอบมี 2 ขนาด คือขนาดใหญ่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 20-25 และ 30 ซม. ความยาว 80-150 ซม. และขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลาง 8-13 นิ้ว และ 30 นิ้ว (ประมาณ 70 ซม.) ความยาว 60 และ 150 ซม. ตัวลอบจะบุด้วยเนื้ออวน(ตาข่าย)โพลีเอทิลีน ขนาดช่องตาต่างๆ ตั้งแต่ 1.5 ซม. ถึง 8.0 ซม. 5.0 ซม.และ 5.5. ซม. มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 20-30 ซม. ซึ่งเป็นลอบขนาดเล็กและเส้นผ่านศูนย์กลาง 50 ซม. ซึ่งเป็นลอบขนาดใหญ่ (ถ้าเป็นลอบที่ประกอบซั้งจะบุด้วยข่ายขนาดช่องตา 1.0 ซม.) บางพื้นที่ใช้ขนาดตาอวน 7.0 ซม. ซึ่งมักจะเป็นลอบขนาดใหญ่ ชาวประมงมีลอบจำนวน 300-2000 ลูกต่อราย ราคาลูกละ 50 บาท (ขนาดเล็ก) ลอบขนาดใหญ่ราคาลูกละ 300-400 บาท (ส่วนใหญ่ใช้ประกอบซั้งในการทำการประมงบริเวณตอนล่าง ลักษณะของการใช้งานมีทั้งลอบยืนและลอบนอน ส่วนใหญ่ลอบขนาดเล็กจะใช้งานในลักษณะของลอบนอน ส่วนลอบที่มีขนาดใหญ่ มักจะใช้งานในลักษณะลอบยืนในระดับน้ำที่ค่อนข้างลึก โดยลอบใหญ่มักจะใช้ร่วมกับเครื่องมือซั้ง ซึ่งใช้ทำการประมงบริเวณตอนล่างของทุ่ง ซึ่งมีน้ำทะเลเข้าถึง และเป็นลักษณะของน้ำกร่อย (คลองเขาแดง)

จากจำนวนชาวประมง 262 ราย พบมีเครื่องมือลอบ จำนวน 210 ราย โดยชาวประมงมีลอบขนาดเล็กเพียงอย่างเดียว จำนวน 162 ราย มีทั้งลอบขนาดเล็กและลอบขนาดใหญ่ จำนวน 180 ราย และมีลอบขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียว จำนวน 30 ราย

ชาวประมงที่มีลอบขนาดใหญ่ จำนวน 47 ราย ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณตอนล่างของทุ่ง (จำนวน 30 ราย) รองลงมา เป็นบริเวณตอนกลาง (จำนวน 16 ราย) และพบจำนวน 1 ราย ที่อาศัยอยู่บริเวณตอนบน จำนวนเฉลี่ย 227 ลูกต่อราย

ตารางที่ 20 เครื่องมือลอบแต่ละประเภทที่พบในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือลอบ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ขนาดเล็ก	180	68.7
ขนาดใหญ่	47	17.9
ขนาดเล็กและขนาดใหญ่	17	6.4

ตารางที่ 21 เครื่องมือลอบแต่ละประเภทที่พบในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือลอบ	เฉลี่ย(ลูก/ราย)	S.D. (ลูก/ราย)	ต่ำสุด	สูงสุด
ขนาดเล็ก	227		4	1500
ขนาดใหญ่			3	200

-ช่วงเวลาทำการประมง

ชาวประมงใช้เครื่องมือนี้ในการทำการประมงโดยออกไปวางเครื่องมือในระยะเวลา 9.00-16.00 น.(ในวันว่างจากงานอื่น) โดยจะวางเครื่องมือในแนวนอน ให้ด้านหนึ่ง (กันลอบ) โผล่จากน้ำในขณะที่ปากอีกด้านหนึ่งจมน้ำ ทั้งนี้เพื่อสัตว์น้ำที่เข้ามาติดลอบจะยังคงมีชีวิตอยู่ โดยโผล่ขึ้นมาหายใจได้ในบริเวณนี้ ชาวประมงจะทิ้งเครื่องมือนี้ไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วจึงไปกู้ (เก็บสัตว์น้ำ) และในบางครั้งถ้าสัตว์น้ำเข้าลอบได้ดี ก็อาจจะไปเก็บ (กู้) เร็วขึ้น นั่นคือ ทิ้งไว้ประมาณ 3 วันแล้วไปกู้ และในบางครั้งอาจทิ้งไว้นานถึง 15 วัน แล้วจึงไปกู้ ถ้าเห็นว่าสัตว์น้ำไม่ค่อยจะเข้าลอบ และเมื่อเก็บสัตว์น้ำที่ติดลอบแล้ว ก็ยังคงทิ้งลอบไว้อย่างนั้น (ถ้าไม่เปลี่ยนจุดหรือขยับบริเวณที่วาง ชาวประมงจะออกมาเก็บสัตว์น้ำที่ติดลอบอยู่เรื่อยๆ ตามที่ต้องการ (3 วันหรือ 15 วัน) ขึ้นอยู่กับสัตว์น้ำ เครื่องมือนี้จะถูกทิ้งไว้ในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด จนถึงฤดูแล้ง (เดือนมีนาคมถึงเมษายน) ซึ่งช่วงดังกล่าวนี้ในทุ่งฯ จะแห้งมาก และมักจะเกิดไฟไหม้ทุ่ง (เกิดจากชาวประมงเผาทุ่งเองอาจด้วยเหตุผลหลายประการ) ชาวประมงน้อยรายที่จะออกไปเก็บเครื่องมือกลับเพื่อที่จะใช้งานในฤดูต่อไป ส่วนใหญ่มักจะทิ้งไว้ในทุ่งฯ หรือปล่อยให้ไฟไหม้จนหมด เนื่องจากเห็นว่าไม่คุ้มกับต้นทุนในการที่จะเก็บเครื่องมือนี้กลับมาใช้ใหม่ เนื่องจากมีจำนวนมากและมีค่าใช้จ่ายสูงในการขนส่งและลำเลียง สำหรับลอบที่ประกอบเครื่องมือซึ่ง ชาวประมงจะติดตั้งประจำที่ และจะเก็บรวบรวมสัตว์น้ำในลอบในทุกๆ วัน และถ้าในบางช่วงไม่ค่อยมีสัตว์น้ำก็อาจจะไม่ได้เก็บรวบรวมสัตว์น้ำทุกวัน

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ

ชาวประมงจะวางเครื่องมือทั่วไปในทุ่งฯ และบริเวณพงหญ้า แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นบริเวณหน้าบ้านของตนเอง ซึ่งไม่ต้องเดินทางไกล และพบบ้างที่ไปวางเครื่องมือในเขตหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งระยะทางไม่ไกลมากนัก โดยเครื่องมือลอบที่มีขนาดเล็กจะวางที่ระดับน้ำไม่มากนัก ส่วนลอบที่มีขนาดใหญ่จะวางบริเวณร่องน้ำหรือที่ระดับน้ำลึกกว่า

ลอบขนาดใหญ่ทำการประมง 2 แหล่ง คือ ถ้าประกอบซึ่งก็จะทำการประมงในคลองเขาแดง หรือไม่ก็ทำในทุ่งสามร้อยยอดบริเวณที่เป็นคลอง/นาทุ่งของตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณตอนกลางของทุ่ง

ลอบขนาดเล็ก จะทำทั่วไปในทุ่งสามร้อยยอด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณหน้าบ้านของตัวเองหรือไม่ก็เฉพาะภายในหมู่บ้านของตัวเอง

-ระดับน้ำ

ชาวประมงจะวางเครื่องมือนี้ที่ระดับความลึก ตั้งแต่ 40 ซม. -5.0 เมตร โดยพบระดับความลึกต่ำสุดที่วางเครื่องมือนี้ได้ คือ 20 ซม. และลึกสุดที่ระดับความลึก 5 เมตร สำหรับเครื่องมือซึ่งติดตั้งในบริเวณคลองเขาแดง จะมีระดับน้ำลึกในช่วง 2-5 เมตร

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้

เครื่องมือลอบจับสัตว์น้ำได้ทุกชนิด ได้แก่ ปลาช่อน ปลาดุก ปลาสลิด ปลาดุกอูย ปลาหมอไทยซึ่งจับได้มากในช่วงเดือน พฤษภาคมบริเวณตอนบนของทุ่งฯ อัตราการจับประมาณ 10 กก./ครั้ง นอกจากนี้พบปลานิล (มักจะติดในลอบขนาดใหญ่) ปลาไหล (จับได้จำนวนน้อย) ปลาหมอช้างเหยียบ ปลาตะเพียน ปลาหมอช้างเหยียบ ปลากระพงขาว กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม ปลาบู๋ และ สำหรับ สัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือซึ่งจะจับได้สัตว์น้ำทุกประเภท ได้แก่ ปลานิล ปลาช่อน ปลาสลิด ปลาดุก ปลาหมอ ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลาสลาด ปลาสวายนกเขา ปลาบู๋ ปลาอีกร ปลากะบอก กุ้งขาว กุ้งตะกาด กุ้งกุลาดำ ปูแป้น และปูทะเล

-ฤดูทำการประมง

ชาวประมงจะใช้เครื่องมือนี้ตลอดทั้งปี ยกเว้นในช่วงเดือนเมษายน เนื่องจากน้ำแห้ง และสำหรับซึ่ง จะไม่สามารถทำการ ประมงได้ในช่วงเดือนธันวาคม เนื่องจากเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก ปริมาณน้ำค่อนข้างมากและไหลแรง ซึ่งทำให้เครื่องมือนี้เกิดความเสียหาย

-ต้นทุนในการทำเครื่องมือ

การจัดหาเครื่องมือลอบมี 2 ลักษณะ คือ ซื้อหาตามร้านค้าทั่วไป หรือจากชาวประมงด้วยกัน ซึ่งเป็นผู้ชำนาญในการทำ เครื่องมือลอบ โดยอาจจะซื้ออุปกรณ์ให้ทั้งหมดและคิดเป็นค่าจ้างในการทำ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ลอบสำเร็จรูปขนาดเล็กราคา ประมาณ 30-70 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานของลอบและคุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้ทำ อีกลักษณะหนึ่งคือซื้ออุปกรณ์มาทำเอง อุปกรณ์ที่จะต้องใช้ ได้แก่ โครงไม้ไผ่ (เรียกโขง บางครั้งโขงราคาอันละ 1 บาท ลอบขนาดเล็กจะใช้โขงประมาณ 3-5 อัน) หรือโครง เหล็ก เชือก ตาข่ายสีเขียว (เนื้ออวน) ต้นทุนในการประกอบลอบเองราคาถูกละ 15-20 บาท ชาวประมงบางรายลดต้นทุนในการทำ เครื่องมือลอบ (ขนาดเล็ก) โดยใช้เชือกเถาว์ล้อยแทนเชือกโพลีเอธิลีน ซึ่งหาได้ตามภูเขา เช่นเดียวกันกับโครงไม้ไผ่ ซึ่งอาจหาได้ใน ท้องถิ่น สำหรับเนื้ออวนขนาดตา 5.0 ซม. น้ำหนัก 1 กก. ราคา 130-160 บาท สามารถทำลอบขนาดเล็กได้จำนวน 50 ลูก สำหรับ อุปกรณ์ประเภทไม้ไผ่ สามารถซื้อได้ในราคาลำละ 30 บาท (ถ้าเป็นไม้ไผ่ตง ราคาลำละ 150 บาท) นำมาทำลอบขนาดเล็กได้จำนวน 30-40 ลูก ในบางครั้งผู้จำหน่ายจะตัดแต่งไม้ไผ่สำเร็จรูปไว้ใช้ประกอบลอบโดยเฉพาะ ราคามัดละ 60-70 บาท (ทำลอบขนาดเล็กได้ จำนวน 30 ลูก) และเชือกโพลีเอธิลีนราคากก. ละ 90 บาท อายุการใช้งานของเครื่องมือลอบประมาณ 3 ปี สำหรับลอบกุ้งราคาถูกละ 350 บาท

ลอบสำเร็จรูปขนาดใหญ่ราคาประมาณ 300 บาท ถ้าเป็นลอบประกอบซึ่ง ราคาถูกละ 200-500 บาท ในการทำลอบชนิด นี้ก็เช่นเดียวกัน อาจจะซื้อแบบสำเร็จรูป (จ้างเพื่อนชาวประมง) หรืออาจหาซื้ออุปกรณ์แล้วจัดทำเอง สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย เนื้ออวนขนาดช่องตา 2.5 ซม. ราคา กิโลละ 100-150 บาท ไม้โขงอันละ 10 บาท ลอบประกอบซึ่งถ้าทำเองจะถูกกว่าราคารอบ สำเร็จรูป ประมาณ 100 บาท

ภาพที่ 6 ลักษณะของเครื่องมือลอบขนาดเล็กของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์
ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

ลอบปูทะเล

-ลักษณะเครื่องมือ

ทำกับแกลอนน้ำมัน มีเหล็กถ่วงข้างล่าง เรียกเสื่อตบตุต ใช้สำหรับดักปูทะเล เวลาใช้เครื่องมือ เอาเหยื่อใส่ปลาหมอตัวเล็กๆ เสียบไว้ข้างใน 1 ตัวต่อลอบ ในวันที่น้ำขึ้นจะวางตอนเช้าแล้วไปเก็บตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น

-ช่วงเวลาทำการประมง ส่วนใหญ่จะออกทำการประมงในตอนเช้าและใช้เรือเป็นพาหนะโดยการพาย (ไม่ใช่เครื่องยนต์) ตรวจสอบชนิดสัตว์น้ำที่ติดติด โดยยกลอบขึ้นดู เก็บรวบรวมสัตว์น้ำ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นปูทะเล เสร็จแล้ว เอาเหยื่อใส่ในลอบ (ปลาหมอตัวเล็กๆ เสียบไว้ข้างใน 1 ตัว/ลอบ)

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ นิยมใช้เครื่องมือนี้บริเวณตอนล่างของทุ่ง โดยเฉพาะในคลองเขาแดงช่วงปากทะเล (หน้าคลองหน้าบ้านในแพรก ลำคลอง ม.4 ถึงบ้านเกาะไผ่)

-ระดับน้ำ 1 เมตร โดยใช้เหยื่อปลาหมอตัวทั้งตัว

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ หมอตัว นิล และปูทองกลาง (ปูทะเล) ปูทะเลขนาด 700-800 กรัมต่อตัว ราคา 300 บาทต่อกก.

-ฤดูทำการประมง ชาวประมงจะทำการประมงในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-ธันวาคม ยกเว้นเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน เนื่องจากเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก (น้ำท่วม)

ภาพที่ 7 ลักษณะเครื่องมือลอบปูทะเลของชาวประมงบริเวณตอนล่างของทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือเบ็ด

-ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือเบ็ดที่ใช้ในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอดมี 2 ลักษณะ คือ เบ็ดคัน หรือเรียก เบ็ดฝรั่ง และเบ็ดคันหรือเบ็ดราว ใช้ตัวเบ็ดผูกกับเชือกความยาวประมาณ 1 เมตร ไม่มีตัวคันไม้ พบเบ็ดที่ใช้เบอร์ 10 และ เบอร์ 11 แต่ส่วนใหญ่จะใช้เบอร์ 10 ลักษณะการใช้จะผูกต่อกันเป็นราวด้วยเชือก และผูกไว้กับพงหญ้า หรือ ต้นธูปฤาษีในทุ่ง หรือบางครั้งเอาผูกกับซีไม้ไผ่ ซึ่งถือว่าเป็นตัวคันเบ็ด บางครั้งก็มาทำเป็นเบ็ดราว ใช้ราวละ 5-7 ตัว โดยใช้เหยื่อทั้งเหยื่อสดและเหยื่อแห้ง ได้แก่ ประเภหหมึกสดและหมึกแห้ง เขียด ไล่เดือน ไล่ไก่ ทาก และหอยเชอรี่ ลูกปลากะตัง จำนวนเบ็ดที่มี พบ 200-1,000 ตัวต่อราย แต่ครัวเรือนส่วนใหญ่มี 100 และ 200 ตัว

-ช่วงเวลาทำการประมง

ชาวประมงจะทำการประมงด้วยเครื่องมือนี้ในช่วงวันที่ว่างจากงานอื่น และทำได้ทุกเวลาโดยไปวางเครื่องมือในตอนเช้าหรือตอนเที่ยงหรือตอนเย็น ขึ้นอยู่กับจำนวนเบ็ดที่วาง ซึ่งถ้าจำนวนเบ็ดมากก็ต้องใช้เวลาานมากขึ้น ชาวประมงจะไปเก็บอีกครั้งหนึ่งในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น และพบชาวประมงบางรายไปวางเครื่องมือในตอนกลางคืนและเก็บเครื่องมือในตอนเช้า (ทำการประมงในช่วงเวลากลางคืน) ช่วงระยะเวลาในการทำการประมงด้วยเครื่องมือเบ็ด ส่วนใหญ่ชาวประมงจะไปตอนเย็นและกลับในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น และมักจะทำการประมงด้วยเครื่องมือนี้มากในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม หรือในช่วงหน้าแล้ง

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ

เครื่องมือเบ็ดจะวางทั่วไปในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด แต่ส่วนใหญ่จะวางเครื่องมือนี้บริเวณหน้าบ้านของตนเอง (บริเวณหมู่บ้าน) หรือละแวกใกล้เคียง บางครั้งอาจจะวางในลำคลองในหมู่บ้าน

-ระดับน้ำ การใช้เครื่องมือประเภทเบ็ด ชาวประมงส่วนใหญ่จะวางเครื่องมือนี้ที่ทุกระดับน้ำ ตั้งแต่ระดับน้ำลึกต่ำสุด คือ 20 ซม และน้ำลึกสูงสุดคือ 2.0 เมตร

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ พบ ปลาช่อนทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ (จำนวนปลาช่อนที่จับได้ประมาณ 3-4 กก./จำนวนเบ็ด 300 ตัว) นอกจากนี้ พบปลาตุก ปลาตเหลือง (จำนวนน้อย) ปลานิล และปลาดุกอูย ปลาไหล ปลาหมอ ค่าเฉลี่ยที่ได้ปลาที่ติดเบ็ดคือ วางเบ็ด 100 ตัวได้ปลาประมาณ 10 ตัว

-ฤดูทำการประมง ชาวประมงใช้เครื่องมือเบ็ดทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายนซึ่งเป็นช่วงฤดูน้ำหลากปลาจะติดเบ็ดจำนวนมาก ส่วนในช่วงหน้าหนาว (ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม) ชาวประมงไม่นิยมใช้เครื่องมือนี้ เนื่องจากในช่วงฤดูดังกล่าวปลาจะไม่ติดเบ็ด และจะนิยมใช้อีกช่วงหนึ่งคือช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงหน้าแล้ง

ต้นทุน : เบ็ดเบอร์ 10 และเบอร์ 11 จำนวน 100 ตัว บรรจุในกล่อง ราคากล่องละ 30-35 บาท ถ้าซื้อปลีก ราคาตัวละ 5 บาท ราคาเชือกม้วนละ 10-20 บาท แล้วแต่คุณภาพของเชือก อายุการใช้งานของเบ็ดอยู่ในช่วง 2 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นสนิมและไม่คม สัตว์น้ำจะไม่ติดเบ็ด

ภาพที่ 8 ลักษณะเครื่องมือเบ็ดของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

เครื่องมือลันปลาไหล

-ลักษณะเครื่องมือ ลันปลาไหลทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ ความยาว 100 ซม. ปัจจุบันดัดแปลงมาใช้ท่อ PVC แทนกระบอกไม้ไผ่ขนาดความยาว 80-100 ซม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.0-2.5 นิ้ว ชาวประมงบางรายใช้เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 นิ้ว ด้านในจะมีลันซึ่งทำจากพลาสติกหนา (แกลลอน) ลักษณะของการทำการประมงจะวางลันในแนวเฉียง 45 องศา โดยให้ส่วนท้ายของลันโผล่พ้นน้ำ (ลักษณะเดียวกันกับการทำการประมงด้วยเครื่องมือลอบ) มักนิยมใช้เหยื่อใส่ในตัวลันปลาไหล ได้แก่ หอยเชอรี่โดยแกะเอาแต่เนื้อหอยไม่รวมเปลือกหอย ปลานิลต้มหรือปลานิลต้มและตำรวมกับข้าวเหนียวสำหรับในบางพื้นที่ ปูนาตำละเอียด ใส่เดือน ใส่เดือนสับคลุกกับปูนาหรือปลา บางคนใส่กะปิ ชาวประมงมักมีเครื่องมือนี้ ประมาณ 20-200 อันต่อราย

ภาพที่ 9 ลักษณะเครื่องมือลันดักปลาไหลของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

-ช่วงเวลาทำการประมง ชาวประมงมักจะทำประมงด้วยเครื่องมือนี้ โดยวางเครื่องมือตอนเช้าและไปเก็บเครื่องมือนี้ในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น หรือไม่ก็อาจจะวางตอนบ่ายหรือตอนเย็น แล้วไปเก็บในตอนเช้าของอีกวัน

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือประเภทลันปลาไหล ชาวประมงส่วนใหญ่จะวางเครื่องมือนี้ทั่วไปในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด โดยวางตามพงหญ้า

-ระดับน้ำ การใช้เครื่องมือประเภทลันปลาไหล ชาวประมงส่วนใหญ่จะวางเครื่องมือนี้ที่ระดับน้ำลึกตั้งแต่ 20 ซม. จนถึงระดับน้ำลึก 1.0 เมตร

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือเฉพาะที่ใช้จับสัตว์น้ำชนิดนี้ ดังนั้นสัตว์น้ำที่จับจึงพบเฉพาะปลาไหล ซึ่งจับได้ในทุกขนาดความยาว ส่วนใหญ่จับได้ขนาด 3 ตัวต่อกก. พบว่าปลาไหลขนาดใหญ่ที่สุดที่จับได้ มีขนาดน้ำหนัก 1,200 กรัม และขนาดความยาวเล็กสุดที่พบ คือเส้นรอบลำตัว 1.0 ซม. พบว่าลันปลาไหลจำนวน 100 อัน สามารถจับปลาไหลได้ประมาณ 4-5 กก. (คิดเป็นตัวจำนวน 20 ตัว)

-ฤดูทำการประมง ชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดนิยมใช้เครื่องมือลันปลาไหลทำการประมงในช่วงเดือนพฤศจิกายนมากที่สุด เนื่องจากสามารถจับปลาได้ในปริมาณที่มากที่สุด นอกจากนี้พบว่าในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม ก็สามารถทำการประมงเครื่องมือนี้ได้เช่นกัน

-ต้นทุนในการจัดทำเครื่องมือ ท่อ PVC ท่อละ 80 บาท นำมาตัดเป็นท่อนได้ประมาณ 6 ท่อน (เฉลี่ยท่อนละ 30 บาท) ในบางครั้งร้านค้าจะตัดไว้เป็นท่อนๆ และมีตรวมกัน โดยมีทั้งหมด 30 ท่อน ราคาแต่ละ 450 บาท ปัจจุบันไม่สามารถใช้ไม้ไผ่ได้ เนื่องจากค่อนข้างหายากและราคาแพงกว่าท่อ PVC

เครื่องมือประเภทฉมวก

-ลักษณะเครื่องมือ ฉมวกจะทำด้วยซี่เหล็ก พบจำนวนตั้งแต่ 4-7 ซี่ ประกอบด้วยด้ามไม้ซึ่งเหลาเป็นทรงกลมยาวประมาณ 2.0 เมตร ลักษณะในการใช้เครื่องมือนี้ทำการประมง ถ้าทำการประมงจะมีตะเกียงแก๊สหรือตะเกียงที่ประกอบหม้อแบตเตอรี่ใช้ส่องเพื่อช่วยให้เห็นตัวสัตว์น้ำ

-ช่วงเวลาทำการประมง ชาวประมงนิยมทำการประมงด้วยเครื่องมือนี้ ในช่วงเวลากลางคืน โดยเฉพาะคืนเดือนมืด และน้ำแห้ง

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือประเภทฉมวก ชาวประมงใช้เครื่องมือนี้ในทุกพื้นที่ในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณริมทุ่ง หนองหมู่บ้าน ซึ่งไม่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง

-ระดับน้ำ การใช้เครื่องมือประเภทฉมวก ชาวประมงสามารถทำการประมงได้ในทุกระดับน้ำ ทั้งน้ำตื้นและน้ำลึก และจำสามารถจับสัตว์น้ำได้ดีถ้าเป็นบริเวณที่โล่ง น้ำใสและน้ำตื้น (ประมาณ 1.0 เมตร) เนื่องจากสามารถมองเห็นตัวปลาได้ชัดกว่าบริเวณที่น้ำมีสีเขียวและมีระดับความลึกมาก

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือนี้ ได้แก่ ปลาช่อน ปลานิล (ขนาดใหญ่) ปลาดุก ปลากระพงขาวและปลาอื่นๆ ทุกชนิดและทุกขนาด

-ฤดูทำการประมง ชาวประมงนิยมใช้เครื่องมือฉมวกทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอดในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน (เดือนห้า) เนื่องจากในช่วงดังกล่าวน้ำในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอดจะแห้ง นอกจากนี้พบว่าในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคมและไล่ไปจนถึงเดือนมกราคม ก็สามารถทำการประมงด้วยเครื่องมือนี้ได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก ปริมาณพันธุ์สัตว์น้ำมีจำนวนมาก

เครื่องมือป็นฉมวกจับปลาได้ปลาเกือบทุกชนิด ขึ้นอยู่กับชาวประมงที่จะเลือกจับซึ่งมักจะเลือกจับสัตว์น้ำขนาดใหญ่ ในสภาวะปัจจุบันชาวประมงที่ใช้เครื่องมือป็นฉมวกจะจับสัตว์น้ำ ทุกชนิดและทุกขนาด ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะเจอสัตว์น้ำขณะทำการประมง

เครื่องมือแห

-ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือแหที่ชาวประมงในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอดใช้มีขนาดความยาวตั้งแต่ 5-14 คอก และชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดนิยมใช้เครื่องมือแหที่ขนาดความยาว 8-9 คอก มากที่สุด เครื่องมือแหที่ใช้มีขนาดตาอวน 3.0 ซม พบจำนวนแหที่ชาวประมงมีต่อรายเท่ากับ 2-9 ปากต่อราย

-ช่วงเวลาทำการประมง ชาวประมงนิยมทำการประมงด้วยเครื่องมือนี้ ในช่วงหลังเที่ยง หรือช่วงเวลาที่ว่างจากอาชีพอื่น

-แหล่งน้ำที่ใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือประเภทแห ชาวประมงนิยมใช้เครื่องมือนี้ในทุกพื้นที่ในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด แต่ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณหน้าหมู่บ้าน ซึ่งไม่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง

-ระดับน้ำ การใช้เครื่องมือประเภทแห ชาวประมงนิยมทำการประมงในที่โล่ง ที่ระดับความลึกของน้ำตั้งแต่ 20 ซม. ถึงระดับความลึก 2.0 เมตร

-ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือนี้ ได้แก่ ปลาช่อน ปลานิล ปลาดุก ปลาสิด และปลาสร้อยขาว และปลาอื่นๆ เกือบทุกชนิด

-ฤดูทำการประมง ชาวประมงใช้เครื่องมือแหทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอดทั้งปี

นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือประมงท้องถิ่น ปัจจุบันหายากไม่นิยมใช้แล้ว เรียกว่า ขุด ทำด้วยหวาย ปลาที่จับได้ เช่น ปลาช่อน ปัจจุบันยังหาได้ที่บ้านนาวัลเปรียง และ เครื่องมือกบ ซึ่งคล้ายกับเครื่องมือฉมวก มี 7-9 ขา ปลาที่จับได้ คือ ปลาช่อน พบเฉพาะที่บ้านศาลาลาย

ภาพที่ 10 ลักษณะเครื่องมือแหของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการทำการประมง

เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่มีผลต่อการทำการประมง ชาวประมงส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องของฤดูกาลมีผลต่อการทำการประมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาเป็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องของคุณภาพน้ำ (น้ำเสีย) และสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์ในอาชีพ การลดลงของพื้นที่ทำการประมง และสภาพพื้นที่ของทุ่งสามร้อยยอด คิดเป็นร้อยละ 63.4, 54.6, 50.8 และ 49.6 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยเรื่องอื่นๆ มีผลที่น้อยมากกว่า ร้อยละ 50 (ประสิทธิภาพของเครื่องมือ การแพร่กระจายของปลานิล ข้างขึ้น-ข้างแรมและมาตรการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นในการทำการประมงของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

ความคิดเห็นต่อ	มีผล		ไม่มีผล	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ข้างขึ้น-ข้างแรม	51	19.5	186	71
2. สภาพพื้นที่ของทุ่งฯ	130	49.6	110	42
3. ฤดูกาล (ฝน หนาว ร้อน)	194	74	53	20.2
4. มาตรการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ	30	11.5	185	70.6
5. ประสิทธิภาพของเครื่องมือประมง	99	37.8	133	50.8
6. ประสบการณ์ในอาชีพ	143	54.6	93	35.5
7. การแพร่กระจายของปลานิล	79	30.2	151	57.6
8. คุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม	166	63.4	66	25.2
9. พื้นที่ทำการประมงลดลง	133	50.8	84	32.1

4. ปัญหาและอุปสรรคในการทำการประมง

จากการสอบถามเรื่องปัญหาในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 43.5 (จำนวน 114 ราย) ไม่มีปัญหาในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ส่วนชาวประมงร้อยละ 56.5 ที่มีปัญหาในการทำการประมง โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาการจับสัตว์น้ำได้ลดลง อันเนื่องจากสภาพธรรมชาติของทุ่งที่เป็นระบบพื้นที่ชุ่มน้ำ มีระดับความลึกค่อนข้างน้อย ในช่วงหน้าแล้งจะไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ ทำให้ชาวประมงไม่มีพื้นที่ในการทำการประมง และขณะเดียวกันก็มีปัญหาเรื่องของน้ำทะเลหนุนเข้ามาในคลองเขาแดงและเป็นสาเหตุให้ปลาตายเป็นจำนวนมาก คิดเป็น ร้อยละ 50.7 ของกลุ่มชาวประมงที่มีปัญหา รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำเสียในทุ่งที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ มีการระบายน้ำที่ใช้แล้วจากนาุ้งลงสู่ทุ่งฯ ซึ่งมีคุณภาพน้ำที่ไม่ดี การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่ทุ่งฯ การเน่าเสียของหญ้าที่ถูกน้ำท่วมนานๆ ในช่วงฤดูน้ำหลาก คิดเป็นร้อยละ 31.8 ของกลุ่มชาวประมงที่มีปัญหา และร้อยละ 8.1 มีปัญหาเกี่ยวกับการถูกขโมยเครื่องมือทำการประมงและการขโมยสัตว์น้ำ และร้อยละ 4.0 มีปัญหาเกี่ยวกับการทำผิดพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ของคนในพื้นที่

5. รายได้จากการทำการประมง

เมื่อสอบถามเรื่องของรายได้จากการทำการประมง ชาวประมง ร้อยละ 22.9 บอกว่าเป็นรายได้ทั้งหมดของครอบครัว ชาวประมงส่วนใหญ่บอกว่ารายได้จากการทำการประมงเป็นรายได้ที่น้อยกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากอาชีพหลักมากกว่า (ร้อยละ 43.5) และพบชาวประมงร้อยละ 29.8 บอกว่ารายได้จากการทำการประมงเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัว (มากกว่าร้อยละ 50)

รายได้จากการทำการประมงของชาวประมงขึ้นกับชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละเครื่องมือ นอกจากความชำนาญในการใช้เครื่องมือและประสบการณ์ในอาชีพเป็นสิ่งสำคัญซึ่งนำมาซึ่งรายได้แล้ว ราคาสัตว์น้ำยังเป็นปัจจัยหลักอันนำมาซึ่งรายได้ พบว่าปลาช่อนเป็นชนิดสัตว์น้ำที่มีราคาสูงสุด (ราคากิโลกรัมละ 55-60 บาท) โดยเฉพาะปลาช่อนขนาดใหญ่ที่ยังมีชีวิต ดังนั้นชาวประมงที่สามารถจับปลาช่อนได้ในปริมาณที่มากก็จะมีรายได้ที่ดี และพบว่าเครื่องมือเบ็ดและเครื่องมือลอบสามารถจับปลาช่อนได้ในปริมาณสูงสุด

พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของชาวประมงในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ได้แก่ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ต้นทุนในการทำการประมงและราคาสัตว์น้ำ สำหรับปัจจัยเหล่านี้เมื่อเปรียบเทียบในช่วงฤดูกาล พบว่า ปริมาณสัตว์น้ำจะมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ในช่วงฤดูฝน กล่าวคือจะจับสัตว์น้ำได้มากที่สุดในช่วงฤดูฝน (ร้อยละ 72.9) รองลงมาเป็นช่วงฤดูหนาวและช่วงฤดูร้อน ร้อยละ 51.9 และ 43.5 ตามลำดับ สำหรับต้นทุนในการทำการประมง ชาวประมงเห็นว่าต้นทุนในการทำการประมงมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงฤดูหนาว (ร้อยละ 35.9) รองลงมาเป็นช่วงฤดูฝนและฤดูร้อน ร้อยละ 29.8 และ 29.4 ตามลำดับ สำหรับเรื่องของราคาสัตว์น้ำชาวประมงส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทั้ง 3 ช่วงฤดูกาล (ร้อยละ 35.9-ร้อยละ 36.3) กล่าวโดยสรุปการทำการประมงของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดในทั้ง 3 ช่วง ให้ผลคุ้มทุน

สำหรับการเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา ชาวประมงส่วนใหญ่บอกว่ารายได้เท่ากับรายจ่าย ร้อยละ 32.8 ส่วนกลุ่มชาวประมงที่บอกว่ารายได้มากกว่ารายจ่ายพบร้อยละ 42.4 (มีเงินเหลือเก็บร้อยละ 21.4 และไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 21.0) และพบชาวประมงจำนวน 54 ราย (ร้อยละ 20.6) ที่บอกว่ารายได้น้อยกว่ารายจ่าย

6. ต้นทุนในการทำการประมง

ต้นทุนในการทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ถ้าไม่คิดต้นทุนคงที่ พบต้นทุนผันแปรในแต่ละวัน ดังนี้ ค่าน้ำมันรถ (รถมอเตอร์ไซด์หรือรถมอเตอร์ไซด์พ่วง) ประมาณวันละ 0.5 ลิตร (เป็นเงิน 25-30 บาท) นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของข้าวกล้อง/เครื่องต้ม ชาวประมงบางรายอาจมีการห่อข้าวหรือไม่กี่ซื้อข้าวกล้อง สำหรับเครื่องต้มประกอบด้วย น้ำ นมกล่อม กาแฟกระป๋อง และบุหรี (ส่วนใหญ่เป็นยาเส้น) และเครื่องต้มชูกำลัง ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ประมาณ 30-40 บาท นอกจากนั้นในบางรายมีการนำเกลือติดตัวไปด้วย โดยสรุปค่าใช้จ่ายในการออกไปทำการประมงในแต่ละครั้ง จะอยู่ในช่วง 30-60 บาท

ความคิดเห็นต่อแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างชาวประมงที่ทำการศึกษากับความคาดหวังต่อแนวทางการจัดการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ผลการศึกษาได้นำคะแนนความคิดเห็นต่อแนวทางในการจัดการประมงในทุ่งสามร้อยยอดคุณด้วยโอกาสในการเข้าร่วมของชาวประมง เป็นความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างชาวประมงที่มีต่อแนวทางในการจัดการประมงในทุ่งสามร้อยยอด ดังรายละเอียด

กลุ่มตัวอย่างชาวประมงที่ไม่เห็นด้วยในแนวทางการจัดการประมงในรูปแบบต่างๆ พบว่า ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการควบคุมจำนวนชาวประมงมากที่สุด ร้อยละ 70.9 รองลงมา การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง การกำหนดระยะเวลาทำการประมงและ การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง ร้อยละ 59.5 56.4 และ 47.7 ส่วนแนวทางการจัดการประมงที่กลุ่มตัวอย่างชาวประมงเห็นด้วยในสัดส่วนที่มากกว่าร้อยละ 50 พบว่าการให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง กลุ่มชาวประมงเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 76 รองลงมา การกำหนดพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง ร้อยละ 60.7 และ 52.3 ตามลำดับ

สำหรับโอกาสในการเข้าร่วมในการจัดการประมง กลุ่มตัวอย่างชาวประมงเห็นว่ามีโอกาสในการเข้าร่วมในแนวทางต่างๆ โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 พบว่าในแนวทางการให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงมีโอกาสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.6 และสำหรับแนวทางในการควบคุมจำนวนชาวประมง เป็นแนวทางที่ไม่มีโอกาสมากที่สุด ร้อยละ 59.2

การศึกษาระดับความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการประมงในทุ่งสามร้อยยอดของกลุ่มตัวอย่างชาวประมงที่ทำการศึกษา ได้นำคะแนนความคิดเห็นคุณด้วยโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ พบว่า มีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0-7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 2.99 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.53 คะแนน และผลจากการจัดลำดับคะแนน ชาวประมงมีความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการประมงในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.9 รองลงมา คาดหวังในระดับต่ำและระดับปานกลาง ร้อยละ 20.6 และ 19.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 28)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มความต้องการเข้าร่วมในแนวทางการจัดการประมงในทุ่งสามร้อยยอด พบว่าชาวประมงมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 72.9

ตารางที่ 23 ความคิดเห็นต่อแนวทางในการจัดการประมงของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

แนวทางในการจัดการประมง	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง	137	52.3	125	47.7
2. การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง	106	40.5	156	59.5
3. การควบคุมจำนวนชาวประมง	76	29	186	70.9
4. การกำหนดระยะเวลาทำการประมง	114	43.5	148	56.4
5. การกำหนดพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	159	60.7	103	39.3
6. การกำหนดชนิดสัตว์น้ำเพื่อการเพาะเลี้ยง	144	55	118	45
7. การให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง	199	76	63	13.7

ตารางที่ 24 ความคิดเห็นของชาวประมงต่อโอกาสของแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

แนวทางในการจัดการประมง	มีโอกาส		ไม่มีโอกาส	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง	126	48.1	107	40.8
2. การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง	106	40.5	129	49.2
3. การควบคุมจำนวนชาวประมง	79	30.2	155	59.2
4. การกำหนดระยะเวลาทำการประมง	115	43.9	115	43.9
5. การกำหนดพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	129	49.2	101	38.5
6. การกำหนดชนิดสัตว์น้ำเพื่อการเพาะเลี้ยง	126	48.1	95	36.3
7. การให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง	177	67.6	52	19.8

ตารางที่ 25 การเข้าร่วมของชาวประมงในแนวทางการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2549-กันยายน 2550

แนวทางในการจัดการประมง	เข้าร่วม		ไม่เข้าร่วม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง	142	54.2	92	35.1
2. การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง	120	45.8	116	44.3
3. การควบคุมจำนวนชาวประมง	94	35.9	139	53.1
4. การกำหนดระยะเวลาทำการประมง	129	49.2	103	39.3
5. การกำหนดพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	149	56.9	80	30.5
6. การกำหนดชนิดสัตว์น้ำเพื่อการเพาะเลี้ยง	139	53.1	85	32.4
7. การให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง	191	72.9	41	15.6

ตารางที่ 26 ระดับความคาดหวังของชาวประมงต่อแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด จ. ประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2549-กันยายน 2550

ความคาดหวังแนวทางในการจัดการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการประมงต่ำ	54	20.6
ความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการประมงปานกลาง	157	59.9
ความคาดหวังต่อแนวทางในการจัดการประมงสูง	51	19.4
รวม	262	100

ข้อเสนอแนะของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด

เมื่อสอบถามถึงข้อเสนอแนะ ชาวประมง ชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องจากโดยสภาพพื้นที่ของทุ่งสามร้อยยอดที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีระดับความลึกไม่มากนัก อีกทั้งมีวัชพืชประเภท ธูปเทียนขึ้นหนาแน่นมาก ทำให้ไม่สามารถกักขังน้ำในช่วงหน้าแล้งไว้ได้ ส่งผลให้ชาวประมงขาดพื้นที่ในการทำประมงในบางช่วงฤดู ดังนั้น ชาวประมงจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยขุดลอกคลองเขาแดง และจัดทำระบบฝายกั้นน้ำในช่วงตอนกลางของ ทุ่งสามร้อยยอด เพราะฝายกั้นน้ำจะสามารถเก็บกักน้ำในช่วงฤดูต่างๆ ได้ โดยช่วยชะลอการไหลของน้ำออกสู่ปากอ่าวทั้งหมด อีกทั้งยังสามารถแก้ปัญหาเรื่องน้ำทะเลหนุนเข้ามาในช่วงหน้าแล้งและเป็นสาเหตุทำให้ปลาน้ำจืดตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมี ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำจัดวัชพืช

2. ชาวประมงต้องการให้มีการปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันชนิดและปริมาณพันธุ์ปลาลดลง มาก เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงของทุ่งสามร้อยยอดทั้งโดยธรรมชาติ และจากการกระทำของมนุษย์ การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทุ่งสามร้อย ยอด ทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม และชนิดพันธุ์ปลาที่ต้องการ คือ ปลาสลิดและปลาดุกยู่/ดุกด้าน

3. ชาวประมงต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้มงวดในเรื่องของการกระทำผิดพระราชบัญญัติการ ประมง พ.ศ. 2490 โดยเฉพาะการใช้ไฟฟ้าช็อตปลา การรักษากฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการทำการประมง การประกาศเขตรักษา พืชพันธุ์ที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบที่ทางกรมประมงหรือกรมอุทยานฯ กำหนด การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในการทำการ ประมง/การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การไม่เอนเอียงของเจ้าหน้าที่ในการรักษากฎระเบียบ ทั้งเรื่องของการทำกินหรือเรื่องการปล่อยน้ำเสียลง สู่ทุ่งสามร้อยยอด

4. ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดขนาดตาอวนของช่องตาอวนที่ใช้ประกอบลอบ (ซึ่ง) ซึ่งมีขนาดที่เล็กเกินไป อยากให้มีการขยายขนาดตาอวนให้มากขึ้น การจัดอบรมให้ความรู้รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและการดูแลรักษาทรัพยากร การได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเขตรักษาพืชพันธุ์ในทุ่งสามร้อยยอด ตลอดจนการกำหนดเขตห้ามทำการประมงในบริเวณที่เห็นควร

5. ต้องการให้ภาครัฐ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมเรื่องอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ถูกต้องหรือแม้กระทั่งอาชีพเสริมด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชาวประมง สำหรับเรื่องอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อยากให้มีการแจกพันธุ์ปลาให้แก่เกษตรกร หรือการให้เงินทุนในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือเงินทุนในการซื้อเครื่องมือทำการประมงแก่ชาวประมงผู้ทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอด

6. ต้องการให้ภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดูแลเรื่องราคาสัตว์น้ำหรือขยายตลาดสัตว์น้ำให้เพิ่มขึ้น รวมทั้งราคาสินค้าเกษตรชนิดอื่นที่ผลิตได้ในพื้นที่ ให้มีการควบคุมเรื่องราคาปัจจัยการผลิตที่ราคาค่อนข้างสูง

7. ต้องการให้ภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาดูแลเรื่องระบบสาธารณสุขในพื้น

สรุปและวิจารณ์ผล

ชาวประมงที่ทำการประมงในทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่ร้อยละ 98.1 เป็นคนในพื้นที่และทำการประมงโดยจับสัตว์น้ำในทุ่งสามร้อยยอดเป็นอาชีพเดิมอยู่แล้ว มีอายุเฉลี่ย 48 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็น ร้อยละ 59.2 ครอบครัวชาวประมงส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและครอบครัวอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 90.1 จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 5 ± 1.7 คนต่อครัวเรือน ลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัยมี 2 ลักษณะ กล่าวคือเป็นบ้านไม้และบ้านปูนพบชาวประมงจำนวน 32 ราย (ร้อยละ 12.2) ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่อาศัยอยู่ เนื่องจากพื้นที่นี้อยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติเขาแดง ซึ่งมีปัญหาเรื่องของพื้นที่ที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำกินนับเป็นเวลากว่า 10 ปี ซึ่งมีสภาพอย่างนี้เหมือนกับผลการสำรวจของ มหาวิทยาลัยมหิดล (2539) และในภาวะปัจจุบันปัญหานี้ก็ไม่ได้ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังหรือชัดเจน

นอกจากอาชีพการทำการประมงน้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอดแล้ว ชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดมีอาชีพอื่นๆ ได้แก่ อาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้แก่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย อาชีพการทำการประมงน้ำกร่อยและทะเล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลขึ้นถึง โดยผ่านคลองเขาแดง อาชีพรับจ้าง ได้แก่ รับจ้างทั่วไป รับจ้างภาคการเกษตรและรับจ้างภาคอุตสาหกรรม อาชีพทำการเกษตร ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ อาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการ/ลูกจ้างของรัฐ อาชีพล่าสัตว์และหาของป่า สำหรับการทำการประมงโดยการจับสัตว์น้ำในทุ่งสามร้อยยอดและถือเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 38.5 และถือเป็นอาชีพรองร้อยละ 43.1 ของจำนวนผู้ตอบ พบชาวประมง จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 7.25) ที่ทำการประมงเป็นอาชีพหลักแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีอาชีพอื่นเป็นอาชีพรอง และอาชีพนี้การทำการประมงมีรายได้ประมาณ 2,000-100,000 บาทต่อปี

ชาวประมงส่วนใหญ่มีภาวะทางการเงินพอใช้จ่าย ร้อยละ 66.8 ในช่วงที่ประสบปัญหาทางการเงินชาวประมงร้อยละ 32.1 จะแก้ปัญหาทางการเงินด้วยการกู้ยืมองค์กร และร้อยละ 6.1 ใช้วิธีกู้ยืมจากเจ้าแม่ หมายถึงแพปลาหรือเจ้าของร้านค้าเครื่องมือประมงหรือนายทุนนอกระบบ พบชาวประมงร้อยละ 52.3 (จำนวน 137 ราย) มีหนี้สิน โดยนำมาใช้ในการประกอบอาชีพและมีหนี้สินในการประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน 41 ราย (ร้อยละ 87.2) ของการมีหนี้สินเพื่อการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีหนี้สินในช่วง 85,000-900,000 บาท และส่วนใหญ่มีหนี้สินที่ 100,000 บาท พบชาวประมงส่วนใหญ่นิยมใช้แหล่งสินเชื่อคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ชาวประมงร้อยละ 47.7 มีการออม ในรูปแบบของการออมทรัพย์กับกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน (กองทุนหมู่บ้าน) และออมทรัพย์กับธนาคารพาณิชย์ทั้งของรัฐบาลและของเอกชนในบริเวณใกล้เคียง ชาวประมง ร้อยละ 4.2 ต้องการให้มีการให้เงินลงทุนในการประกอบอาชีพการประมง

ชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและเรื่องระบบสาธารณสุขในพื้น ได้แก่ ถนนและน้ำประปาเป็นส่วนใหญ่ และต้องการความช่วยเหลือจากรัฐในเรื่องของปัจจัยพื้นฐาน ร้อยละ 11.8

ชาวประมงส่วนใหญ่จับสัตว์น้ำอย่างเดียว ร้อยละ 77 และมักทำการประมงเพียงคนเดียว โดยเป็นสมาชิกเพศชาย ใช้เครื่องมือทำการประมง 7 ชนิด คือ ข่าย ลอบ เบ็ด ลันปลาไหล ฉมวก แหและซั้ง โดยชาวประมงนิยมใช้เครื่องมือลอบมากที่สุด และนิยมใช้อย่างนี้มานานแล้ว (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539) พบจำนวน 210 ครีวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.1 ชาวประมงส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องของฤดูกาลมีผลต่อการทำการประมงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาเป็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องของคุณภาพน้ำ (น้ำเสีย) และสิ่งแวดล้อม สำหรับปัญหาในการทำการประมง พบร้อยละ 56.5 เป็นปัญหาเนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำลดลง รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำเสียในทุ่งที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งทะเลในพื้นที่ การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่ทุ่งฯ การเน่าเสียของหญ้าที่ถูกน้ำท่วมนานๆ ในช่วงฤดูน้ำหลาก คิดเป็นร้อยละ 31.8

รายได้จากการทำการประมงถือเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัว ร้อยละ 29.8 ปลาช่อนเป็นชนิดสัตว์น้ำที่มีราคาสูงสุด (ราคากิโลกรัมละ 55-60 บาท) โดยเฉพาะปลาช่อนขนาดใหญ่ที่ยังมีชีวิต จากการศึกษาของสุชาติดา (2541) ปลาช่อนมีมูลค่ารวมกันทั้งปีที่สำรวจมากที่สุด คิดเป็น 54.80 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมด ดังนั้นชาวประมงที่สามารถจับปลาช่อนได้ในปริมาณที่มากก็จะมีรายได้ที่ดี และพบว่าเครื่องมือเบ็ดและเครื่องมือลอบสามารถจับปลาช่อนได้ในปริมาณสูงสุด ในขณะที่เครื่องมือข่ายจับปลาช่อนทั้งปีได้เพียง 0.10 เปอร์เซ็นต์น้ำหนักที่บริเวณบ้านหน้าป้อม และ 0.05 เปอร์เซ็นต์ ที่บริเวณบึงบัว (จินตนา, 2551) สัตว์น้ำจะถูกจับได้ในปริมาณที่มากที่สุดในช่วงฤดูฝน รองลงมาเป็นช่วงฤดูหนาวและช่วงฤดูร้อน และการทำการประมงของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอดในทั้ง 3 ช่วงฤดูกาล ให้ผลคุ้มค่า ชาวประมงส่วนใหญ่บอกว่ารายได้เท่ากับรายจ่าย ร้อยละ 32.8 พบกลุ่มชาวประมงที่บอกว่ารายได้มากกว่ารายจ่าย ร้อยละ 42.4 (มีเงินเหลือเก็บร้อยละ 21.4 และไม่มีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 21.0) โดยมีค่าใช้จ่ายในการออกไปทำการประมงในแต่ละครั้ง ในช่วง 30-60 บาท

ชาวประมงในพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดไม่เห็นด้วยกับแนวทางการควบคุมจำนวนชาวประมงมากที่สุด ร้อยละ 70.9 และเป็นแนวทางที่ไม่มีโอกาสมากที่สุด ร้อยละ 59.2 รองลงมา การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง การกำหนดระยะเวลาทำการประมง และ การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง และชาวประมงเห็นด้วยมากที่สุดในแนวทางการให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง ร้อยละ 76 โดยมีโอกาสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.6 รองลงมา การกำหนดพื้นที่ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สำหรับในแนวทางการจัดการทรัพยากรประมงชาวประมงมีความคาดหวังในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.9 รองลงมา คาดหวังในระดับต่ำและระดับปานกลาง ร้อยละ 20.6 และ 19.4 อย่างไรก็ตามชาวประมงมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 72.9

ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหันมาดูแลหรือแก้ไขปัญหาในเรื่องของสภาพพื้นที่ของทุ่งในสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด โดยเฉพาะการปรับปรุงสภาพพื้นที่ของทุ่งฯ ให้คงสภาพเดิมให้มากที่สุด การขุดลอกคลองและการจัดสร้างฝายกั้นน้ำ ควรมีการปล่อยพันธุ์ปลาสดและปลาดุกอุย/ดุกด้านเพิ่มขึ้น มีการส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ การให้ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ข่าวสาร การเข้มงวดต่อผู้กระทำผิดมาตรการ การดูแลเรื่องราคาสัตว์น้ำและการขยายตลาดสัตว์น้ำ โดยเฉพาะสัตว์น้ำจืด และการเปิดโอกาสให้ชาวประมงได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอดตามที่ชาวประมงให้ข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

จินตนา บุญทองช่วย. 2551. โครงสร้างและการแพร่กระจายของประชาคมปลา ในทุ่งสามร้อยยอด จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์. เอกสารวิชาการฉบับที่ 26/2551. สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรประมงน้ำจืด, สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด, กรมประมง. 47 หน้า.

มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539. โครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติ

เขาสามร้อยยอด. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล. 256 หน้า.

สุชาติดา บุญภักดี. 2541. พลวัตประชากรปลาในทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. เอกสารวิชาการฉบับที่ 18 /2541. กองประมงน้ำจืด, กรมประมง. 46 หน้า.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2542. พื้นที่ชุ่มน้ำ ภาคกลางและแผนสิ่งแวดล้อม. เอกสารชุด พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย เล่ม 4. 210 หน้า.

Yamane,T. 1973. An Introduction Analysis. (3rd ed.),Tokyo:Harper International Editor.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

สภาวะเศรษฐกิจ สังคมของชาวประมงในทุ่งสามร้อยยอด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2550

ชื่อ-นามสกุล ผู้ถูกสัมภาษณ์..... บริเวณที่อาศัย

วันที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () 1.ชาย () 2.หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา

() 1.ไม่ได้รับการศึกษา	() 2. ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4
() 3.ประถมศึกษาปีที่ 6	() 4.มัธยมศึกษาตอนต้น
() 5. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	
4. ศาสนา

() 1. พุทธ	() 2. อิสลาม	() 3. คริสต์
-------------	---------------	---------------
5. สถานภาพ
 - 5.1 สถานภาพผู้ตอบ

() 1. หัวหน้าครอบครัว	() 2. สามเณร/ภรรยา	() 3. บุตร/ญาติพี่น้อง	() 4. อื่น
------------------------	---------------------	-------------------------	-------------
 - 5.2 สถานภาพสมรส

() 1. โสด	() 2. สมรสอยู่ด้วยกัน	() 3. สมรสแยกกันอยู่
() 4. ม่าย	() 5. หย่าร้าง	
 - 5.3 สถานภาพทางสังคม

() 1. ผู้นำชุมชน	() 2. ราษฎร
() 3. กรรมการ รร./วัด	() 4. อื่นๆ ระบุ
6. อาชีพหลัก(ระยะเวลา)

() 1. การประมง	() 2. การเกษตร	() 3. รับจ้าง ระบุ.....
() 4. ค้าขาย	() 5. อื่นๆ ระบุ.....	
7. อาชีพเสริม

() 1. การประมง	() 2. การเกษตร	() 3. รับจ้าง ระบุ.....
() 4. ค้าขาย	() 5. อื่นๆ ระบุ	
8. ลักษณะการประกอบอาชีพประมงในอ่างเก็บน้ำ (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 1. ผู้รวบรวมสัตว์น้ำ	() 2. ทำการประมงน้ำจืด	() 3. เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
--------------------------	-------------------------	------------------------------
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน ชาย..... คน หญิง คน

สมาชิกที่ช่วยทำประมง	ชาย คน	() 1. จับสัตว์น้ำ	() 2. ขายสัตว์น้ำ
	หญิง คน	() 1. จับสัตว์น้ำ	() 2. ขายสัตว์น้ำ
10. ภูมิลำเนาเดิม

() เป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิม	() 2. ย้ายมาจากที่อื่น ระบุ
-----------------------------	------------------------------------
11. อาชีพเดิมก่อนประกอบอาชีพประมงในทุ่งน้ำจืดสามร้อยยอด

() 1. การประมง	() 2. การเกษตร	() 3. รับจ้าง ระบุ.....
() 4. ค้าขาย	() 5. อื่นๆ ระบุ	

ส่วนที่ 2 ลักษณะการประกอบอาชีพประมง

1. การทำการประมง

เครื่องมือ	ขนาด	จำนวน	แหล่งทำการประมง	เหตุผล
1. อวน	()ชม. ()ชม. () ชม. () ชม. () ชม.	 ผืน ผืนผืนผืน ผืน		
2. ลอบ.....	() 30 ชม. () 60 ชม.	 ลูก ลูก		
3. เบ็ดราว	() เดี่ยว () เบอร์ 7. () เบอร์ 9. () คู่ () เบอร์ 7. () เบอร์ 9	 ตาตา ตาตา		
4. ปั่นฉมวก	() มีปั้ง () ไม่มีปั้ง	 ชุด อัน		
5. อื่นๆ				

2.ระยะเวลาทำการประมง

เครื่องมือ	ระยะเวลา	เหตุผล(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. อวน	() ทุกเดือน () ไม่ทุกเดือน ระบุ	() อาชีพ... () สภาพธรรมชาติ () สัตว์น้ำ..... () ลงทุน....() มาตรการห้าม... () อื่นๆ
2. ลอบ	() ทุกเดือน () ไม่ทุกเดือน ระบุ.....	() อาชีพ... () สภาพธรรมชาติ () สัตว์น้ำ..... () ลงทุน.... () มาตรการห้าม.....() อื่นๆ
3. เบ็ดราว	() ทุกเดือน () ไม่ทุกเดือน ระบุ.....	() อาชีพ... () สภาพธรรมชาติ.....() สัตว์น้ำ..... () ลงทุน... () มาตรการห้าม.....() อื่นๆ
4. ปั่นฉมวก	() ทุกเดือน () ไม่ทุกเดือน ระบุ.....	() อาชีพ... () สภาพธรรมชาติ.....() สัตว์น้ำ..... () ลงทุน... () มาตรการห้าม.....() อื่นๆ

3. รายได้จากการทำการประมง

- () 1. เป็นรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน
- () 2. เป็นรายได้มากกว่า 50 % รายได้ส่วนน้อย ระบุ
- () 3. เป็นรายได้ไม่น้อยกว่า 50% รายได้ส่วนใหญ่ ระบุ.....
4. เปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา
- () 1. รายได้น้อยกว่ารายจ่าย
- () 2. รายได้เท่ากับรายจ่าย
- () 3. รายได้มากกว่ารายจ่ายไม่มีเงินเหลือเก็บ
- () 4. รายได้มากกว่ารายจ่ายมีเงินเหลือเก็บ

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการจับสัตว์น้ำ

ปัจจัย	ไม่มีผล	มีผล	ระบุเหตุผล
1. ข้างขึ้น-ข้างแรม			
2. สภาพพื้นที่ของอ่างฯ			
3. ฤดูกาล (ฝน. หนาว. ร้อน)			
4. มาตรการปิดคลองช่วงฤดูปลาวางไข่			
5. ประสิทธิภาพของเครื่องมือประมง			
6. ประสบการณ์ในอาชีพ			
7. อื่นๆ.....			
8. อื่นๆ.....			

6. เปรียบเทียบรายได้ใน 1 รอบปีทำการประมง

(โดยให้ลำดับ 1= น้อยที่สุด 2 = พอใช้ 3 = มากที่สุด ถ้าเหมือนกันใช้หมายเลขเดียวกัน)

ปัจจัยที่ผล ต่อรายได้	เปลี่ยนแปลง			ไม่เปลี่ยนแปลง
	ก่อนมาตรการ 16 ธ.ค.-14 พ.ค.	ช่วงมาตรการ 15 พ.ค.-15ก.ย.	หลังมาตรการ 16 ก.ย.-15 ธ.ค.	
1. ปริมาณสัตว์น้ำ				
2. ต้นทุน				
3. ราคาสัตว์น้ำ				
สรุปผลที่ได้	() 1. กำไร () 2. คຸ້ມทุน0 () 3.ขาดทุน	() 1. กำไร () 2. คຸ້ມทุน () 3.ขาดทุน	() 1. กำไร () 2. คຸ້ມทุน () 3.ขาดทุน	

ส่วนที่ 3 แนวทางในการจัดการทรัพยากรประมงในทุ่งสามร้อยยอด

1. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการจัดการประมง/โอกาส/ความต้องการเข้าร่วมหรือไม่

แนวทางการจัดการ	ความคิดเห็น		โอกาส		การเข้าร่วม	
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	มี	ไม่มี	ร่วม	ไม่ร่วม
1. การกำหนดชนิดเครื่องมือทำการประมง						
2. การกำหนดจำนวนเครื่องมือทำการประมง						
3. การควบคุมจำนวนชาวประมง						
4. การกำหนดระยะเวลาทำการประมง						
5. การกำหนดพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ						
6. การกำหนดชนิดสัตว์น้ำเพื่อการเพาะเลี้ยง						
5. การให้ชาวประมงเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากร						

6. ปัญหาและอุปสรรคในการทำการประมง

.....

ข้อเสนอแนะ.....

แผนงาน พื้นฐานด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
ผลผลิตการจัดการให้เกิดผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ กิจกรรมผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

หลักการและเหตุผล

จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ความต้องการใช้ทรัพยากรต่างๆ มีเพิ่มมากขึ้น ทรัพยากรด้านสัตว์น้ำจึงเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่มีความต้องการเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนมีแนวโน้มอาจลดลงได้ หากขาดการอนุรักษ์หรือทดแทนส่วนที่ถูกใช้ไปในธรรมชาติ สำหรับงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำรัฐบาลได้มีมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำจนเกินขอบเขต อย่างไรก็ตามมาตรการที่ต้องปฏิบัติควบคู่กับการอนุรักษ์ คือ งานพัฒนาการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักอย่างหนึ่งที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดให้มีคุณภาพควบคู่กับการเพิ่มชนิดและจำนวนสัตว์น้ำจืด อันจะเป็นการทดแทนส่วนที่ถูกใช้ไปในธรรมชาติเพื่อรักษาสมดุลของปริมาณสัตว์น้ำ ให้มากพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้น และสนับสนุนให้ราษฎรได้มีความรู้ความชำนาญในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้บริโภคในครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มผลผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดให้มีปริมาณเพียงพอับความต้องการของผู้บริโภค
2. เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของแหล่งประมงให้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. ส่งเสริมและให้ความรู้ทางด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแก่เกษตรกร

ตารางที่ 1 : แผน/ผลการดำเนินงานผลการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ประจำปี 2561

ชนิด	ปี 2561		
	แผน(ตัว)	ผล(ตัว)	ร้อยละ
1.ปลานิล	250,000	283,000	113.2
2.ปลาดุกยี่สิบขว	2,000,000	3,471,000	173.55
3.ปลาช่อนเทศ	1,400,000	1,345,000	96.07
4.ปลาสวาย	100,000	93,000	93.00
5.ปลาแขยงข้างลาย	100,000	75,000	75.00
6.ปลาแก้มช้ำ	230,000	173,000	75.21
7.ปลาดุกยี่สิบทอง	1,200,000	685,000	175.18
8.ปลาชะโอน	150,000	183,000	122.00
9.กบนา	100,000	45,800	45.80
10.ปลาไน	220,000	237,000	107.77
รวม	3,950,000	6,590,800	166.85

ผลการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำภายใต้กิจกรรมผลิตพันธุ์น้ำจืดในปีงบประมาณ 2561 พบว่าผลิตปลาดุกยี่สิบขวามากที่สุด จำนวน 3,471,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 173.55 รองลงมาคือปลานิล จำนวน 283,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 113.2 และปลาไน จำนวน 237,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 107.77 (ตารางที่1) และได้ดำเนินการปล่อยสัตว์น้ำลงในแหล่งน้ำที่จังหวัดสระบุรีจำนวน 65 แห่ง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำ ปี 2561 หน่วยงานศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี

ลำดับ ที่	วัน เดือน ปี	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่อยู่				พื้นที่ (ไร่)	ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำ										จำนวน (พันธุ์)
			หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		ปลาไนล์ติลดดา	ตะเพียนขาว	ยี่สกเทศ	สวาย	ตะเพียนทอง	สังวาท้องค่อม	ชะโงน	ปลาแม่จ๋า	กบนา	ไน	
	รวม																	9475.1
1	20 ต.ค.60	อุทยานแห่งชาติน้ำตกสามหลั่น	4	หนองปลาไหล	เมืองสระบุรี	สระบุรี	-		30,000	30,000		10,000			12,000			820
2	20 ต.ค.60	คลองชัยนาท-ป่าสัก	4	บางโหนด	บ้านหมอ	สระบุรี	-		70,000	100,000	20,000	190,000	23,000		20,000	6,000		429
3	24 ต.ค.60	ทุ่งนาบ้านหนองโดน	1	บ้านกลับ	หนองโดน	สระบุรี										2,000		20
4	31 ต.ค.60	ฝายเก็บน้ำบ้านซับพริก	4	มิตรภาพ	มวกเหล็ก	สระบุรี	5		7,000	10,000								17
5	31 ต.ค.60	อ่างเก็บน้ำบ้านมวกเหล็กใน	2	มิตรภาพ	มวกเหล็ก	สระบุรี	10		7,000	20,000								27
6	31 ต.ค.60	อ่างเก็บน้ำคันตะเคียน	3	มิตรภาพ	มวกเหล็ก	สระบุรี	10		6,000	20,000								26
7	31 ต.ค.60	กองการศึกษา ศูนย์การทหารม้า	-	ปากเพรียว	เมืองสระบุรี	สระบุรี	15		30,000	30,000		10,000						50
8	22 พ.ย.60	วัดสมุหประดิษฐาราม	-	สวนดอกไม้	เสาไห้	สระบุรี			40,000	100,000	20,000	90,000		20,000	15,000			285
9	23 พ.ย.60	อ่างเก็บน้ำห้วยทราย	9	ห้วยทราย	หนองแค	สระบุรี	40		30,000	50,000		50,000		11,000				141
10	24 พ.ย.60	ทุ่งนาบ้านหระเทพ	1	หระเทพ	บ้านหมอ	สระบุรี										5,300		53
11	27 พ.ย.60	โครงการชลประทานสระบุรี	-	ปากเพรียว	เมืองสระบุรี	สระบุรี			21,000	51,000		50,000			11,000			133
12	29 พ.ย.60	ฝายชะลอน้ำบ้านป่าลาดหินลาด	6	วังม่วง	วังม่วง	สระบุรี			10,000			10,000			5,000			25
13	13 ธ.ค. 60	วัดบ้านยาง		บ้านยาง	เสาไห้	สระบุรี			50,000	100,000	40,000						20,000	210
14	19 ธ.ค. 60	ร.ร.ศาสตร์พระราชาอู่ตะเภา		ม่วงหวาน	หนองแขง	สระบุรี			20,000	10,000								30
15	21 ธ.ค. 60	วัดบ้านหนองหอย	1	หนองแขง	หนองแขง	สระบุรี			10,000	10,000								20
16	26 ธ.ค. 60	โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่	5	พุนเค	เฉลิมพระเกียรติ	สระบุรี		25,000	50,000									50
17	26 ธ.ค. 60	อ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก	1	คำพาน	วังม่วง	สระบุรี			70,000	80,000	22,000						12,000	172
18	9 ม.ค. 61	วัดต้นตาล		ต้นตาล	เสาไห้	สระบุรี			15,000								20,000	35
19	18 ม.ค. 61	องค์การบริหารตำบลชำผักแพว	5	ชำผักแพว	แก่งคอย	สระบุรี											20,000	20
20	25 ม.ค. 61	วัดช้าง	4	บ้านหลวง	ดอนพุด	สระบุรี			20,000								15,000	35
21	25 ม.ค. 61	วัดบ้านคริว	1, 2	ท่าลาน	บ้านหมอ	สระบุรี			20,000								10,000	30
22	30 ม.ค. 61	คลองเรียงราง	3,5	ท่าลาน	บ้านหมอ	สระบุรี											20,000	20
24	15 ก.พ. 61	อ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก	1	คำพาน	วังม่วง	สระบุรี	2,750	30,000									35,000	65

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่อยู่				พื้นที่ (ไร่)	ชนิดสัตว์น้ำ										จำนวน (พันธุ์)
			หมู่ ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		ปลาชนิดที่ตรวจพบ	ตะเพียนขาว	ยี่สกเทศ	สวาย	ตะเพียนทอง	ปลิงหัวทอง	ชะโงก	ปลาแก้มช้ำ	กบนา	ไน	
๒๕	22 ก.พ. 61	ตลาดน้ำดาวเรือง	6	ดาวเรือง	เมืองสระบุรี	สระบุรี		30,000							5,000			35
๒๖	22 ก.พ. 61	โรงเรียนวัดถ้ำเต่า	7	ท่าคล้อ	แก่งคอย	สระบุรี		6,000							35,000			41
๒๗	23 ก.พ. 61	ทะเลสาบบ้านหมอ	7	บ้านหมอ	บ้านหมอ	สระบุรี	3,122	15,000							14,000			29
๒๘	15 มี.ค.61	หน่วยป้องกันฯเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์	7	คำพราน	วังม่วง	สระบุรี			110,000									110
๒๙	15 มี.ค.61	โรงเรียนชุมชนวัดหนองไผ่	1	หนองไผ่	เมือง	สระบุรี	144,500	6,000								500		11
๓๐	19 มี.ค.61	ทุ่งนาบ้านสร้างโคก	7	บ้านหมอ	บ้านหมอ	สระบุรี										4,800		48
๓๑	22 มี.ค.61	สระน้ำโยธาธิการสาย๒		พุทรา	พระพุทธบาท	สระบุรี		20,000	50,000									70
๓๒	22 มี.ค.61	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทอง	7	ดอนทอง	หนองไผ่	สระบุรี		20,000	50,000									70
๓๓	19 เม.ย.61	ทำนกวัดดาวเรือง		ดาวเรือง	เมืองสระบุรี	สระบุรี			60,000									60
๓๔	20 เม.ย.61	ศาลเยวชนและครอบครัว		ปากเพรียว	เมืองสระบุรี	สระบุรี		13,000	60,000									73
๓๕	24 เม.ย.61	ทุ่งนาบ้านหนองแขง	2	หนองแขง	หนองแขง	สระบุรี											5,100	51
๓๖	26 เม.ย.61	โรงเรียนหน้าพระลาน	2	หน้าพระลาน	เฉลิมพระเกียรติ	สระบุรี		10,000	50,000									15
๓๗	26 เม.ย.61	สำนักงานสหกรณ์ผู้ใช้น้ำเสาให้	1	ต้นตาล	เสาให้	สระบุรี	2,500	9,000	50,000									95
๓๘	2 พ.ค.61	คลองชัยนาท-ป่าสัก	4	บางไผ่	บ้านหมอ	สระบุรี			250,000				10,000					260
๓๙	8 พ.ค.61	ทุ่งนาบ้านหนองไผ่	1	บ้านกล้วย	หนองไผ่	สระบุรี										7,000		7
๔๐	16 พ.ค.61	อ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก	1	คำพราน	วังม่วง	สระบุรี	2,750		250,000									250
๔๑	17 พ.ค.61	วัดดงมะเกลือ	6	คำพราน	วังม่วง	สระบุรี		15,000										15
๔๒	21 พ.ค.61	วัดบ้านศรี	1	ท่าลาน	บ้านหมอ	สระบุรี		10,000										10
๔๓	5 มิ.ย.61	แม่น้ำป่าสัก	5	ตาลเดี่ยว	แก่งคอย	สระบุรี			300,000	4,000		20,000		4,200				366
๔๔	5 มิ.ย.61	อบต.ลำพญากลาง		ลำพญากลาง	มวกเหล็ก	สระบุรี		10,000	100,000	50,000								175
๔๕	8 มิ.ย.61	ระพีพัฒน์		หนองแค	หนองแค	สระบุรี			50,000	100,000		20,000	5,000					237.1
๔๖	21 มิ.ย.61	วัดพระพุทธบาทน้อยมีตราปีที่๒๙	10	สองคอน	แก่งคอย	สระบุรี		10,000	50,000	50,000								60
๔๕	25 มิ.ย.61	ทุ่งนาวัดจันเสื่อ		หรรษา	บ้านหมอ	สระบุรี		15,000	20,000	50,000		10,000				7,100		102.1
๔๖	19 ก.ค.61	แหล่งน้ำธรรมชาติที่บึงวาง		ทับกวาง	แก่งคอย	สระบุรี			15,000	20,000								35
๔๗	19 ก.ค.61	กองพันทหารม้าที่๕ กรมทหารม้าที่๕รักษาพระองค์		ปากข้าวสาร	เมืองสระบุรี	สระบุรี			20,000	20,000	50,000							90
๔๘	19 ก.ค.61	วัดโคกมะขาม	8	ตลาดน้อย	บ้านหมอ	สระบุรี			20,000	30,000	100,000							150
๔๙	23 ก.ค.61	อ่างเก็บน้ำชลประทานคลองเพียว	6	ตะกุด	เมืองสระบุรี	สระบุรี				30,000								30
๕๐	24 ก.ค.61	ป่าไม้ชุมชนลำพระธาตุ	3	เขาวง	พระพุทธบาท	สระบุรี				50,000								50

ลำดับ ที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อแหล่งน้ำ	ที่อยู่				พื้นที่	ชนิดสัตว์น้ำ										จำนวน (พันธุ์)
			หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		ปลาในธรรมชาติ	ตะเพียนขาว	ยี่สกเทศ	สวาย	ตะเพียนทอง	สังวาลทองคม	ช่อน	ปลาแก้มช้ำ	กบนา	เหู	
๕๑	26 ก.ค.61	สระน้ำคลองอยู่ตะเภา		ม่วงหวาน	หนองแสง	สระบุรี				30,000								30
๕๒	28 ก.ค.61	ทำนน้ำวัดศาลาแดง		ปากเพรียว	เมืองสระบุรี	สระบุรี			880,00									880
๕๓	28 ก.ค.61	สะพาน๑๐		หนองโดน	หนองโดน	สระบุรี			20,000	50,000	10,000	20,000	20,000	30,000				150
๕๔	29 ก.ค.61	ศูนย์การทหารม้า ค่ายอดิศร			เมืองสระบุรี	สระบุรี		10,000	25,000	20,000	10,000	5,000			20,000			90
๕๕	4 ส.ค.61	ฝายน้ำบ้านโป่งเกตุ		ซับสนุ่น	มวกเหล็ก	สระบุรี			10,000									10
56	7 ส.ค.61	วัดอรัญญวาสี	5	หนองปลาไหล	เมืองสระบุรี	สระบุรี			10,000	30,000								40
57	9 ส.ค.61	สระน้ำ กองพลทหารม้าที่๒รักษาพระองค์ฯ			เมืองสระบุรี	สระบุรี			10,000	30,000								40
58	10 ส.ค.61	องค์การบริหารส่วนตำบลปากข้าวสาร			เมืองสระบุรี	สระบุรี			20,000									20
59	11 ส.ค.61	ที่ว่าการอำเภอเสาไห้			เสาไห้	สระบุรี			100,000		3,000				20,000			123
60	12 ส.ค.61	ทำนน้ำวัดศาลาแดง		ปากเพรียว	เมืองสระบุรี	สระบุรี			400,000		30,000				30,000			460
61	13 ส.ค.61	องค์การบริหารส่วนตำบลมิตรภาพ			มวกเหล็ก	สระบุรี			20,000	30,000								50
62	15 ส.ค.61	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชุม	3	ท่าชุม	แก่งคอย	สระบุรี			20,000	30,000								50
63	15 ส.ค.61	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง		หนองปลิง	หนองแค	สระบุรี			10,000	30,000								40
64	16 ส.ค.61	องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	1	มิตรภาพ	มวกเหล็ก	สระบุรี			10,000	30,000								40
65	17 ส.ค.61	อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว			เฉลิมพระเกียรติ	สระบุรี			10,000	50,000								60

แผนงาน : ยุทธศาสตร์ส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต การสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร
 โครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน
 กิจกรรมตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าประมง

1. หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากกรมประมงให้ดำเนินโครงการความปลอดภัยด้านอาหารประมง เนื่องจากในขณะนั้นสินค้าที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศประสบปัญหาเรื่องยาและสารเคมีตกค้าง อีกทั้งมีการคาดการณ์ว่ากุ้งก้ามกรามจะเป็นสินค้าสัตว์น้ำจืดที่มีศักยภาพสูงต่อการส่งออกในอนาคต สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด จึงได้จัดโครงการนำร่องสำหรับการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่ดี และได้พัฒนาพร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตกุ้งก้ามกรามและกำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ จากนั้นในปี พ.ศ. 2547 กรมประมงได้จัดทำมาตรฐานขั้นปลอดภัยสำหรับการผลิตสัตว์น้ำจืดขึ้นเพื่อรองรับเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพื่อการยังชีพซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรให้พัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานที่สูงต่อไป ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2547 กรมประมงดำเนินการปรับปรุงระเบียบขั้นตอนวิธีการ และรายละเอียดการปฏิบัติ โดยยกเลิกระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการผลิตกุ้งทะเลตามมาตรฐานจี เอ พี พ.ศ. 2546 ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำจืด พ.ศ. 2546 และประกาศใช้ “ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการผลิตสัตว์น้ำขั้นปลอดภัย พ.ศ. 2547” และ “ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับสัตว์น้ำ (จี เอ พี) พ.ศ. 2548” และได้ยกเลิกระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับสัตว์น้ำ (จี เอ พี) พ.ศ. 2548 แล้วได้ประกาศใช้ระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับสัตว์น้ำ (จี เอ พี) พ.ศ. 2553 มาจนถึงปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อตรวจประเมินฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดตามระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการผลิตสัตว์น้ำขั้นปลอดภัย พ.ศ. 2557 และระเบียบกรมประมงว่าด้วยการออกใบรับรองการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับสัตว์น้ำ (จี เอ พี) พ.ศ. 2553

2.2 เพื่อให้ได้สัตว์น้ำที่ปลอดภัยจากการใช้ยาและสารเคมี

3. แผน/ผลการดำเนินงานงบประมาณ 2561

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี มีแผนงานและผลการดำเนินงานกิจกรรมตรวจสอบและรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปี 2561 จำนวนทั้งสิ้น 348 ฟาร์ม โดยแยกเป็น

- ตรวจสอบประเมินรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	จำนวน	186 ฟาร์ม
- ตรวจสอบติดตามฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน	จำนวน	162 ฟาร์ม
- ตรวจสอบวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตจากฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	จำนวน	517 ตัวอย่าง (ยา)
- ตรวจสอบวิเคราะห์วัตถุดิบสัตว์น้ำจากแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	จำนวน	127 ตัวอย่าง (ยา)
- ตรวจสอบประเมินฟาร์ม สอ.3	จำนวน	1 ฟาร์ม
- ตรวจสอบรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ	จำนวน	1 ฟาร์ม
- ตรวจสอบประเมินโรงเพาะฟักของหน่วยงาน	จำนวน	1 ครั้ง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แผน/ผลการดำเนินงานกิจกรรมตรวจสอบและรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปี 2560

ที่	กิจกรรม	ปี 2561		
		แผน	ผล	ร้อยละ
1	จำนวนฟาร์มที่เข้าตรวจสอบประเมินมาตรฐาน	348	348	100
	ฟาร์มเดิมที่ต่ออายุ Safety level	127	106	30.46
	ฟาร์มใหม่ Safety level	50	65	16.09
	ฟาร์มตรวจสอบติดตาม Safety level	162	177	50.86
	ฟาร์มตรวจสอบติดตาม GAP	-	1	0.29
	ฟาร์มตรวจสอบต่ออายุ GAP	6	5	1.43
	ตรวจสอบรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ	1	1	0.29
	ตรวจสอบประเมินโรงเพาะฟักของหน่วยงาน	1	1	0.29
	ตรวจสอบวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตจากแหล่งเพาะเลี้ยง	517	517	100
	การเก็บตัวอย่างเนื้อสัตว์น้ำเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์หาสารตกค้าง	127	127	100

3.1 การตรวจสอบประเมินฟาร์มตามมาตรฐานการปฏิบัติการประมงที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP)

ผลการตรวจสอบประเมินฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมาตรฐาน GAP ในปี 2561 เป็นการตรวจสอบประเมินฟาร์มเดิมที่ต่ออายุต่อเนื่องในปี 61 จำนวน 6 ฟาร์ม ตรวจสอบประเมินฟาร์มใหม่ GAP ปลาน้ำจืดอื่นๆ จำนวน 1 ฟาร์ม ตรวจสอบประเมินจำนวน 6 ฟาร์ม พบว่า ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 6 ฟาร์ม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบประเมินฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐาน GAP แยกตามชนิดสัตว์น้ำ

ชนิดสัตว์น้ำ	แผนทั้งหมด (ฟาร์ม)	ผลการตรวจสอบประเมิน GAP (ฟาร์ม)					
		ฟาร์มใหม่		ฟาร์มต่ออายุ		ฟาร์มตรวจสอบติดตาม	
		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
กุ้งก้ามกราม	-	-	-	-	-	-	-
กุ้งขาว	-	-	-	-	-	-	-
ปลานิล (สรฟ.)	1	-	-	-	-	-	-
ปลานิลรวมกับปลาอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-
ปลาอื่นๆ	5	-	-	5	-	1	-
จระเข้	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์น้ำอื่นๆ	1	-	-	-	-	1	-

3.2 การตรวจประเมินฟาร์มตามมาตรฐานการผลิตสัตว์น้ำชั้นปลอดภัย (safety level)

ผลการตรวจประเมินฟาร์มตามมาตรฐานการผลิตสัตว์น้ำชั้นปลอดภัย (safety level) จำนวน 339 ฟาร์ม แบ่งเป็น ฟาร์มใหม่จำนวน 56 ฟาร์ม ฟาร์มต่ออายุจำนวน 106 ฟาร์ม และฟาร์มตรวจติดตาม จำนวน 177 ฟาร์ม พบว่า ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 339 ฟาร์ม (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการตรวจประเมินฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐาน safety level แยกตามชนิดสัตว์น้ำ

ชนิดสัตว์น้ำ	แผนทั้งหมด (ฟาร์ม)	ผลการตรวจประเมิน safety level (ฟาร์ม)					
		ฟาร์มใหม่		ฟาร์มต่ออายุ		ฟาร์มตรวจติดตาม	
		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
กุ้งก้ามกราม	-	-	-	-	-	-	-
กุ้งขาว	-	-	-	-	-	-	-
ปลานิล	111	8	-	75	-	28	-
ปลานิลรวมกับปลาอื่นๆ	83	20	-	5	-	58	-
ปลาอื่นๆ	145	28	-	26	-	91	-
จระเข้	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์น้ำอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-

3.3 การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ GAP

ฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจัดที่จะเข้ารับรองมาตรฐาน GAP ศูนย์ฯ จะทำการสุ่มเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำ 20% ของฟาร์มที่ตรวจประเมินทั้งหมด เพื่อส่งให้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 8 (พระนครศรีอยุธยา) ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์สารตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำ ซึ่งจะทำให้การตรวจวิเคราะห์สารตกค้าง จำนวน 2 ชนิดสาร ต่อ 1 ตัวอย่างสัตว์น้ำ โดยเลือกจากสารกลุ่ม Tetracycline (Oxy,Tetra,Chlotetra), Fluoroquinolones, Oxolinic acid, Chloramphenicol, Nitrofurans และ Malachite green ผลการดำเนินงานในปี 2561 พบว่า สามารถตรวจรับรองฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำได้จำนวน 6 ฟาร์ม เป็นฟาร์มเดิมที่ต่ออายุต่อเนื่องในปี 61 จำนวน 5 ฟาร์ม ฟาร์มใหม่ GAP ปลาน้ำจืดอื่นๆ จำนวน 1 ฟาร์ม โดยทำการสุ่มเก็บตัวอย่างจำนวน 4 ฟาร์ม โดยมีผลการวิเคราะห์สารตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 4 ฟาร์ม (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการตรวจรับรองฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐาน GAP แยกตามชนิดสัตว์น้ำ

ชนิดสัตว์น้ำ	แผนทั้งหมด (ฟาร์ม)	ผลการตรวจประเมิน GAP (ฟาร์ม)					
		ฟาร์มใหม่		ฟาร์มต่ออายุ		ฟาร์มตรวจติดตาม	
		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
กุ้งก้ามกราม	-	-	-	-	-	-	-
กุ้งขาว	-	-	-	-	-	-	-
ปลานิล (ศรฟ.)	1	-	1	-	-	-	-
ปลานิลรวมกับปลาอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-
ปลาอื่นๆ	2	-	2	-	-	-	-
จระเข้	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์น้ำอื่นๆ	1	-	-	1	-	-	-

3.4 การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ safety level

ฟาร์มที่จะรับรองมาตรฐานชั้นปลอดภัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีจะทำการสุ่มเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำส่งตรวจ (ฟาร์มใหม่สุ่ม 50 % ของฟาร์มที่ตรวจประเมินทั้งหมด และฟาร์มต่ออายุสุ่มตรวจ 20 % ของฟาร์มที่ตรวจประเมินทั้งหมด และฟาร์มตรวจติดตามสุ่มตรวจ 20 % ของฟาร์มที่ตรวจประเมินทั้งหมด) เพื่อส่งให้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 8 (พระนครศรีอยุธยา) ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์สารตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำ ซึ่งจะทำการตรวจวิเคราะห์สารตกค้าง 1 ชนิดสาร ต่อ 1 ตัวอย่างสัตว์น้ำ โดยเลือกจากสารกลุ่ม Tetracycline, Fluoroquinolones, Oxolinic acid, Chloramphenicol, Nitrofurans และ Malachite green ผลการดำเนินงานในปี 2561 พบว่า สามารถตรวจรับรองฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐาน safety level ได้จำนวน 339 ฟาร์มโดยทำการสุ่มเก็บตัวอย่างจำนวน 81 ฟาร์ม แยกเป็นฟาร์มใหม่ 28 ฟาร์ม และฟาร์มต่ออายุ จำนวน 18 ฟาร์ม ฟาร์มตรวจติดตาม จำนวน 35 ฟาร์ม โดยมีผลการวิเคราะห์สารตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 81 ฟาร์ม (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการตรวจรับรองฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐาน safety level แยกตามชนิดสัตว์น้ำ

ชนิดสัตว์น้ำ	แผนทั้งหมด (ฟาร์ม)	ผลการตรวจประเมิน safety level (ฟาร์ม)					
		ฟาร์มใหม่		ฟาร์มต่ออายุ		ฟาร์มตรวจติดตาม	
		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
กุ้งก้ามกราม	-	-	-	-	-	-	-
กุ้งขาว	-	-	-	-	-	-	-
ปลานิล	29	8	-	16	-	5	-
ปลานิลรวมกับปลาอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-
ปลาอื่นๆ	52	20	-	2	-	30	-
จระเข้	-	-	-	-	-	-	-
สัตว์น้ำอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-

3.5 การตรวจรับรองโรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำภายใต้สังกัดกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ผลการตรวจรับรองโรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำของ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี ทำการตรวจประเมิน วันที่ 20 เดือน มีนาคม 2561 โดยมีคณะผู้ตรวจประเมินจาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 9 (ชัยนาท) เป็นผู้ตรวจประเมิน ดังนี้

1. ร.อ.พิทักษ์ ทรัพย์อุดม	ตำแหน่ง	หัวหน้าผู้ตรวจประเมิน
2. นายวรณิสร์ แก้วดินแทน	ตำแหน่ง	ผู้ตรวจประเมิน
3. นางสาวนฤพร เสือไย	ตำแหน่ง	ผู้ตรวจประเมิน

ผลการตรวจประเมินพบว่า โรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ได้เกณฑ์มาตรฐานโดยสรุปผลการตรวจประเมินว่า ผ่าน โดยผ่าน

ข้อที่ต้องปฏิบัติ ทั้งหมด 8 ข้อ	สอดคล้อง 8 ข้อ	คิดเป็น 100 %
ข้อที่ควรปฏิบัติ ทั้งหมด 20 ข้อ	สอดคล้อง 20 ข้อ	คิดเป็น 100 %
ข้อที่แนะนำ ทั้งหมด 6 ข้อ	สอดคล้อง 6 ข้อ	คิดเป็น 100 %

ตารางที่ 6 ผลการดำเนินงานกิจกรรมตรวจรับรองโรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำจืด

แผน	ผลการตรวจประเมินโรงเพาะฟัก				หน่วยงานที่ตรวจประเมิน	
	ตรวจประเมิน		ตรวจเนื้อ			ชนิดสารที่ตรวจ
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ไม่เกินค่า	เกินค่า		
	เกณฑ์	เกณฑ์	มาตรฐาน	มาตรฐาน		
๑	/		/		Oxolinic acid Chloramphenicol	ศูนย์วิจัยและพัฒนา ประมงน้ำจืดชัยนาท

3.7 การเข้าตรวจรับรองโรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี ได้เข้าดำเนินการตรวจรับรองโรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปทุมธานี เมื่อวันที่ 7 เดือน กุมภาพันธ์ 2561 โดยมีคณะผู้ตรวจประเมินจาก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี เป็นผู้ตรวจประเมิน ดังนี้

1. นางสาวจรรณ จดชัยภูมิ	ตำแหน่ง	หัวหน้าผู้ตรวจประเมิน
2. นางสาวพวงทอง วันมงคล	ตำแหน่ง	ผู้ตรวจประเมิน
3. นายสมชาย สุระรัมย์	ตำแหน่ง	ผู้ตรวจประเมิน

ผลการตรวจประเมิน พบว่า โรงเพาะพันธุ์และอนุบาลสัตว์น้ำ ได้เกณฑ์มาตรฐานโดยสรุปผลการตรวจประเมินว่า ผ่าน โดยผ่าน

- ข้อที่ต้องปฏิบัติ ทั้งหมด 8 ข้อ สอดคล้อง 8 ข้อ คิดเป็น 100 %
 ข้อที่ควรปฏิบัติ ทั้งหมด 20 ข้อ สอดคล้อง 20 ข้อ คิดเป็น 100 %
 ข้อที่แนะนำ ทั้งหมด 6 ข้อ สอดคล้อง 6 ข้อ คิดเป็น 100 %

3.7 การดำเนินการตามแผนควบคุมการปนเปื้อนยาและสารเคมี NRCP

ศูนย์ฯ ดำเนินการสุ่มตัวอย่างสัตว์น้ำจากฟาร์มที่จะรับรองมาตรฐาน Safety Level และ GAP ในปี 2560 หรือจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองในปี 2560 หรือจากฟาร์มที่ไม่ได้รับการรับรอง จำนวนทั้งสิ้น 15 ฟาร์ม โดยมีการกระจายตัวของฟาร์มตามพื้นที่และช่วงระยะเวลา และเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำส่งตรวจ 1 ชนิดสาร ต่อ 1 ตัวอย่างสัตว์น้ำ ณ ห้องปฏิบัติการที่ตรวจการปนเปื้อนยาและสารเคมี ดังนี้

- 1) ห้องปฏิบัติการ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 8 (พระนครศรีอยุธยา) เพื่อตรวจสารตกค้างกลุ่ม Tetracycline OXolinic acid Chloramphenicon Nitrofurans และ Malachite green
- 2) ห้องปฏิบัติการกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เพื่อตรวจสารตกค้างกลุ่ม Stilbenes, กลุ่มSteroids, กลุ่มNitroimidazoles, กลุ่มSulphonamide, กลุ่มChemical elements และกลุ่ม Fluoroquinolone (เช่น Enrofloxacin เป็นต้น)

ผลการดำเนินการตามแผนควบคุมการปนเปื้อนยาและสารเคมี NRCP ประจำปี 2561 ของ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี โดยส่งตัวอย่างจากฟาร์ม Safety Level จำนวน 8 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เขต 8 (พระนครศรีอยุธยา) และห้องปฏิบัติการกอง

ตรวจสอบรับรองมาตรฐานคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจำนวน 7 ตัวอย่าง พบว่า ผลการตรวจการควบคุมการปนเปื้อนยาและสารเคมี จำนวน 15 ตัวอย่างเป็นตัวอย่างปลา จำนวน 15 ตัวอย่าง ไม่พบการปนเปื้อนของยาและสารเคมี (ตารางที่ 7)

๔. ปัญหาและอุปสรรค

4.1 เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ/ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ก็ไม่ได้ทำให้ราคาผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่มีตลาดรองรับผลผลิตของฟาร์มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

4.2 ฟาร์มเกษตรกรที่เข้าไปตรวจต่ออายุรับรองมาตรฐานชั้นปลอดภัย (safety level) และฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดี (GAP) บางส่วนมีความคิดที่จะไม่ต่ออายุใบรับรองหรือเลิกทำการเลี้ยง เนื่องจากปัญหาทางด้านการตลาด การลงทุนในการประกอบกิจการ และการปรับพื้นที่บ่อเลี้ยงเพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

ตารางที่ 7 ผลการดำเนินงานตามแผนควบคุมการปนเปื้อนยาและสารเคมี NRCP แยกตามชนิดยา

ลำดับ ที่	ชนิดสารที่ส่งตรวจ	แผน/ผล	ปลา	ลูกปลา	กุ้ง ก้ามกราม	ลูกกุ้ง ก้ามกราม	รวม
1	Tetracycline group	แผน	2	-	-	-	2
		ผล	2	-	-	-	2
2	Oxolinic acid	แผน	1	-	-	-	-
		ผล	1	-	-	-	-
3	Fluoroquinolone (Enrofloxacin)	แผน	1	-	-	-	-
		ผล	1	-	-	-	-
4	Chloramphenicol	แผน	1	-	-	-	-
		ผล	1	-	-	-	-
5	Nitrofurantoin metabolites group	แผน	1	-	-	-	-
		ผล	1	-	-	-	-
6	Malachite green group	แผน	2	-	-	-	2
		ผล	2	-	-	-	2
7	Stilbenes	แผน	2	-	-	-	2
		ผล	2	-	-	-	2
8	Steroids	แผน	2	-	-	-	2
		ผล	2	-	-	-	2
9	Sulphonamide	แผน	1	-	-	-	1
		ผล	1	-	-	-	1
10	Nitromidazoles	แผน	-	-	-	-	-
		ผล	-	-	-	-	-
11	Chemical element	แผน	-	-	-	-	-
		ผล	-	-	-	-	-
12	B2a	แผน	1	-	-	-	1
		ผล	1	-	-	-	1
13	Organochlorine	แผน	-	-	-	-	-
		ผล	-	-	-	-	-
14	Crytal violet (สีย้อม)	แผน	-	-	-	-	-
		ผล	-	-	-	-	-
15	B2b	แผน	-	-	-	-	-
		ผล	-	-	-	-	-
16	Amoxicillin	แผน	1	-	-	-	1
		ผล	1	-	-	-	1
รวม		แผน	15	-	-	-	15
		ผล	15	-	-	-	15

ภาพกิจกรรม การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ปีงบประมาณ 2561

หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรไทยให้เป็น Smart Farmer โดยมี Smart Officer เป็นเพื่อนคู่คิด ซึ่ง Smart Farmer คือ เกษตรกรที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปัญหาต้นทุนการเลี้ยงสัตว์น้ำสูง การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป และการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด

กรมประมงจึงสนองนโยบายในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง Smart Farmer โดยการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ ด้านการประมงตลอดห่วงโซ่คุณค่าการผลิต สอดคล้องกับวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล ให้ความสำคัญในการใช้องค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ เพื่อให้เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด
2. เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

แผน/ผลการดำเนินงาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี มีแผนการดำเนินงานกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer ให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวนทั้งสิ้น 200 ราย แบ่งตามอำเภอดังนี้ 1. อำเภอหนองโดน 50 ราย 2. อำเภอพระพุทธบาท 50 ราย 3. อำเภอมวกเหล็ก 40 ราย และ 4. อำเภอแก่งคอย 60 ราย ในกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย 2 หลักสูตร คือ หลักสูตร การพัฒนามาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสู่การแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำ และหลักสูตร การพัฒนามาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสู่ Smart Farmer โดยวิทยากรจากภาครัฐ และภาคเอกชน

กิจกรรม	แผน	ผล
1. เสริมสร้างความรู้เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer		
1.1 ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer ครั้งที่ 1	200 ราย	200 ราย
1.2 ฝึกอบรม/ให้ความรู้ เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer ครั้งที่ 2	24 ราย	24 ราย
2. ติดตามและประเมินผล		
2.2 ติดตามและประเมินผล (ส่วนภูมิภาค)	11 ครั้ง	11 ครั้ง

ภาพกิจกรรมโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สัตว์น้ำจืด)

หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายเพื่อพัฒนาแหล่งผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรให้มีความสมบูรณ์และครบวงจรเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ และให้ผลผลิตที่ได้มีมาตรฐาน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกันผลิตเป็นแปลงใหญ่ จัดการการเลี้ยงตามมาตรฐาน การจัดหาปัจจัยการผลิต การลดต้นทุนการผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม การจัดการผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาด โดยมีผู้จัดการโครงการ (Project manager) เป็นผู้แนะนำ ติดตาม และประสานงานกับเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีผลผลิตสัตว์น้ำจืด 435,765 ตัน มูลค่าประมาณ 30,000 ล้านบาท (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมประมง, 2558) ชนิดสัตว์น้ำที่สำคัญ คือ ปลานิล ดุก ตะเพียนขาว สลิดสวย ยี่สกเทศ และกึ่งก้ามกราม เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ระบบการเลี้ยงไม่ได้มาตรฐาน และราคาตกต่ำ ดังนั้นเพื่อพัฒนาเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ กรมประมงจึงดำเนินการโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สัตว์น้ำจืด) ภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและลดต้นทุนเพื่อสนองความต้องการของตลาด ด้วยการเลี้ยงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี โดยมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิต ซึ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพิ่มผลผลิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร
2. ลดต้นทุนการผลิตในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร
3. ยกระดับมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้าสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี
4. พัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเป็นตัวกลางในการบริหารจัดการระบบการผลิตและเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาดให้แก่สมาชิก
5. มีตลาดจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำ

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในพื้นที่จังหวัดสระบุรี (ปลาดุกอุยเทศ) ตำบลหนองแก อำเภอมะพราง จังหวัดสระบุรี จำนวน 50 ราย เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ 2561 โดยมีสำนักงานประมงจังหวัดสระบุรีเป็นผู้จัดการแปลง (ภาคราชการ) และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี มีหน้าที่ดำเนินการกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ และกิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิต รายละเอียดดังนี้

กิจกรรม	แผน	ผล
1. พัฒนางค์ความรู้: ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร		
1.1 แนะนำ/ให้ความรู้ด้านระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) มาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) และการใช้และขยายเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1	50 ราย	50 ราย
2. สนับสนุนสินเชื่อ/ปัจจัยการผลิต : สนับสนุนสัตว์น้ำพันธุ์ดี		
2.1 สนับสนุนพันธุ์ปลาดุกอุยเทศ	50 ราย	50 ราย

ภาพกิจกรรมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่(สัตว์น้ำจืด) ปีงบประมาณ 2561

โครงการจัดระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม

กิจกรรมให้ความรู้ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมถึงมาตรการในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม

หลักการและเหตุผล

กุ้งก้ามแดงหรือกุ้งเครย์ฟิช *Procambarus clarkii* หรือ *Cherax* spp. เป็นสัตว์น้ำต่างถิ่นที่ปัจจุบันนิยมเพาะเลี้ยงกันมากในประเทศไทย ซึ่งถือว่าการประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดสระบุรีมีผู้ขอจดทะเบียนประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม (กุ้งก้ามแดงหรือกุ้งเครย์ฟิช *Procambarus clarkii* หรือ *Cherax* spp.) มากกว่า 2,000 ราย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม และขั้นตอนการขอใบรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี โครงการนี้จึงเป็นประโยชน์ในการกำกับดูแลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออันตรายต่อผู้บริโภคหรือต่อกิจการของบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม เข้าใจแนวทางปฏิบัติการประกอบกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมอย่างถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภค และฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำข้างเคียง
2. เพื่อให้ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม ทราบถึงขั้นตอนการขอใบรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี

แผน/ผลดำเนินการ

ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม (กุ้งก้ามแดงหรือกุ้งเครย์ฟิช *Procambarus clarkii* หรือ *Cherax* spp.) ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 45 ราย

กิจกรรม	แผน	ผล
1. ให้ความรู้ผู้ประกอบการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมถึงมาตรการในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม	45 ราย	45 ราย

ภาพกิจกรรมโครงการจัดระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม

กิจกรรมให้ความรู้ผู้ประกอบการกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุมถึงมาตรการในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควบคุม

กิจกรรมการตรวจรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ

การตรวจรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ และที่พักซากสัตว์น้ำ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตรวจประเมินสถานกักกันสัตว์น้ำมีชีวิตจากการนำเข้า นำออก หรือนำผ่านราชอาณาจักรเพื่อป้องกัน สันเกตอาการ และตรวจวิเคราะห์โรค ควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรคชนิดที่ต้องควบคุม โดยเน้นการจัดการด้านสุขอนามัย และความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นหลัก

ในปี 2560 ศูนย์ฯ ได้เข้าตรวจประเมินสถานกักกันสัตว์น้ำ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ บริษัท เพ็ญพิลาส จำกัด ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 7/4 หมู่ที่ 5 ตำบลชลสิทธิ์ อำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี (โรงที่ 1 และโรงที่ 2) ซึ่งเป็นสถานกักกันสัตว์น้ำ ประเภทปลาตระกูลคาร์พ โดยมีคณะผู้ตรวจประเมิน ดังนี้

- 1.นางสาวพวงทอง วันมงคล นักวิชาการประมงปฏิบัติการ ประธานคณะผู้ตรวจประเมิน
- 2.นายวุฒิชัย พลหนองหลวง นักวิชาการประมงปฏิบัติการ คณะผู้ตรวจประเมิน
- 3.นายสมชาย สุระรัมย์ เจ้าพนักงานประมงปฏิบัติงาน คณะผู้ตรวจประเมินและเลขานุการ

โดยดำเนินการเข้าตรวจประเมินสถานกักกันสัตว์น้ำของบริษัท เพ็ญพิลาส จำกัด(โรงที่ 1 และโรงที่ 2)ในวันที่ 7 ตุลาคม 2558 มีพื้นที่สถานกักกันในปัจจุบันทั้งสิ้น 544 ตารางเมตร ชนิดสัตว์น้ำที่กักกันคือ ปลาตระกูลคาร์พ มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเข้าและส่งออกราชอาณาจักร เป็นบ่อซีเมนต์รวมทั้งสิ้น 16 บ่อ โดยแบ่งเป็นบ่อกักกันขนาด $3.6 \times 6.0 \times 1.2$ เมตร. จำนวน 10 บ่อ และมีบ่อบำบัดน้ำภายในโรงกักกันขนาด $3.6 \times 6.0 \times 1.2$ เมตร จำนวน 6 บ่อ แหล่งน้ำที่ใช้จะได้จากการทำระบบประปาภายในฟาร์มซึ่งแหล่งน้ำที่นำมาใช้ในการผลิตประปาได้มาจากคลองระพีพัฒน์ และมีการฆ่าเชื้ออย่างถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ผลการพิจารณาการตรวจรับรองของคณะทำงานพิจารณาให้การรับรองสถานกักกันสัตว์น้ำ และที่พักซากสัตว์น้ำมีมติ เห็นสมควรผ่าน

การตรวจประเมินสถานกักกันสัตว์น้ำ
บริษัท เพ็ญพิลาส จำกัด (โรงที่ 1 และ โรงที่ 2)

งานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ

หลักการและเหตุผล

งานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และสัตว์น้ำอื่น ๆ เป็นโครงการที่กรมประมงได้จัดสรรเงินงบประมาณแก่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสระบุรี ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และสัตว์น้ำอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดหาพ่อ – แม่พันธุ์ปลา เพื่อผลิตลูกปลาจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ในราคาที่กรมประมงกำหนด และนำเงินรายได้จากการจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำส่งเป็นรายได้แผ่นดินนำเข้าบัญชีเงินทุนหมุนเวียนฯ ของกรมบัญชีกลางต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกร
2. เพื่อส่งเสริมอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

ผลการดำเนินงาน

ชนิดสัตว์น้ำ	ขนาด(ซม.)	ราคา(บาท)	ปีงบประมาณ 2561	
			จำนวน (ตัว)	จำนวนเงิน (บาท)
1.ปลานิล	2.1 - 3	0.15	364,600	41,315.00
2.ปลานิล	3.1 - 5	0.20	240,730	48,146.00
3.ปลาดตะเพียนขาว	2.1 - 3	0.20	245,400	43,930.00
4.ปลาดตะเพียนขาว	3.1 - 5	0.25	290,750	64,565.00
5.ปลาดตะเพียนขาว	5.1 - 7	0.35	41,715	13,082.75
6.ปลานิลแดง	2.1 - 3	0.20	82,850	16,570.00
7.ปลานิลแดง	3.1 - 5	0.40	16,545	6,618.00
8.ปลานิลดำ	5.1 - 7	0.30	5,190	1,557.00
9.ปลานิลแดงแปลงเพศ	2.1 - 3	0.40	169,200	67,680.00
10.ปลานิลแปลงเพศ	3.1 - 5	0.60	92,000	6,330.00
12.ปลาสวาย	2.1 - 3	0.20	14,000	2,800.00
12.ปลาสวาย	3.1 - 5	0.40	11,200	7,680.00
13.ปลาสวาย	5.1 - 7	0.60	45,450	26,560.00
14. ปลายี่สกเทศ	2.1 - 3	0.20	16,200	1,620.00
15.ปลายี่สกเทศ	3.1 - 5	0.25	105,150	24,610.00
16.กบนา	30วัน	1.00	32,320	32,220.00
17.ปลายี่สกเทศ	5.1-7 ซม.	0.30	1,000	300.00
18.ปลาดตะเพียนทอง	2.1-3 ซม.	0.10	24,500	2,450.00
รวมทั้งหมด			990,545	220,365.00

งานอำนวยการ

งานธุรการ : ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ เช่น การรับ – ส่ง หนังสือราชการของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี โดยดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานของกรมประมง ส่วนราชการอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพ โดยในปีงบประมาณ 2561 ศูนย์ฯ ดำเนินการรับหนังสือ จำนวน 2,375 ฉบับ หนังสือส่ง 657 ฉบับ และมีคำสั่งศูนย์ฯ 61 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 3,093 ฉบับ

ตารางที่ 1 ผลการรับ/ส่งหนังสือ ประจำปีงบประมาณ 2561

กิจกรรม	จำนวน (ฉบับ)
หนังสือรับ	2,375
หนังสือส่ง	657
คำสั่งศูนย์ฯ	61
รวม	3,093

งานการเงินการบัญชี และ งานพัสดุ : งานเกี่ยวกับการดูแลการเบิกจ่ายตามโครงการต่าง ๆ และ ควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุสำนักงาน ควบคุมดูแลเครื่องใช้สำนักงานของศูนย์ฯ ให้เป็นไปด้วยความเหมาะสม และใช้ประโยชน์ได้สูงสุด ดูแลครุภัณฑ์ของศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอและคงทน ซึ่งรวมถึงการจัดหา ซ่อมแซม และตรวจสอบทะเบียนครุภัณฑ์ดังกล่าวด้วย ดูแลการยืม การใช้จ่ายเงินยืมทดลองจ่ายของศูนย์ฯ โดยใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการยืมเงินทดลองจ่ายของทางราชการ พร้อมทั้งควบคุมดูแลจัดหา หรือจัดซื้อ หนังสือ วารสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อศูนย์ฯ โดยในปีงบประมาณ 2561 ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการ เบิกจ่ายเงินตามระบบ GFMIS จำนวน 424 ฉบับ ตรวจสอบใบสำคัญต่าง ๆ 424 ฉบับ บันทึกงบประมาณรายจ่าย เงินนอกงบประมาณ 73 ฉบับ จัดทำรายงานการเงินประจำเดือน 12 ฉบับ จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีตกลงราคา 690 รายการ คิดเป็น 174 ครั้ง

ตารางที่ 2 ผลการดำเนินงานด้านบัญชี และพัสดุประจำปีงบประมาณ 2560

กิจกรรม	หน่วย	จำนวน
งานการเงินและบัญชี		
- เบิกจ่ายเงินตามระบบ GFMIS	ฉบับ	470
- ตรวจสอบใบสำคัญต่างๆ	ฉบับ	470
- บันทึกงบประมาณรายจ่าย / เงินนอกงบประมาณ	ฉบับ	44
- จัดทำรายงานการเงินประจำเดือน	ฉบับ	12
งานพัสดุครุภัณฑ์		
- จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีตกลงราคา	รายการ	185

ตารางที่ 3 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณทุกแผนงาน/ทุกโครงการประจำปีงบประมาณ 2561

แผนงาน/โครงการ	งบประมาณที่ได้รับ 2561	งบประมาณที่เบิกจ่าย	งบประมาณคงเหลือ	ร้อยละ
1. แผนงานบุคลากรภาครัฐ รายการค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐพัฒนาเกษตรกรฯ - กิจกรรมบุคลากรภาครัฐด้านการประมง - ค่าจ้างพนักงานราชการ - ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	2,947,650.00 138,255.00	2,947,397.00 138,239.00	253.00 16.00	99.99 99.98
2 แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โครงการ พัฒนาคูณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน กิจกรรม ตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าฯ ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	400,640.00	400,640.00	0	100
3.แผนงาน บูรณาการวิจัยและนวัตกรรม โครงการวิจัยและพัฒนาการประมง กิจกรรมวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างหรือสะสมองค์ความรู้ - ค่าสาธารณูปโภค	77,200.00	77,200.00	0	100
4.แผนงานพื้นฐานการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผลผลิต พัฒนาศักยภาพด้านการประมง กิจกรรมพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	586,800	586,800	0	100
5.แผนงานพื้นฐานการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผลผลิตพัฒนาศักยภาพด้านการประมง กิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้เกษตรกร -ค่าสาธารณูป	178,110	178,110	0	100
6. แผนงาน บูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smaat Farmer) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกร(Smaat Farmer) ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	156,400	156,400	0	100
7.โครงการเกษตรกรทฤษฎีใหม่ด้านการประมง กิจกรรม ส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ด้านการประมง -ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	228,400	228,400	0	100
8.โครงการ ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ กิจกรรม ส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ -ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	194,500	194,500	0	100
9.โครงการจัดระเบียบการประมงให้เป็นมาตรฐาน กิจกรรมจัดระเบียบการประมงให้เป็นไปตามมาตรฐาน -ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	89,250	89,250	0	100
10.แผนงาน ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการ ส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรม สนับสนุนโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมวดรายจ่ายอื่น	50,000	50,000	0	100
รวมทั้งสิ้น	5,047,205.00	5,046,936.00	269.00	99.99

รายนามนักศึกษาเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานประจำปี 2560

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี ให้บริการ ในการรับนักศึกษาฝึกงานจากสถาบันการศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในศูนย์ฯ

ตารางที่ 5 รายนามนักศึกษาฝึกงานจากสถาบันการศึกษา ปี 2561

ปี	ชื่อ – สกุล	หน่วยงาน
2561		
	1.นายณัฐวุฒิ ภิรมย์เนตร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร สาขาวิทยาศาสตร์การประมง
	2.นายทศพร หนุ่มประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร สาขาวิทยาศาสตร์การประมง

กิจกรรมพิเศษ การเฝ้าระวังสถานการณ์ภัยแล้งในแหล่งน้ำ และเยี่ยมเยียนเกษตรกรประมงในพื้นที่เขตจังหวัด สระบุรี

ตามที่กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด มีได้สั่งการให้หน่วยงานที่มีแหล่งน้ำเลี้ยงประสบปัญหาเนื่องจากภาวะภัยแล้งเข้าตรวจเฝ้าระวังเพื่อป้องกัน และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรล่งหน้านั้น ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรีได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรประมงให้มากขึ้น ทางช่องทางการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน หรือสื่อสารมวลชนอื่น

2. จัดเจ้าหน้าที่เข้าเยี่ยมเยียนเกษตรกรประมงเพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของเกษตรกรประมง เพื่อให้แนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการแก้ปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) ปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาอื่น

ผลการดำเนินงาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี จัดเจ้าหน้าที่เข้าเยี่ยมเยียนเกษตรกรประมงเพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของเกษตรกรประมง เพื่อให้แนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรประมง โดยเฉพาะปัญหาภัยแล้ง และทำการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในพื้นที่จังหวัดสระบุรีโดยมีการสุ่มตรวจวัดคุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำที่มีผู้เลี้ยงปลาในกระชังภายในจังหวัดสระบุรี คือแม่น้ำป่าสักโดยแบ่งเป็นจุดที่ทำการตรวจทั้งสิ้น 6 จุด คือ

1. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ บ้านซุง ต.เริงราง อ.เสาไห้ จ.สระบุรี
2. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ วัดหงษ์ดาราवास ต.นาโคง อ.เมือง จ.สระบุรี
3. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ ต.บ้านป่า อ.แก่งคอย จ.สระบุรี
4. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ ต.เสาไห้ อ.เสาไห้ จ.สระบุรี
5. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ ต.ตะกุด อ.เมือง จ.สระบุรี
6. แม่น้ำป่าสัก บริเวณ วัดบ้านอ้อย อ.เมือง จ.สระบุรี

ตารางที่ 1 จำนวนการเข้าตรวจเยี่ยม และให้บริการทางวิชาการแก่เกษตรกร

ลำดับที่	กิจกรรม	ผล (ครั้ง)
1	ตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริเวณแม่น้ำป่าสัก	18
2	ให้คำแนะนำ วิธีรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาอื่น และนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้กับเกษตรกร	18
3	การให้บริการทางวิชาการแก่ผู้มาติดต่อ	90

ภาพ การเฝ้าระวังสถานการณ์ภัยแล้งแหล่งน้ำ และเยี่ยมชมเกษตรกรประมงในพื้นที่เขตจังหวัดสระบุรี